

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

CYNLLUN CYFUNOL I LEIHOU RISG A GWELLA 2009 – 2012

Dogfen ddrafft yw hon, i'w chymeradwyo gan yr Awdurdod Tân cyn ei chyhoeddi erbyn 31 Hydref 2010.

Drafft 1 – Y Panel Gweithredol 10/05/2010

Drafft 2 – Yr Awdurdod Llawn 21/06/2010

Drafft 3 – Yr Awdurdod Llawn 18/10/2010

Cyhoeddi'r fersiwn derfynol – erbyn 31/10/2010

CYNNWYS

Adran 1 – Gwybodaeth gyffredinol	
Cyflwyniad	4
Gwneud gwelliannau a lleihau risg	7
Ymdrechu'n barhaus i wella	8
Trefniadau'r Awdurdod ar gyfer sicrhau gwelliant parhaus	9
Datganiad Cyffredinol	10
Trosolwg o'r Awdurdod a'r Gwasanaeth	11
Ffeithiau a ffigyrau am yr Awdurdod	18
Adran 2 – Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn 2009-10	
Perfformiad y flwyddyn a aeth heibio	30
Newidiadau i ffigyrau perfformiad a gyhoeddwyd eisoes	53
Gwella ansawdd bywydau pobl	55
Cydweithredu	57
Barn allanol am Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru	58
Adran 3 – Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn 2010-11	
Ymgynghoriad 2008 ar gynlluniau'r flwyddyn gyfredol	61
Cynlluniau gwasanaeth y flwyddyn gyfredol	62
Ymgynghoriad 2009 ar leihau risg/gwella yn 2011-12 a thu hwnt	68
Adran 4 – Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn 2011-12	
Yr amcanion/safonau arfaethedig ar gyfer lleihau risg a gwella	72
Ymgynghoriad 2010	73
Amcanion ar gyfer Gwella 2011-12	74

Adran 5 – Gwybodaeth arall	
Manylion cysylltu	81
Gwybodaeth ychwanegol	81
Trefniadau ymyrryd	82
Amserlen ar gyfer gweithredu'r Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009	83
Sicrwydd Gweithredol ar gyfer Darparu Gwasanaethau	85
Adran 6 – Gwybodaeth am Berfformiad	
Tablau gwybodaeth am berfformiad	86
Ymgynghoriadau a sut i gyfrannu	94

ADRAN 1

Cyflwyniad

Diben y Ddogfen hon

Lluniwyd y ddogfen hon i ateb tri diben gwahanol:

- a) mae'n darparu gwybodaeth am Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, a'r cyd-destun y maent yn gweithredu o'i fewn.
- b) mae'n cofnodi'r blaenoriaethau uchaf ar gyfer yr Awdurdod, ac yn olrhain y cynnydd tuag at gyrraedd rhai nodau penodol.
- c) mae'n ddogfen ddefnyddiol i gyfeirio ati, sy'n cadw cofnod hanesyddol o berfformiad dros dair blynedd ariannol.

Fe'i lluniwyd yn unol â dyletswyddau penodol sy'n codi o ddwy ffynhonnell:

1. y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi **Cynlluniau Gwella** blynyddol;
2. y Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub ar gyfer Cymru 2008-11, sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi **Cynlluniau Lleihau Risg** blynyddol.

Mae'r cyhoeddiad hwn yn rhoi, o fewn un ddogfen, gyfrif o weithgareddau a pherfformiad yr Awdurdod yn 2009-10, disgrifiad o'r trefniadau sydd ganddo yn eu lle ar gyfer 2010-11, a disgrifiad o'r hyn mae'n ei gynnig ar gyfer 2011-12.

Cyflwyniad

Amseru'r Ddogfen

Mae'r dyddiad cyhoeddi a bennir ar gyfer y ddogfen hon – sef cyn 31 Hydref 2010 – yn bwysig. Lle bo'r rhan fwyaf o Awdurdodau Gwella Cymru yn cyhoeddi eu Cynlluniau gwella toc wedi dechrau Ebrill bob blwyddyn, bydd Awdurdodau Tân ac Achub Cymru yn cyhoeddi eu rhai hwy toc wedi diwedd Medi.

Mae'r Cynlluniau Gwella a gyhoeddir yn Ebrill gan Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn ymwneud â'r flwyddyn ariannol gyffredinol, ond mae'r rhai a gyhoeddir yn Hydref gan Awdurdodau Tân ac Achub Cymru yn ymwneud â'r flwyddyn ariannol sydd i ddod. Felly, bydd yr olaf yn wastad yn ddibynnol ar allu sicrhau'r adnoddau ariannol angenrheidiol cyn dechrau'r flwyddyn ariannol.

Y rheswm am y gwahaniaeth hwn yw bod yr Awdurdodau Tân ac Achub, ers nifer o flynyddoedd, wedi bod yn cyhoeddi eu Cynlluniau Lleihau Risg erbyn 31 Hydref cyn y flwyddyn ariannol yr oeddent yn ymwneud â hi, felly roedd yn ymddangos yn briodol i Lywodraeth y Cynulliad wneud llunio'r Cynlluniau Gwella gyd-fynd â'r un amserlen.

Trwy gyfuno'r prosesau Cynllunio i Wella a'r Cynllunio i Leihau Risg, mae'r awdurdodau tân ac achub yn gallu cynnal un broses ymgynghori, a chyhoeddi un ddogfen, cyn diwedd mis Hydref bob blwyddyn.

Effeithiau'r Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

Wedi degawd o ddeddfwriaeth Gwerth Gorau, roedd y Mesur newydd yn cyflwyno "Awdurdodau Gwella Cymru", yn gweithredu yn unol â dwy egwyddor rhyng-gysylltiedig o reolaeth gyhoeddus – sef gwelliannau tymor byr a chynlluniau cymunedol mwy tymor hir.

Roedd arweiniad a ddaeth gan Lywodraeth y Cynulliad yn datblygu'r rhesymau y tu ôl i Raglen Cymru ar gyfer Gwella 2006 i greu diffiniad ehangach o ystyr 'gwella' sydd yn y Mesur newydd, ac sy'n mynd y tu hwnt i'r diffiniad cyfyngedig blaenorol o 'effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi'.

Yn hytrach na chanolbwyntio ar enillion mesuradwy o ran allbwn gwasanaeth, mae'r diffiniad o wella nawr yn cynnwys unrhyw beth sy'n gwella ansawdd bywyd dinasyddion a chymunedau lleol.

Felly, mae disgwyl i Awdurdodau Tân ac Achub bennu eu blaenoriaethau eu hunain ar gyfer gwella, a'r rheini wedi eu teilwra'n lleol, ac i fynd i'r afael â hwy ar eu pen eu hunain neu ar y cyd â sefydliadau eraill.

Cyflwyniad

Mae Awdurdodau Tân ac Achub Awdurdodau, fel Awdurdodau Gwella Cymru, wedi cael eu canllawiau penodol eu hunain yn gysylltiedig â Rhan 1 o'r Mesur sy'n ymwneud â gwella.

Bydd eu gweithrediadau yn agored i Asesiad Gwella gan Archwilydd Cyffredinol Cymru (yn gweithredu trwy Swyddfa Archwilio Cymru) a wneir trwy Asesiad Corfforaethol sy'n edrych ymlaen, ac Asesiad Perfformiad sy'n edrych am yn ôl ymhob blwyddyn ariannol.

Yn Adran 5 o'r ddogfen hon, ceir yr amserlen ar gyfer gweithredu'r Mesur newydd.

Lleihau Risg a Gwella – y Dull Cyfunol Newydd

Mae arweiniad Llywodraeth y Cynulliad ar Raglen Cymru ar gyfer Gwella mewn perthynas ag awdurdodau tân ac achub yn cydnabod mai lleihau risg i gymunedau yw congflaen agendâu gwella'r Awdurdodau Tân ac Achub, ac felly mae'n cefnogi datblygu dull cyfunol i wella gwasanaethau a lleihau risg.

Mae copi o'r ddogfen arweiniad ar gael ar wefan y Cynulliad
<http://wales.gov.uk/topics/housingandcommunity/safety/publications/?skip=1&lang=cy>

Ein cenhadaeth yw gwneud Gogledd Cymru yn ardal fwy diogel i fyw ynddi, i weithio ynddi ac i ymweld â hi.

Gwneud Gwelliannau a Lleihau Risg

Daeth y **Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009** i rym ar Ebrill 2010. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Gwella Cymru (cynghorau sir, awdurdodau parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub) osod amcanion gwella a gwneud trefniadau ar gyfer eu cyflawni.

Gall amcanion gwella fod yn unrhyw beth y gellir dangos eu bod yn gwella'r hyn y mae'r Awdurdod Gwella Cymru yn ei wneud (ei 'swyddogaethau') a hynny o safbwynt o leiaf un o'r saith agwedd ar wella, sef:

1. effeithiolrwydd strategol;
2. ansawdd gwasanaeth;
3. argaeledd gwasanaeth;
4. tegwch;
5. cynaliadwyedd;
6. effeithlonrwydd; ac
7. arloesed.

Mae'r **Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub 2008-11** yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Tân ac Achub Cymru sefydlu Cynlluniau Lleihau Risg gyda'r nod o:

1. ostwng nifer y tanau a digwyddiadau brys eraill;
2. gostwng nifer y marwolaethau mewn tanau a digwyddiadau brys eraill;
3. gostwng nifer a difrifoldeb yr anafiadau mewn tanau a digwyddiadau brys eraill;
4. lleihau effaith fasnachol, economaidd a chymdeithasol tanau a digwyddiadau brys eraill;
5. gwarchod yr amgylchedd a'r dreftadaeth, adeiledig a naturiol;
6. darparu gwasanaethau sy'n golygu Gwerth am Arian;
7. integreiddio gweithgarwch yr Awdurdod Tân ac Achub o fewn yr agenda cyfiawnder cymdeithasol ehangach; a
8. mynd i'r afael â'r bwriadau cydraddoldeb ac amrywiaeth sydd yn y Fframwaith.

[Sylwer - mae'r rhestr uchod yn agored i newid yn unol â phenderfyniadau Llywodraeth y Cynulliad ynglŷn â'r Fframwaith Cenedlaethol]

Ymdrechu'n Barhaus i Wella

Mae rôl yr Awdurdod Tân ac Achub yn cael ei ddiffinio mewn ystod o gyfreithiau a rheoliadau, ond mae'r Awdurdod yn wastad wedi ceisio gwella a helaethu'r gwasanaethau y mae'n eu darparu, a gwneud mwy na dim ond ateb y gofynion lleiaf.

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ymrwymo i wella bywydau pobl mewn sawl ffordd wahanol. Mae'r rhain yn cynnwys chwarae ei ran i ofalu bod:

- dinasyddion, gweithwyr ac ymwelwyr yn cael eu diogelu, fel eu bod yn gallu byw bywydau hir ac iach;
- cymunedau cyfan yn cael eu diogelu, fel bod pobl yn gallu byw bywydau llawn;
- diwylliant, treftadaeth ac iaith yr ardal yn cael eu diogelu, fel bod pobl yn gallu byw bywydau cyfoethocach;
- dinasoedd, trefi a phentrefi yn cael eu diogelu, fel eu bod yn llefydd sy'n ffynnu yn economaidd ac yn gymdeithasol i bobl fyw ynddynt, gweithio ynddynt ac ymweld â hwy;
- y cefn gwlad a'r arfordir yn cael eu diogelu, fel eu bod yn gallu parhau i ddarparu cynefinoedd naturiol a bod yn llefydd sy'n rhoi boddhad i bobl fyw ynddynt, gweithio ynddynt ac ymweld â hwy;
- cartrefi unigol yn cael eu diogelu, fel bod gan bobl fynediad at dai da a diogel;
- adeiladau cyhoeddus yn cael eu diogelu, fel bod pobl yn gallu teimlo'n ddiogel pan fyddont yn cynnal busnes yno;
- gweithleoedd yn cael eu diogelu, fel bod pobl yn gallu teimlo'n ddiogel pan fyddont yn gweithio yno;
- rhwydweithiau cludiant yn cael eu diogelu, fel bod pobl a nwyddau'n gallu teithio rhwng llefydd yn rhwydd a diogel;
- yr amgylchedd ac adnoddau'r byd yn cael eu diogelu, fel ein bod yn gadael y byd yn lle gwell.

At hynny, mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ymrwymo'n llwyr i sicrhau ei fod yn:

- peidio â gwastraffu'r arian a'r adnoddau eraill a ymddiriedir iddo;
- cefnogi ei weithwyr i gyflawni eu potensial llawn a rhannu eu gwybodaeth a'u sgiliau gydag eraill.

Trefniadau ar gyfer sicrhau gwelliant parhaus

Mae Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi gwneud trefniadau arbennig ar gyfer cefnogi'r gwaith o gyflawni ei strategaethau i leihau risg a gwella.

Mae'r Awdurdod ei hun wedi ei drefnu mewn modd sy'n caniatáu i'w 28 o aelodau etholedig gael rhan go iawn mewn cynlluniau strategol, gwneud penderfyniadau, a monitro lefelau perfformiad y gwasanaeth. Mae'r Awdurdod llawn yn cwrdd yn rheolaidd, o leiaf bedair gwaith y flwyddyn, gyda chyfarfodydd amlach o'r Panel Gweithredol rhwng yr adegau hynny. Mae ganddo Bwyllgor Archwilio a Phwyllgor Safonau ar wahân, sy'n cwrdd i ystyried materion penodol. At hynny, mae'r Awdurdod yn cael cefnogaeth ei Glerc a'i Drysorydd i weithredu'n gywir. Mae'r cyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd, ac mae cofnodion o drafodion yr Awdurdod ar gael ar wefan yr Awdurdod.

Caiff y Gwasanaeth ei arwain gan Brif Swyddog Tân, ac yn ei gefnogi mae tîm o brif swyddogion, yr uwch dîm rheoli, arbenigwyr i gynghori, a strwythur trefniadaethol pendant.

Mae strwythur y Gwasanaeth yn dilyn ardaloedd y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru, ac mae'n gweithio mewn partneriaeth trwy drefniadau cydweithredol penodol gydag ystod eang o sefydliadau, gan gynnwys gwasanaethau brys eraill, aelodau o'r fforwm cydnerthedd lleol, y sectorau addysg a gwirfoddol, asiantaethau a chomisiynau penodol a byrddau gwasanaeth lleol. Lle bo'n briodol, gwneir cytundebau ffurfiol ar gyfer rhannu data.

Caiff cynnydd yn erbyn cynlluniau adrannol a phrosiectau penodol, cynlluniau gwasanaeth blynyddol a chynlluniau cyllideb manwl eu monitro a'u hadrodd yn rheolaidd trwy gydol y flwyddyn, gan gytuno ar wneud addasiadau i gynlluniau yn ystod y flwyddyn lle bo angen.

Darperir prosesau sicrwydd ar wahân trwy archwiliadau mewnol ac allanol, gan gynnwys archwiliadau ariannol.

Mae rhaglen o Sicrwydd Gweithredol, sy'n golygu hunanasesiad yn erbyn fframwaith a ddarperir yn ganolog, sy'n cael ei dilyn gan asesiad cymheiriaid o'r ddau wasanaeth tân ac achub yng Nghymru, yn cael ei arsylwi gan Swyddfa Archwilio Cymru a Llywodraeth y Cynulliad a'i gydlynu trwy swyddfa'r Ymgynghorydd Tân ac Achub. Ceir rhagor o fanylion yn Adran 5 o'r ddogfen hon.

Mae gwaith ar y cyd â gwasanaethau tân ac achub yn cefnogi ystod o weithgareddau ar gyfer gwella, gan gydgyfrannu arbenigedd a rhannu adnoddau (e.e. caffael eiddo ar y cyd, recriwtio diffoddwyr tân amser cyflawn ar y cyd) lle bo'n briodol, a hynny ar lefel Cymru ac ar lefel y Deyrnas Unedig.

Datganiad Cyffredinol

Gyda dyfodiad y Mesur Llywodraeth Leol 2009 daeth dyletswydd gyffredinol i Awdurdodau Gwella Cymru wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni eu swyddogaethau.

Er na ellid cael dyletswydd absoliwt i wella, mae disgwyl i awdurdodau wneud trefniadau addas ar gyfer gwella ac i osod amcanion realistig, perthnasol ac uchelgeisiol i'w hunain.

Mae gofyn i awdurdodau wneud datganiad cyffredinol yn amlinellu natur eu bwriadau ar gyfer cyflawni'r ddyletswydd gyffredinol i wella.

Yn unol â'r ddeddfwriaeth hon, mae Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn datblygu ac yn cyhoeddi cynllun blynyddol i leihau risg a gwella y bu'n ymgynghori yn ei gylch. Cyhoeddir y cynllun hwn erbyn 31 Hydref yn y flwyddyn cyn y flwyddyn y mae'n ymwneud â hi, ac mae'n nodi'r amcanion gwella a'r mesurau cysylltiedig o lwyddiant am y flwyddyn sydd i ddod.

Unwaith y bydd cytundeb ynglŷn â lefel y cyllid y bydd gan yr awdurdod ar gael (erbyn Chwefror cyn dechrau'r flwyddyn ariannol), dyrennir cyllidebau ar gyfer dibenion penodol. Mae hyn yn cynnwys gwariant refeniw a rhoi'r rhaglen gyfalaf ar waith fesul cam.

Mae cynlluniau adrannol sy'n dangos sut y bydd amcanion lefel uchel yn cael eu cyflawni (gyda thargedau ansoddol cysylltiedig lle bo hynny'n briodol) yn cael eu datblygu erbyn diwedd Mawrth.

Mewn cyfarfodydd bob chwarter trwy gydol y flwyddyn, bydd yr uwch reolwyr yn gwneud y gwaith o fonitro'r gwariant a chwblhau'r amcanion a gynlluniwyd, a hynny er mwyn gallu gwneud unrhyw newidiadau ystod-blwyddyn os oes angen. Darperir adroddiadau cynnydd i'r Awdurdod trwy gydol y flwyddyn. Gwneir asesiadau allanol o'r cynnydd gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Trwy gyfrwng Cynllun Gwella ac Adroddiad y Trysorydd y flwyddyn ganlynol, darperir crynodeb ar ddiwedd y flwyddyn ynglŷn â chyflawni amcanion.

Dyletswyddau Craidd yr Awdurdod

Prif ddyletswyddau'r Awdurdod Tân ac Achub, fel y'u diffinnir yn y **Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004**, yw:

1. Hyrwyddo diogelwch tân trwy ddarparu gwybodaeth, cyhoedduswydd ac anogaeth er mwyn atal tanau a marwolaethau oherwydd tân;
2. Rhoi cyngor, pan wneir cais amdano, ynglŷn â sut i atal tanau a chyfyngu ar eu lledaeniad mewn adeiladau ac eiddo arall, ac ar ffyrdd i ddianc mewn achos o dân;
3. Gwneud darpariaeth ar gyfer amddiffyn bywyd ac eiddo mewn achos o danau;
4. Gwneud darpariaeth ar gyfer achub ac amddiffyn pobl rhag niwed difrifol mewn achos o ddamweiniau ar y ffyrdd;
5. Ymateb i argyfyngau neu ddigwyddiadau eraill fel y bo'r angen er mwyn amddiffyn pobl, eiddo, neu'r amgylchedd.

Nodau Corfforaethol yr Awdurdod

Mabwysiadwyd y gyfres hon o bum nod corfforaethol gan yr Awdurdod yn 2001. Mae'n crynhoi pob agwedd ar yr hyn y mae Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ceisio ei gyflawni trwy weithrediadau ei Wasanaeth o ddydd i ddydd.

1. Atal tanau damweiniol a maleisus.
2. Amddiffyn pobl rhag cael eu lladd neu eu hanafu oherwydd tân neu beryglon eraill.
3. Amddiffyn y gymuned, busnesau a'r amgylchedd rhag cael niwed oherwydd tân a pheryglon eraill.
4. Ceisio ffyrdd i wella er mwyn ateb disgwyliadau'r gymuned.
5. Gweithredu mor effeithiol ac effeithlon ag y gallwn, gan wneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael inni.

Gwerthoedd Craidd y Gwasanaeth

Mae gwerthoedd craidd y Gwasanaeth Tân ac Achub yn crynhoi'r egwyddorion y mae'n eu dilyn a'r gwerthoedd personol y mae'n annog y staff i'w mabwysiadu a'u harddangos.

Y gwerthoedd craidd hyn yw:

Gwasanaeth i'r gymuned

Rhoi gwerth ar wasanaeth i'r gymuned trwy:

- Weithio gyda phob grŵp er mwyn lleihau risg
- Trin pawb yn deg a chyda pharch
- Bod yn atebol i'r rhai yr ydym yn eu gwasanaethu
- Ymdrechu i gael rhagoriaeth ymhob peth a wnawn

Pobl

Rhoi gwerth ar ein holl weithwyr, trwy arfer a hybu:

- Tegwch a pharch
- Cydnabod rhinwedd
- Gonestrwydd, didwylledd a chydymddiriedaeth
- Datblygiad personol
- Cydweithio a bod yn gynhwysol

Amrywiaeth

Rhoi gwerth ar amrywiaeth yn y Gwasanaeth a'r gymuned trwy:

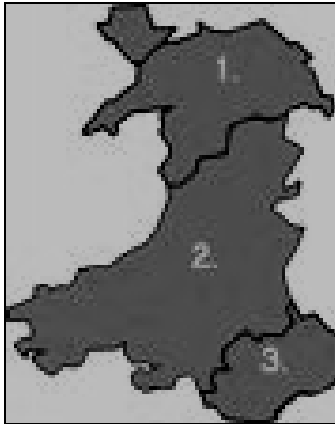
- Trin pawb yn deg a chyda pharch
- Darparu atebion gwahanol ar gyfer gwahanol anghenion a disgwyliadau
- Hyrwyddo cyfle cyfartal mewn cyflogaeth, gyda dilyniant o fewn y Gwasanaeth
- Herio rhagfarn a chamwahaniaethu

Gwella

Rhoi gwerth ar wella ar bob lefel o'r Gwasanaeth trwy dderbyn cyfrifoldeb am ein perfformiad trwy:

- Gael meddwl agored
- Ystyried pob beirniadaeth yn feddylgar
- Dysgu o'n profiadau
- Ymgynghori ag eraill

Y Cyfrifoldeb am Wasanaethau Tân ac Achub

Un o ddim ond trwy awdurdod tân ac achub yng Nghymru yw Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru. Ei rôl yw:

- Cyflawni holl ddyletswyddau a chyfrifoldebau Awdurdod Tân yn unol â'r ddeddfwriaeth a'r rheoliadau priodol, yn enwedig Deddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004, y Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005 – a ddaeth i rym ar 1 Hydref 2006, a'r Cynllun Cyfuno 1995.
- Cytuno ar y cynlluniau gwasanaeth blynyddol, y cyllidebau refeniw a chyfalaf a chyfraniad y cynghorau cyfansoddol.
- Monitro'r cyllidebau refeniw a chyfalaf, ac ymdrin ag unrhyw amrywiadau arwyddocaol, gan gynnwys penderfyniadau ynglŷn ag unrhyw gyfraniadau atodol.

Sefydlwyd yr Awdurdod yn Ebrill 1996, ac mae'n cynnwys 28 o gynghorwyr o'r chwe awdurdod unedol yng Ngogledd Cymru: sef Cyngor Sir Ynys Môn (3); Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (5); Cyngor Sir Ddinbych (4); Cyngor Sir y Fflint (6); Cyngor Gwynedd (5); Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam (5). Caiff nifer y cynrychiolwyr o bob awdurdod cyfansoddol ei phennu ar sail poblogaeth.

Pennaeth **Gwasanaeth Tân ac Achub** Gogledd Cymru yw'r Prif Swyddog Tân, ac mae ganddo gyfrifoldeb cyffredinol am y Gwasanaeth o ran rheolaeth gorfforaethol a gweithrediadau. Mae hefyd yn darparu cyngor proffesiynol i'r Awdurdod.

Mae'r cyfrifoldeb llywodraethol am y gwasanaethau tân ac achub a hyrwyddo diogelwch tân yng Nghymru yn dod dan **Lywodraeth y Cynulliad**. Mae'r Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth leol yn bennaeth ar yr *Adran dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol* ym Merthyr Tudful, sydd â phedair isadran yn ymwneud â: Chymunedau, Polisi Llywodraeth Leol, Cyllid Llywodraeth Leol a Diogelwch Cymunedol (sy'n cynnwys tân).

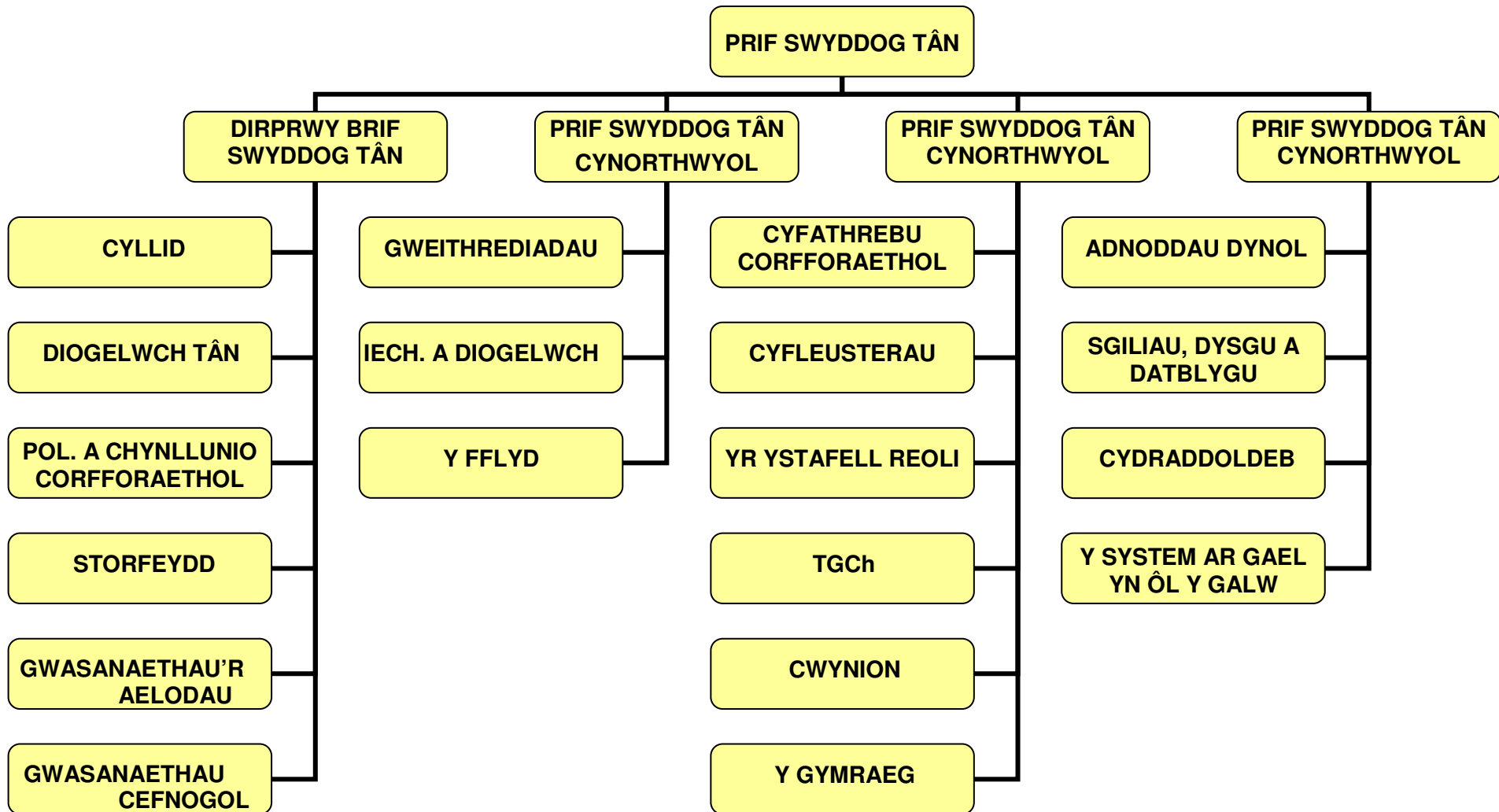
Gweledigaeth Llywodraeth y Cynulliad yw y dylai awdurdodau tân ac achub yng Nghymru:

- Geisio gwneud cymunedau yn fwy diogel ond wrth wneud hynny bod wrth wraidd y cymunedau a wasanaethant, gan feddu ar broses dryloyw ar gyfer gwneud penderfyniadau, proses sy'n cynnwys y cymunedau hynny.
- Gweithio'n ddi-dor gyda'i gilydd, gwasanaethau brys eraill, partneriaid eraill a'r gymuned, i ddarparu gwasanaethau cydlynol sy'n gwneud y gorau nid yn unig o adnoddau'r Awdurdodau ond hefyd adnoddau cyrff partner eraill.
- Cydnabod yr effaith y gallant ei chael ar yr amgylchedd (naturiol ac adeiledig) a'i wneuthuriad cymdeithasol gan gyfrannu at fodloni amcanion cynaliadwyedd Llywodraeth y Cynulliad trwy weithgareddau gweithredol, gweithredu ataliol a thrwy archwilio effaith gwaith eu sefydliad eu hunain.
- Cydnabod yr amrywiaeth o fewn eu cymunedau a sicrhau bod eu staff yn adlewyrchu'r amrywiaeth yn y gymuned a'u bod yn gallu cyrraedd eu potensial yn llawn, gan sicrhau cyfle cyfartal i bawb wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd.

(Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub 2008-2011)

Mae'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn cyfrannu at gyflawni'r weledigaeth hon mewn nifer o ffyrdd, gan gynnwys trwy gymryd rhan weithredol yn y Partneriaethau Diogelwch Cymunedol, gweithio gyda phartneriaid er mwyn lleihau'r achosion o droseddu a chamddefnyddio sylweddau.

Strwythur Rheolaethol y Gwasanaeth

Strwythur Gweithlu'r Gwasanaeth

	Pob swydd	Swyddogaethau canolog a sirol†	Hyfforddi a datblygu staff	Diog. Tân Deddfwriaethol	Diog. Tân Cymunedol	Gorsafoedd Tân	Swyddi 'r System yn ôl y galw fel unedau gofal 24 awr	Ystafell Reoli
Prif Swyddog	5	5	0	0	0	0	0	0
Rheolwr Maes	3	3	0	0	0	0	0	0
Rheolwr Grŵp	13	9	1	1	1	0	0	1
Rheolwr Gorsaf	30	11	3‡	15	1	0	0	0
Rheolwr Gwylfa	105	4	10	13	2	22	45	9
Rheolwr Criw	145	0	0	0	3	48	90	4
Diffoddwr Tân	564.43	0	0	0	0	130	422	12.43
Staff Cefnogol	139	87	9	7	25	11	0	0
A ariennir yn allanol*	13	3	0	0	8	0	0	2
Cyfansymiau	1017.43	122	19	36	40	211	557	28.43

‡ = swyddi lifrai nad ydynt yn rhai'r ochr weithredol

Mae'r tabl yn dangos nifer y swyddi a ariennir gan yr Awdurdod (nid y bobl unigol a gyflogir) **fel yr oedd pethau ar 31ain Mawrth 2010**. Nid yw pob swydd yn swydd lawn amser. Ni chynhwyswyd swyddi dros dro a sefydlwyd ar gyfer prosiectau arbennig tymor byr.

*A ariennir yn allanol = swyddi nad ydynt yn rhai parhaol a grëwyd trwy ffynonellau ariannu gwahanol, e.e. gan Lywodraeth y Cynulliad.

†Mae swyddogaethau canolog a sirol yn cynnwys (yn nhrefn yr wyddor):

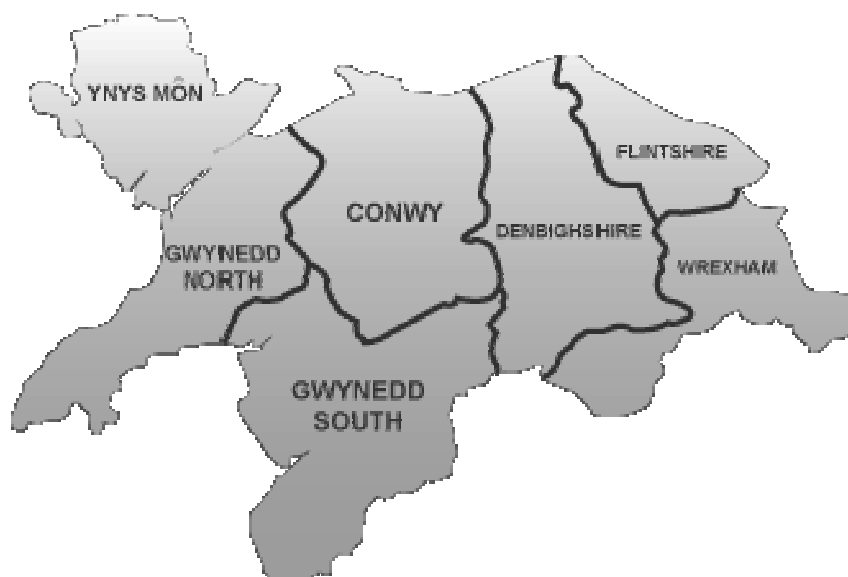
- Gweinyddu a Gwasanaethau Ysgrifenyddol,
- Gwasanaethau Aelodau'r Awdurdod,
- Rheoli Parhad Busnes,
- Arlwyo,
- Cyfathrebu Corfforaethol,
- Cynllunio Corfforaethol,
- Cydraddoldeb,
- Rheoli'r Ystâd,
- Cyllid a'r Gyflogres,
- Rheoli a Chynnal a Chadw'r Fflyd,
- Iechyd a Diogelwch,
- Adnoddau Dynol,
- Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh),
- Deddfwriaeth Gwybodaeth,
- Derbynfa a Switsfwrdd,
- Cofnodi Digwyddiadau'r Ochr Weithredol (IRS)
- Cydnerthedd Lleol,
- Cydnerthedd Cenedlaethol,
- Cefnogaeth i'r Ochr Weithredol,
- Dadansoddi Data am Berfformiad,
- Rheolaeth Strategol ac Adrannol,
- Cyflenwadau a Storfeydd,
- Gwasanaethau Cyfieithu.

FFEITHIAU A FFIGYRAU

Cyffredinol

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn gweithredu ar draws ardal y chwe awdurdod unedol yng Ngogledd Cymru, gan gynorthwyo i amddiffyn poblogaeth sydd tua 677,971 o bobl¹, 304,412 o eiddo domestig² a 27,284 o eiddo annomestig³. Hefyd, mae'n amddiffyn ymwelwyr, defnyddwyr y rhwydwaith drafnidiaeth, yr amgylchedd naturiol (gan gynnwys y tu hwnt i'w arfordir), a seilweithiau cyhoeddus, busnes ac eraill.

Mae'n cefnogi gwasanaethau tân ac achub eraill yn y Deyrnas Unedig pan fo angen, ac mae'n wastad ar gael i amddiffyn petai argyfyngau ar raddfa fawr.

Map yn dangos y saith ardal sirol yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

¹ Amcangyfrif Canol Blwyddyn y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2008 www.statswales.wales.gov.uk (Diwygwyd am i lawr o'r amcangyfrif blaenorol, sef 680,642 ar 13/05/2010).

Tabl 003122 Amcangyfrifon Canol-Blwyddyn (2001 ymlaen)

² Ffurflen Anheddau Treth Cyngor (CT1) www.statswales.wales.gov.uk

Tabl 000330 Anheddau treth cyngor yn ôl Awdurdod Lleol

³ Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NDR1) www.statswales.wales.gov.uk

Tabl 001546 Amcangyfrifon Ardrethi Annomestig yn ôl awdurdod (NDR)

Gwybodaeth Ariannol

Yn 2009-10, cafodd cyfraniadau, a oedd yn gyfanswm o £31,311,563, eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw gan y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru. Cafodd y cyfraniadau ar gyfer 2010-11 eu gosod 2.5% yn uwch ar £32,093,400. Dan drefniadau arferol, bydd yr Awdurdod Tân ac Achub yn pennu'r symiau i'w chyfrannu ar gyfer 2011-12 cyn canol Chwefror 2011.

Awdurdod	Cyfraniad 2009/10	Amcangyfrif canol blwyddyn 2007	Amcangyfrif canol blwyddyn 2008	Cyfraniad 2010/11 (+2.5%)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	£5,154,755	111,700	112,000	£5,280,536
Cyngor Sir Ynys Môn	£3,184,227	69,000	69,000	£3,253,187
Cyngor Gwynedd	£5,463,949	118,400	118,200	£5,572,851
Cyngor Sir Ddinbych	£4,476,377	97,000	97,600	£4,601,610
Cyngor Sir y Fflint	£6,945,306	150,500	151,000	£7,119,294
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	£6,086,949	131,900	132,900	£6,265,922
Cyfanswm	£31,311,563	678,500	680,700	£32,093,400

Roedd yr union wariant yn 2009-10 yn is na'r hyn y cyllidwyd ar ei gyfer, ac roedd yr Awdurdod yn gallu neilltuo arian ychwanegol mewn darpariaeth, sef £131,628, i ymorol am y costau disgwylidig ar gyfer ôl-daliadau i Ddiffoddwyr Tân y System ar gael yn ôl y Galw, o ganlyniad i gais am gyflog cyfartal.

Yn 2009-10, derbyniodd yr Awdurdod nifer o grantiau refeniw gan y Cynulliad i hyrwyddo gwahanol gynlluniau yng Ngogledd Cymru. Cyfanswm y grantiau a dderbyniwyd oedd £2.17 miliwn. Ar gyfer y prosiectau canlynol yr oedd rhai o'r grantiau mwyaf a dderbyniwyd:

- Y Ffenics £307,000
- Ymyriadau £524,000
- Lleihau Llosgi Bwriadol £320,000
- Dimensiynau Newydd £146,000
- Firelink £394,000
- Cydnerthu £111,000

Daeth llawer o'r cyllid hwn (megis Firelink) fel grantiau un-tro ac ni fyddant yn cael eu derbyn eto.

Cymharu Costau

Mae adnabod awdurdodau tân ac achub addas i gymharu â hwy yn beth cymhleth. Gan ddefnyddio gwybodaeth a gasglwyd gan CIPFA⁴, mae'r tabl isod yn dangos yr amrywiaeth o agweddau y gellid eu defnyddio i'r diben hwn.

- Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Swydd Lincoln yn debyg i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru mewn sawl agwedd, ond mae ganddo lai o orsafoedd tân ac mae'n cyflogi llai o staff. Mae'n gwario symiau tebyg i Ogledd Cymru.
- Er bod Swydd Wiltshire yn debyg o ran poblogaeth, mae'n fwy cywasgedig, mae ganddo lai o orsafoedd tân ac mae ganddo lawer llai o eiddo annomestig yn ei ardal. Mae'n gwario llai na Gogledd Cymru.
- Mae Swydd Suffolk yn debyg o ran nifer yr eiddo domestig ac annomestig i Ogledd Cymru, ond mae'r rhain o fewn ardal sydd dipyn llai. Er bod ganddo nifer debyg o orsafoedd tân, mae'n cyflogi llawer llai o bobl, ac mae ganddo wariant llawer llai.

Awdurdod	Poblogaeth	Ardal (hect)	Gorsaf-oedd	Cyfanswm y Staff	Dom.	Annom.	2008-09			Amcangyfrifon 2009-10		
							Gwariant Gros £000	Gwariant Net £000	Taliadau Cyfalaf, £000	Gwariant Gros £000	Gwariant Net £000	Taliadau Cyfalaf, £000
Gogledd Cymru	680,700	617,232	44	963	304,412	26,654	29,404	29,048	2,233	29,913	29,578	1,200
Swydd Lincoln	698,000	592,068	38	803	303,633	24,394	31,016	28,472	1,619	29,857	29,593	1,421
Swydd Wiltshire	648,400	348,544	25	633	272,861	18,923	23,097	22,401	5,241	23,514	23,003	1,466
Swydd Suffolk	715,700	380,242	42	757	306,040	26,948	22,068	21,812	547	22,752	22,533	1,024
Swydd Amwythig	454,900	348,756	26	607	192,117	15,581	19,568	19,123	1,661	20,344	20,090	970
Swydd Gaer	1,006,100	234,283	24	990	439,117	31,898	41,797	40,255	6,194	43,072	42,046	2,632
Glannau Mersi	1,347,800	64,481	42	1506	600,799	38,462	72,414	66,807	4,084	69,117	67,218	3,208

Cymdogion agosaf Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn Lloegr yw Swydd Amwythig, Swydd Gaer a Glannau Mersi. Rhoddir eu manylion yma er gwybodaeth.

⁴ Ystadegau'r Gwasanaeth Tân ac Achub 2009, Sefydliadua Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA), Rhagfyr2009.

Cymhariaeth Dadansoddiad Gwrthrychol - Am bob 1,000 o Bobl

Gan ddefnyddio'r un gwasanaethau tân ac achub i ddangos gwahaniaethau, yr hyn a welir yn y tabl isod yw'r pwyslais ychwanegol a roddir ar ddiogelwch cymunedol yng Ngogledd Cymru, a chost gymharol isel ei gostau craidd corfforaethol a democrataidd.

Awdurdod	Diogelwch Cymunedol	Gweithrediadau diffodd tân ac achub	Costau craidd corfforaethol a democrataidd	Cyfanswm gwariant y gwasanaeth
	£ am bob 1,000 o bobl	£ am bob 1,000 o bobl	£ am bob 1,000 o bobl	£ am bob 1,000 o bobl
Gogledd Cymru	9,677	35,904	209	45,954
Swydd Lincoln	2,544	36,395	-	38,940
Swydd Wiltshire	5,398	35,156	873	42,631
Swydd Suffolk	2,170	28,935	136	31,241
Swydd Amwythig	5,520	38,582	1363	45,689
Swydd Gaer	6,452	39,084	632	46,167
Glannau Mersi	5,971	45,690	936	52,598

Cymhariaeth Dadansoddiad Goddrychol – Niferoedd Staff a £oedd am bob 1,000 o Bobl

Mae'r tabl isod yn cymharu nifer y staff sy'n gyfwerth â llawn amser (C.LI.A.) a gyflogir ymhob categori fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth 2009, a'r swm a wariwyd ar staff am bob 1,000 o bobl yn 2008-09. Dangosir y staff sydd yn golofn 'staff arall' fel dau rif – mae'r cyntaf yn ymwneud â staff diogelwch tân cymunedol, ac mae'r ail yn ymwneud â staff arall nad ydynt ar yr ochr weithredol. Mae nifer gymharol uwch y staff yng Ngogledd Cymru yn cael ei adlewyrchu yn y gwariant cyffredinol ar staff am bob 1,000 o bobl.

Awdurdod	Diffoddwyr tân amser cyflawn		Diffoddwyr tân rhan amser		Staff yr Ystafell Reoli		Staff Arall		Cyfanswm y Gweithwyr	
	C. Ll. A Mawrth 2009	£ am bob 1,000 o bobl	C. Ll. A Mawrth 2009	£ am bob 1,000 o bobl	C. Ll. A Mawrth 2009	£ am bob 1,000 o bobl	C. Ll. A Mawrth 2009	£ am bob 1,000 o bobl	C. Ll. A Mawrth 2009	£ am bob 1,000 o bobl
Gogledd Cymru	296	16,858	516	6,346	32	1,669	33 + 86	4,835	963	34,028
Swydd Lincoln	240	11,649	439	6,150	25	1,215	- + 99	2,938	803	27,149
Swydd Wiltshire	221	13,162	301	4,889	24	1,528	12 + 75	4,747	633	28,378
Swydd Suffolk	250	13,155	410	4,737	25	1,325	5 + 67	3,086	757	25,970
Swydd Amwythig	216	15,768	300	5,729	19	1,589	17 + 55	4,126	607	34,269
Swydd Gaer	561	21,094	162	1,745	25	920	69 + 173	4,711	990	33,125
Glannau Mersi	990	26,269	70	714	43	1,194	- + 403	8,522	1506	44,567

Dadansoddi Canlyniadau

Yn y tabl isod, gwelir pa mor gymhleth yw dadansoddi'r modd y llwyddir i gael canlyniadau. Er bod nifer uwch o danau i fynd atynt yng Ngogledd Cymru nag yn Swydd Lincoln, Swydd Wiltshire neu Swydd Suffolk, mae nifer yr anafiadau wedi bod yn sylweddol is yn y rhan fwyaf o achosion.

Awdurdod	Tanau		Galwadau diangen		TDC		Marwolaethau oherwydd TDC		Anafiadau oherwydd TDC	
	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10	2008/09	2009/10
Gogledd Cymru	3,389	3,370	3,618	3,767	485	479	4	6	66	43
Swydd Lincoln	2,787	2,874	2,707	2,773	347	393	6	2	78	93
Swydd Wiltshire	2,118	1,994	3,184	3,071	387	327	5	2	102	78
Swydd Suffolk	2,304	2,706	3,643	2,999	360	337	1	0	75	43
Swydd Amwythig	2,164	2,091	1,877	1,612	277	266	2	0	33	36
Swydd Gaer	5,225	4,425	4,678	4,626	457	473	4	1	100	41
Glannau Mersi	12,560	12,026	8,614	8,361	1,302	1,309	7	9	206	207

TDC = Tanau Damweiniol yn y Cartref.

Asedau

Adeiladau

Yng Ngogledd Cymru, mae 44 o orsafoedd tân, 3 ohonynt (yn Wrecsam, Queensferry a'r Rhyl) sydd ar agor 24 awr; 5 sydd â staff parhaol yno rhwng 12:00 a 10:00 y.h. ac yn gweithredu fel gorsafoedd tân yn ôl y galw y tu allan i'r oriau hynny; a 36 ohonynt sy'n gweithredu'n llwyr fel gorsafoedd tân yn ôl y galw. Cafodd yr orsaf dân gymunedol bwrpasol gyntaf yng Ngogledd Cymru ei hagor yn swyddogol yn y Rhyl ym mis Hydref 2008.

Ers 2005, mae gwaith y prif bencadlys wedi cael ei redeg o'r safle ar Barc Busnes Llanelwy, gyda rhai swyddogaethau canolog (gan gynnwys y Ganolfan Sgiliau, Dysgu a Datblygu) yn y Rhyl a Chonwy. Mae swyddfa ddiogelwch sirol ymhob un o ardaloedd y cynghorau sir, gydag un cyfleuster hyfforddi ychwanegol yn Nolgellau. Mae gweithdai cynnal a chadw'r fflyd a'r storffeydd yng Nghyffordd Llandudno.

Symudodd gwaith y brif Ystafell Reoli o'r Rhyl i'r Ganolfan Gyfathrebu ar y Cyd ar Barc Busnes Llanelwy yn 2008, ond gyda'r ystafell reoli yn y Rhyl yn aros fel ystafell reoli wrth gefn.

Cerbydau

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn rheoli fflyd o gerbydau ar gyfer yr ochr weithredol a'r ochr gefnogol, a hynny er mwyn ymateb i lu o sefyllfaoedd brys a chyffredinol [ffigyrau fel ar 31^{ain} Mawrth 2010]:

- 54 o beiriannau tân ac achub gweithredol
- 4 o beiriannau cyrraedd yn uchel
- 33 o beiriannau tân ac achub at ddiben arbennig
- 17 o beiriannau wrth gefn
- 3 o beiriannau hyfforddi
- 144 o gerbydau fflyd cyffredinol (ceir a faniau)
- 2 uned ymateb i ddigwyddiadau
- 4 uned digwyddiadau dŵr
- 1 uned rheoli digwyddiadau
- 2 beiriant arbennig arall gweithredol (symudwyr cyntaf)

Gwariant Cyfalaf yn 2009-10

Dan y Cod Darbodus, gall yr Awdurdod gyllido ei raglen gyfalaf yn unol ag unrhyw ddull sydd fwyaf cost-effeithiol. Yn 2009-10 cafodd ei raglen gyfalaf ei gyllido'n bennaf gan fenthyciadau gan y Bwrdd Benthycia Gwaith Cyhoeddus (£1,636,250), cyllid grant (£924,732) a Derbyniadau Cyfalaf (£12,942).

Yn ystod 2009-10 fe wnaeth yr Awdurdod wario £2,573,924 ar brosiectau cyfalaf fel a ganlyn:

	£
Ailfodelu adeiladau ym Miwmares, Ynys Môn	7,059
Ailfodelu adeiladau yn y Rhyl, Sir Ddinbych	124,144
Ailfodelu adeiladau yn Nefyn, Gwynedd	520
Ailfodelu adeiladau yn y Waun, Wrecsam	700
Gwaith adeiladu yn Swyddfeydd Diogelwch y Sir yn Llangefni, Ynys Môn	537,894
Mân Waith Adeiladu	214,034
Gwaith Adeiladu i gwrdd â disgwyliadau o ran anabledd a chydaddoldeb	245,396
Cerbydau ysgafn	124,764
Cerbydau eraill a diweddarau	585,431
Technoleg Gwybodaeth ac offer arall	608,171
Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf	2,573,924

Darperir rhagor o wybodaeth gyd-destunol yn y tabl isod.

Awdurdod	Gwariant ar Safleoedd £ am bob 1,000 o bobl	Gwariant ar Gludiant £ am bob 1,000 o bobl
Gogledd Cymru	1,786	2,190
Swydd Lincoln	2,052	5,003
Swydd Wiltshire	1,684	1,174
Swydd Suffolk	1,055	679
Swydd Amwythig	2,044	2,091
Swydd Gaer	1,930	1,309
Glannau Mersi	1,997	1,272

Gweithwyr

Ar 31ain Mawrth 2010, roedd cyfanswm o 1,034 o unigolion yn cael eu cyflogi gan Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru – 276 o ddynion a 18 o ferched fel diffoddwyr tân amser cyflawn/rheolwyr ar yr ochr weithredol, 537 o ddynion a 19 o ferched fel diffoddwyr tân yn ôl y galw, 4 o ddynion a 29 o ferched fel staff yr ystafell reoli, a 60 o ddynion a 91 o ferched mewn amrywiaeth o swyddi cefnogol arbenigol⁵.

Mae proffiliau o'r staff ar y dudalen nesaf yn rhoi rhagor o fanylion am weithlu sy'n dod yn fwyfwy amrywiol.

---

⁵ Darparwyd yr wybodaeth yn Ffurflenni Gweithredol Blynyddol 2009-10, HRFW10-17

PROFFILIAU O'R GWEITHLU FEL YR OEDD PETHAU AR 31AIN MAWRTH 2010

Proffil Oedran:

Mae rhan o'r broses o foderneiddio'r gwasanaeth tân ac achub yn genedlaethol yn ymwneud â chreu gweithlu sy'n adlewyrchu'r cymunedau lleol y mae'n eu gwasanaethu. Trwy wneud hyn, bydd y gwasanaeth mewn gwell sefyllfa i feithrin perthynas gyda'r cymunedau hynny - a thrwy hynny eu hamddiffyn.

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i degwch a chydaddoldeb, ac mae'n hyrwyddo camau a fydd yn gymorth i gael gweithlu sy'n fwy amrywiol.

Ar ddiwedd Mawrth 2010, roedd y rhan fwyaf - dros 78% - o'r gweithlu rhwng 25 a 49 mlwydd oed.

Oedran fel ar 31 Mawrth 2010	16-24	25-34	35-49	50-54	55-59	60+	Pawb
Ochr Weithredol yn ôl y galw	54	162	288	33	19	0	556
Ochr Weithredol amser cyflawn	5	56	183	41	9	0	294
Ochr gefnogol	10	30	64	20	16	11	151
Ystafell Reoli	2	7	21	3	0	0	33
Yr holl staff	71	255	556	97	44	11	1034
Fel canran	6.9%	24.7%	53.8%	9.4%	4.3%	1.1%	

Gender:

O blith y 1,034 o bobl a gyflogid ar ddiwedd Mawrth 2010, roedd 877 (85%) yn ddynion, a 157 (15%) yn ferched. Cyflogid 18 o ferched fel diffoddwragedd tân amser cyflawn, ac 19 fel diffoddwragedd tân yn ôl y galw.

Mae'r Awdurdod yn parhau i ymdrechu i gael gwell cydbwysedd o ran gender yn y Gwasanaeth - yn enwedig yn yr ochr weithredol o'r Gwasanaeth sydd yn dal yn ddynion yn bennaf. Mae'n gwneud hyn trwy ymgyrchoedd camau cadarnhaol pan fo swyddi'n codi, a thrwy negeseuon mwy cyffredinol sy'n herio stereoteipiau ac sy'n dangos bod gyrfa yn y gwasanaeth tân ac achub yn ddeniadol i ferched a dynion. Yn yr ymgyrch recriwtio amser cyflawn fwyaf diweddar, daeth bron i 12% o'r ceisiadau gan ferched.

Hil:

O blith y 1.034 o bobl a gyflogid, roedd mymryn dros 99% yn eu categoreiddio eu tarddiad hil fel gwyn. Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gael gweithlu sy'n adlewyrchu proffil ethnig Gogledd Cymru, gan gydnabod yr effaith gadarnhaol y gall gweithlu amrywiol ei gael o ran gwella diogelwch.

Roedd 0.77% o'r staff yn eu categoreiddio eu hunain gyda chefnidir ethnig lleiafrifol, sydd fymryn yn is na'r 1% o bobl o gefndiroedd ethnig lleiafrifol sydd rhwng 18 a 64 mlwydd oed yn byw yng Ngogledd Cymru.

Iaith:

Mae'r Gwasanaeth yn cydnabod pwysigrwydd y Gymraeg ar gyfer cyfathrebu bob dydd. Mae polisïau, cynlluniau a dangosyddion perfformiad i'w cael yng Nghynllun Iaith Gymraeg diwygiedig yr Awdurdod (2010 - 2013), ac maent yn cael eu hadlewyrchu yng nghynlluniau adrannau. Derbyniodd y Cynllun diwygiedig hwn gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg dan Adran 16 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 ar 21ain Ionawr, 2010. Mae'n adeiladu ar ddau gynllun cyntaf y Gwasanaeth a gyhoeddwyd yn 1999 a 2006.

I'r diben hwn, mae'r Gwasanaeth wedi mabwysiadu Strategaeth Sgiliau Iaith gyda'r nod o wireddu gweledigaeth yr Awdurdod i gyflwyno gwasanaeth yn newis iaith y cyhoedd bob amser. Darparwyd cyfres o sesiynau codi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg ar gyfer yr holl staff, ac mae cefnogaeth ar gael i'r rhai sy'n dymuno dysgu'r iaith.

Mae'r Gwasanaeth yn defnyddio lefelau'r Gymdeithas Profwyr Iaith yn Ewrop (*Association of Language Testers in Europe - ALTE*) i bennu gallu ieithyddol ei staff. Ers Ionawr 2009, mae gofyn i bob aelod newydd o'r staff fod ag o leiaf sgiliau cwrteisi sylfaenol yn y Gymraeg (Lefel 1 ALTE) pan fyddant yn ymuno â'r Gwasanaeth.

O Ionawr 2010 ymlaen, bydd disgwyl i bob gweithiwr newydd gyrraedd o leiaf Lefel 2 ALTE o fewn cyfnod y cytunir arno, a bydd disgwyl hefyd i unrhyw aelodau presennol o'r staff sy'n ceisio dyrchafiad gyrraedd yr un lefel.

Anabledd:

Fel yr oedd pethau ar 31^{ain} Mawrth 2010, roedd 15 o ddiffoddwyr tân gweithredol (1.76%) yn eu categoreiddio eu hunain fel rhai ag anabledd, fel y gwnaeth 9 aelod o staff yr ystafell reoli a'r ochr gefnogol (4.89%). Mae hyn yn gyfanswm o 2.32%, o'i gymharu ag 17.6% o bobl rhwng 18 a 64 mlwydd oed yng Ngogledd Cymru sy'n dod o fewn yr un categori.

Er bod y gwasanaeth tân ac achub yn draddodiadol wedi eithrio pobl sydd ag anabledd, mae profiad diweddar yn genedlaethol wedi dangos na ddylai anabledd fod yn rhwystr o reidrwydd i yrfa lwyddiannus yn y gwasanaeth.

Bellach, mae polisïau recriwtio a chyflogaeth yn eu lle i sicrhau nad yw anabledd, ynddo'i hun, yn atal pobl rhag cael eu cyflogi yn y gwasanaeth tân ac achub.

Hyfforddiant a Datblygu:

Yn 2009-10, treuliwyd 7,088 o ddiwrnodiau/shifftiau gan staff ar weithgareddau hyfforddi a datblygu, ac mae hyn yn adlewyrchu ymrwymiad parhaus yr Awdurdod i ddarparu cyfleoedd ar gyfer datblygu staff, gan gydnabod pwysigrwydd gweithlu sy'n sgilgar iawn a brwdfrydig iawn.

ADRAN 2

Gyda ffocws cynyddol yn genedlaethol ar yr hyn y mae gwasanaethau cyhoeddus yn wir yn ei gyflawni gyda'u holl ymdrechion, nod yr adran hon yw disgrifio effaith gweithgareddau'r Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, ynghyd ag adrodd ynghylch y gweithgareddau y mae wedi eu cynnal.

Y FLWYDDYN A AETH HEIBIO 2009-10

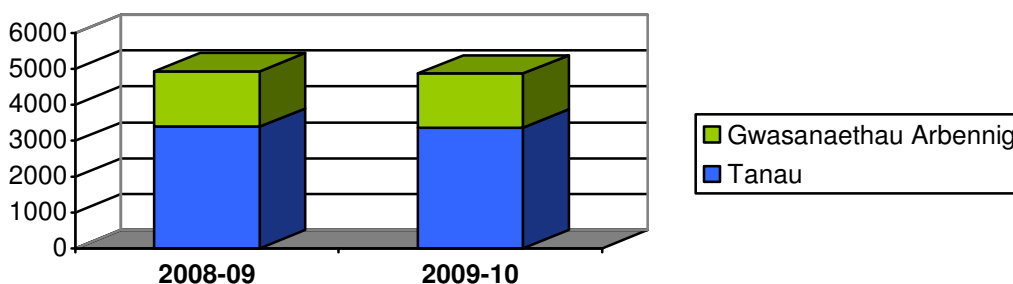
GALWADAU 999 YR YMDRINIWYD Â HWY

Fel arfer, y pwynt cyswllt cyntaf gyda'r Gwasanaeth mewn argyfyngau yw'r ystafell reoli. Cafodd cyfanswm o 21,688 o alwadau yn gysylltiedig â digwyddiadau brys eu trin gan staff yr ystafell reoli yn 2009-10, sef cynnydd o 348 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol⁶.

TANAU A DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG YR AETHPWYD ATYNT

Yn ystod y flwyddyn, aeth criwiau tân a rheolwyr yr ochr weithredol at gyfanswm o 3,368 o danau a 1,499 o ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig nad oedd yn ymwneud â thân (yn cynnwys 769 o wrthdrawiadau ar y ffyrdd). Roedd hyn 21 yn llai o danau a 44 yn llai o ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig na'r flwyddyn flaenorol.

Cyfanswm y tanau a'r digwyddiadau gwasanaeth arbennig yr aethpwyd atynt

Mae'r gostyngiad cyffredinol bychan yn nifer y tanau yn rhan o ostyngiad cyson flwyddyn ar ôl blwyddyn, sy'n adlewyrchu llwyddiant y gwaith ataliol a wneir gan y Gwasanaeth ar y cyd â'r nifer fawr o sefydliadau partner sydd ganddo.

Yn ogystal â chynyddu lefel diogelwch y cyhoedd, mae unrhyw ostyngiad yn y digwyddiadau i'r ochr weithredol hefyd yn newyddion da o ran y gost ariannol i'r Awdurdod. Gyda dau draean o weithlu'r ochr weithredol yn gweithio ar y System Dyletswydd yn ôl y Galw, lle mae cysylltiad rhwng y cyflog ag union nifer y digwyddiadau yr aethpwyd atynt a'r amser a gymerwyd i ymdrin â'r digwyddiadau hynny, mae effeithiolrwydd strategaeth ataliol y Gwasanaeth hefyd yn cael ei adlewyrchu yn y gost gyffredinol o ymateb i argyfyngau.

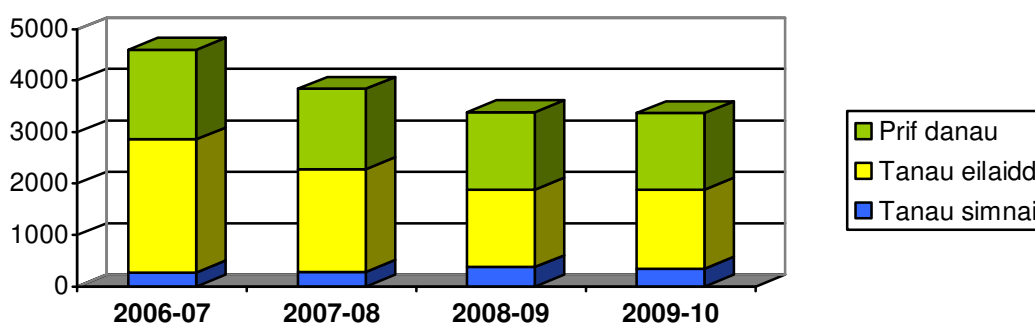
⁶ Darparwyd yr wybodaeth yn Ffurflenni Blynnyddol 2009-10, OPSW6.

TANAU YR AETHPWYD ATYNT

Yn y blynyddoedd diwethaf, cafwyd tueddiad cyson am i lawr yn nifer y prif danau a thanau eilaidd yng Ngogledd Cymru, er y gall y nifer amrywio o fis i fis yn ôl y tywydd (yn achos tanau yn yr awyr agored) a lefel y llosgi bwriadol.

	Prif Danau	Tanau eilaidd	Tanau Simnai	Cyfanswm y Tanau
2008-09	1,504	1,509	376	3,389
Am bob 10,000 o boblogaeth	22.18	22.26	5.55	49.99
2009-10	1,485	1,538	347	3,370
Am bob 10,000 o boblogaeth	21.90	22.69	5.12	49.71
Newid	-1.4%	+1.9%	-7.7%	-0.6%

Yr holl danau

Yn 2006-07, aeth y Gwasanaeth at **68.30** o danau am bob 10,000 o boblogaeth. Mae gwelliant cyson bob blwyddyn wedi gweld y nifer hwnnw'n disgyn i **54.83** yn 2007-08, **49.99** yn 2008-09 a **49.71** yn 2009-10. Mae hyn yn cymharu'n dda gyda chyfartaledd 2009-10 am Gymru i gyd, sef 60.70 o danau am bob 10,000 o bobl.

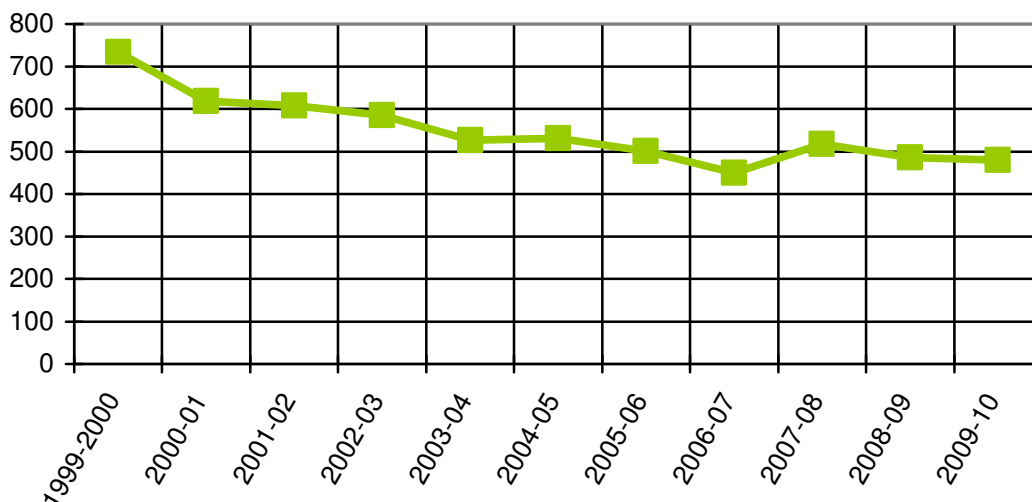
Mae gostyngiad yn y prif danau yn un o'r mesurau gorau o ddiogelwch cynyddol, ac felly mae'n flaenllaw o ran lleihau risg. Mae llwyddiant dau ddull y Gwasanaeth o addysgu pobl i osgoi tanau damweiniol ac i gymryd camau i atal achosion o losgi bwriadol, i'w weld yn glir yn y dangosydd hwn.

Mae cynnydd pendant yn nifer y tanau simnai yn 2008-09 (i fyny o 280 yn y flwyddyn flaenorol i 376) hefyd wedi gostwng fymryn yn 2009-10 (347). Felly, bydd y Gwasanaeth yn dilyn strategaeth ragweithiol debyg yn 2010-11, sef darparu cyngor amserol i ddeiliaid cartrefi ynglŷn â glanhau simneiau cyn misoedd y gaeaf er mwyn ceisio gostwng yr achosion o danau simnai hyd yn oed yn fwy.

TANAU MEWN CARTREFI

Dangoswyd mai tanau yn y cartref yw'r rhai lle mae pobl yn fwyaf tebygol o gael eu lladd neu eu hanafu, ac felly mae gostwng nifer y rhain yn un o brif amcanion yr Awdurdod.

Tanau damweiniol mewn cartrefi

Mae tua 300,000 o gartrefi yng Ngogledd Cymru. Yn 2009-10, cafodd 479 o'r rheini eu difrodi gan danau damweiniol lle'r oedd rhaid i un injan dân o leiaf droi allan. Mae gostwng nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi yn un o nodau allweddol Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, a da o beth yw gweld y gostyngiad mawr a gafwyd dros y degawd diwethaf.

Mae cyfran uchel (rhwng 90% a 95% bob blwyddyn) o'r tanau hyn yn cael eu diffodd cyn iddynt ledaenu y tu hwnt i'r ystafell lle bu iddynt gychwyn. At hynny, yn 2009-10, roedd 93% o'r 637 o bobl a gafodd eu dal mewn tanau damweiniol mewn cartrefi wedi gallu dianc yn ddianaf a heb ddibynnu ar griw tân i'w hachub. Roedd hyn 8 pwynt canran yn well nag yn y flwyddyn flaenorol.

Mae'r canlyniadau hyn yn gysylltiedig â strategaeth Diogelwch Tân Cymunedol y Gwasanaeth, a phobl yn talu sylw i'r cynghorion am atal a chyfyngu tanau yn eu cartrefi, sicrhau eu bod yn cael rhybudd cynnar os bydd tân yn cychwyn, a gwybod sut i ymateb er mwyn sicrhau eu bod yn gallu dianc yn ddiogel o unrhyw ystafell yn eu cartref.

Mae strategaeth y Gwasanaeth ar gyfer cynyddu ei allu i gyfeirio ei waith ataliol i'r aelodau mwyaf bregus yn ein cymunedau yn cynnwys hyfforddi staff o asiantaethau gofal eraill i gynnal Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref fel rhan o'u cyswllt o ddydd i ddydd gyda'r bobl hyn. Defnyddir atgyfeiriadau a rhannu gwybodaeth hefyd fel ffordd i symud y rhwystrau sefydliadol sy'n bodoli rhag cadw pobl yn ddiogel.

Hyd yn hyn, mae gan y Gwasanaeth brotocolau rhannu gwybodaeth a memoranda cyd-ddealltwriaeth gyda:

- Pob un o'r 6 awdurdod unedol yng Ngogledd Cymru
- Yr ymddiriedolaethau Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Ngogledd Cymru (un yn dal ar ffurf drafft 30/09/2010)
- Heddlu Gogledd Cymru
- Ambiwylans Cymru (Rhanbarth Gogledd Cymru)
- Cymdeithas Tai Gogledd Cymru
- Cymdeithas Tai Pennaf
- Pob un o'r 6 asiantaeth Gofal a Thrwsio yng Ngogledd Cymru
- Y Groes Goch
- Age Concern Gogledd-ddwyrain Cymru.

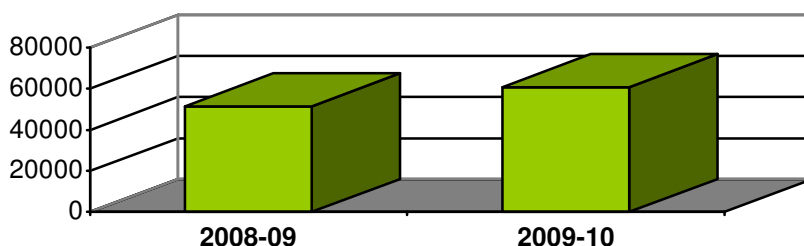
Mae rhagor yn yr arfaeth.

Mae llwyddiant y Gwasanaeth wrth dargedu cartrefi sy'n gymharol uwch o ran risg, yn adlewyrchu'r ffaith fod dros chwarter y 470 o danau damweiniol mewn cartrefi a ddigwyddodd yn 2009-10, wedi derbyn o leiaf un Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref yn ystod y ddwy flynedd cyn hynny.

GWEITHGAREDDAU DIOGELWCH TÂN CYMUNEDOL

Yn ystod 2009-10, aeth y Gwasanaeth at 436 o achlysuron arbennig, gan fynd â'r neges diogelwch tân i gynulleidfa yr amcangyfrifir ei bod yn 54,779 o bobl. Cafodd 698 o sgysiau eraill eu rhoi i grwpiau, sef cyfanswm o 5,978 o bobl. Mae hyn yn gynydd o 9,227 o bobl y llwyddwyd i'w cyrraedd, gan dreulio 387 o oriau ar y gweithgareddau hyn o'u cymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Cyfanswm y cynulleidfa oedd y llwyddwyd i'w cyrraedd mewn Digwyddiadau a Sgysiau Diogelwch Tan Cymunedol

Yn dilyn cynnydd yn nifer y marwolaethau tân yng Ngogledd Cymru yn 2006, dechreuodd y Gwasanaeth ar raglen heriol iawn o weithgarwch Diogelwch Tân Cymunedol oedd wedi cynyddu'n sylweddol, ac a oedd yn cynnwys gosod targed cychwynnol i gyflwyno 30,000 o Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref i drigolion bob blwyddyn.

Yn ystod 2009-10, aeth Gwasanaeth y tu hwnt i'w darged blynyddol ei hun o ran yr archwiliadau hyn, gan dreulio 41,867 o oriau staff yn ystod y flwyddyn, a darparu cyfanswm o 32,802 o Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref am ddim.

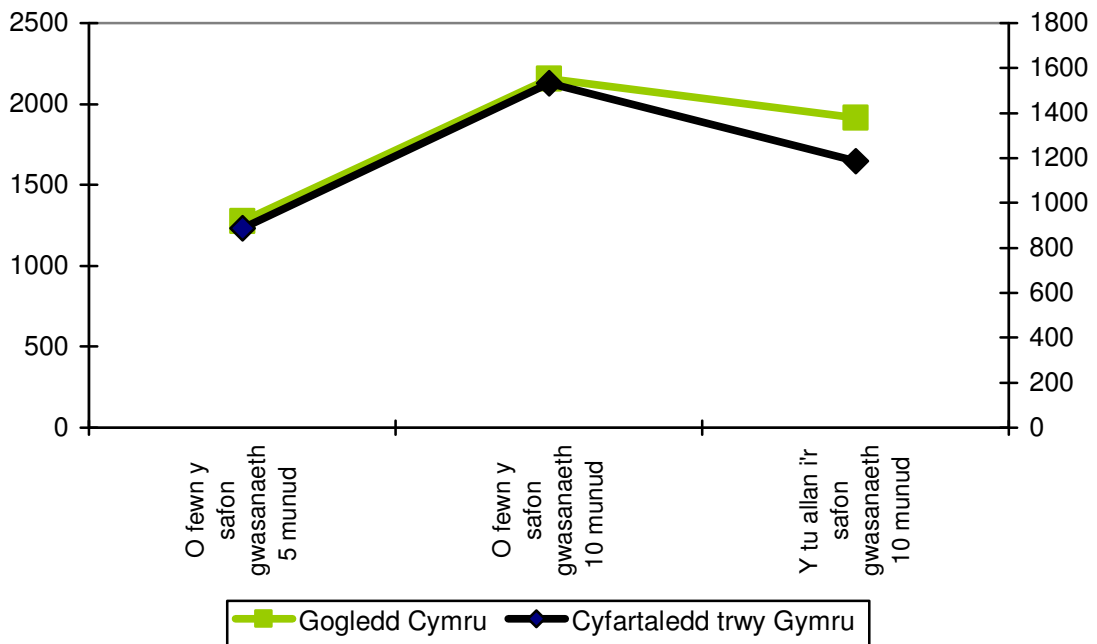
Mae Strategaeth Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn seiliedig ar ddealltwriaeth o ffactorau sydd wedi cael eu hadnabod fel rhai cyfrannog, ac sy'n tueddu i wneud rhai pobl yn fwy tebygol nag eraill o gael tân yn eu cartref. Arweiniodd dadansoddiad manwl, a alwyd gan Dasglu'r Prif Swyddog Tân yn 2007, i'r casgliad mai'r ffordd ymlaen oedd trwy dargedu unigolion agored i beryglon yn hytrach na dibynnu ar fapiau cyfrifiadurol i fesur risg, - mapiau a ddarparwyd gan Lywodraeth Prydain yn 2004 (*Fire Service Emergency Cover, FSEC*).

Er bod Gogledd Cymru wedi mabwysiadu dull gwahanol, mae hwnnw'n gyson â gweddill Cymru o ran yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref, ac ychydig yn well o ran eu darparu mewn ardaloedd mwy anghysbell.

Gan gymryd y cartrefi hynny sydd mewn ardaloedd yng nghategori FSEC 'risg uwch na'r cyfartaledd' a'r un cartrefi fel rhai sy'n cael eu dangos trwy gategoriâu safon gwasanaeth 5 munud a 10 munud y Cynulliad, a throshaenu nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a gynhaliwyd yno gan y Gwasanaeth yn 2009-10, gwelir

bod Gogledd Cymru yn cyd-fynd â'r cyfartaledd yng Nghymru, ac yn well mewn perthynas â'r safleoedd mwy anghysbell sydd y tu allan i'r safon gwasanaeth 10 munud.

Cartrefi o fewn categori risg yr FSEC 'Uwch na'r Cyfartaledd' a oedd wedi derbyn Archwiliad Diogelwch Tan yn y Cartref yn 2009-10

POBL Â LEFEL UCHEL O WYBODAETH A CHYFARPAR

Efallai nad yw un tân am bob 600 o gartrefi yng Ngogledd Cymru i'w weld yn uchel i ddechrau, mae ystadegau cenedlaethol dros nifer o flynyddoedd wedi dangos mai tanau yn y cartref yw'r rhai mwyaf angheuol, lle ceir y nifer uchaf o farwolaethau tân. Y rheini hefyd yw'r rhai y byddai hawsaf eu hatal petai trigolion yn dilyn canllawiau a ddylai fod yn gyfarwydd erbyn hyn.

Dros nifer o flynyddoedd, mae'r Gwasanaeth wedi rhoi negeseuon caled am y peryglon hyn (ymhlith rhai eraill):

- defnyddio sosban saim
- gadael bwyd yn coginio heb gadw golwg
- coginio dan ddylanwad alcohol neu gyffuriau
- peidio â diffodd offer trydanol ar ôl eu defnyddio
- bod yn esgeulus wrth osod canhwyllau â fflam arnynt
- ysmegu yn y gwely
- bod yn esgeulus wrth gael gwared ar sigarêts
- chwarae â matsis
- peidio â rhoi giard o flaen tân agored
- peidio â gofalu bod simneiau'n cael eu glanhau'n rheolaidd
- peidio â chynnal a chadw weiers trydanol, a gorlwytho socedi
- gosod dillad i grasu o flaen gwresogyddion a thanau agored

Mae'r cynghorion a'r Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref, sydd am ddim, yn cynnwys cyflenwi a gosod larymau mwg yng nghartrefi pobl, ac maent yn gallu cynnwys rhoi offer arbenigol eraill i'w gynorthwyo i fod yn ddiogel. Bydd staff y Gwasanaeth Tân ac Achub yn rhoi cymorth i drigolion ystyried eu cynlluniau dianc petai yna dân, sy'n beth arbennig o bwysig os bydd y trigolion yn ifanc iawn, yn fregus neu'n anabl.

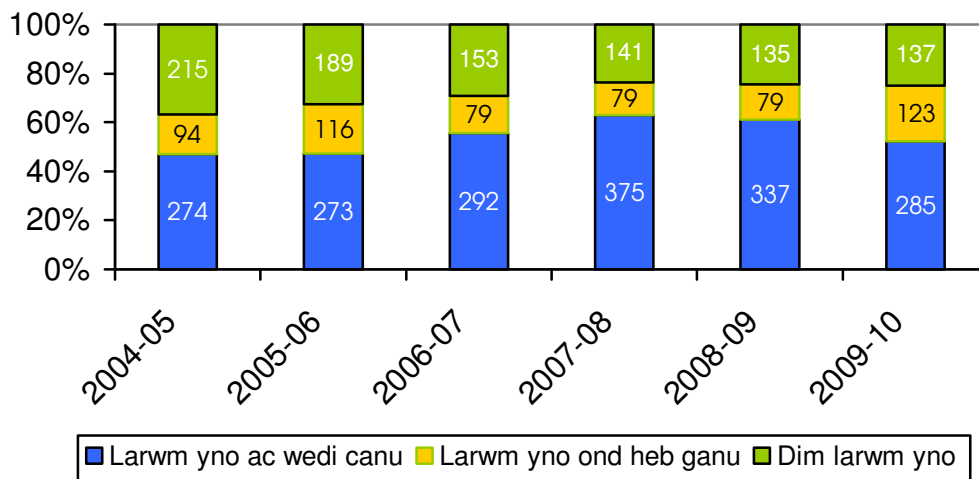
Hefyd, rhoddir cyngor ar y drefn cyn noswyllo, sef gwirio bod drysau wedi cau'n iawn, offer trydanol wedi eu diffodd, canhwyllau a sigarét wedi eu diffodd yn ddiogel, tanau agored wedi eu gwneud yn ddiogel, ac yn y blaen.

LARYMAU MWG

Roedd yr Arolwg Byw yng Nghymru mwyaf diweddar yn dangos bod gan y rhan fwyaf o gartrefi yng Nghymru o leiaf un larwm mwg, a bod y nifer heb yr un wedi gostwng i tua 10% o'r cyfanswm yn 2008 o tua 14% bedair blynedd ynghynt. Y nod yn y pen draw yw sicrhau bod gan bob cartref o leiaf un larwm mwg, a hwnnw'n gweithio.

Er ei bod yn amhosibl gwybod yn union faint o gartrefi yng Ngogledd Cymru sydd â larwm mwg, mae dangosydd dirprwyol yn ymwneud â thanau domestig yr aethpwyd atynt lle'r oedd larwm mwg wedi canu.

Perchnogaeth Larymau Mwg mewn Cartrefi

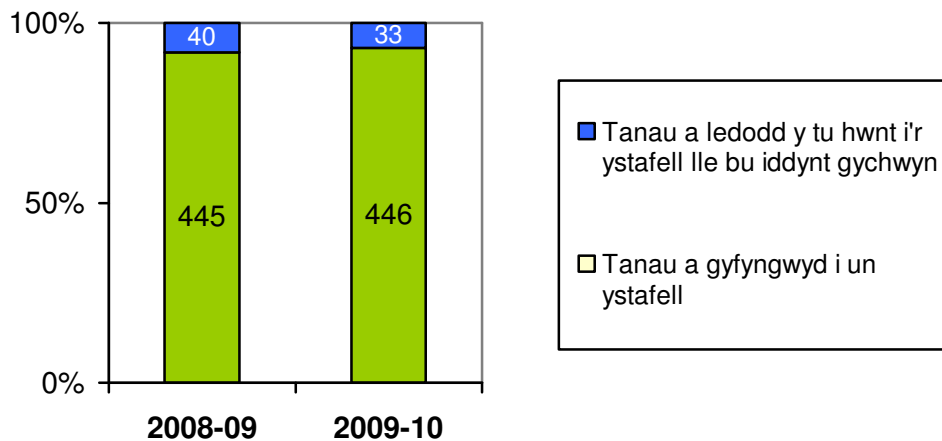
Dros y blynyddoedd diwethaf, bu cynnydd cyson yng nghyfran y tanau mewn cartrefi lle'r oedd larwm mwg yno eisoes a hwnnw wedi gweithio fel y dylai, gan roi rhybudd i unrhyw un yn yr adeilad. Fodd bynnag, fe newidiodd y patrwm hwn yn ystod 2009-10, ac fe ostyngodd y gyfran yn y categori hwn. Ni chanfuwyd esboniad boddhaol am hyn, er y gallai fod cysylltiad â'r modd y mae digwyddiadau wedi cael eu cofnodi ers Ebrill 2009 sef gyda system gofnodi digwyddiadau newydd ar gyfer Prydain gyfan. Efallai hefyd fod y tanau y bydd y Gwasanaeth yn mynd atynt nawr yn digwydd i grwpiau y mae'n anos eu cyrraedd sydd heb dalu sylw i'r negeseuon diogelwch niferus nac wedi cymryd mantais ar gyngor ac offer am ddim. Felly, caiff hyn ei fonitro'n agos trwy gydol 2010-11.

Nid oedd larwm mwg mewn mymryn dros 25% o'r tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt yng Ngogledd Cymru yn 2009-10. Er bod hyn yn peri siom o ystyried bod hyn yn ganran fymryn yn uwch nag yn y flwyddyn flaenorol, mae'n ganlyniad da iawn o'i gymharu â'r 41% oedd heb larwm mwg o gyfrifo trwy Gymru gyfan.

POBL FWY DIOGEL

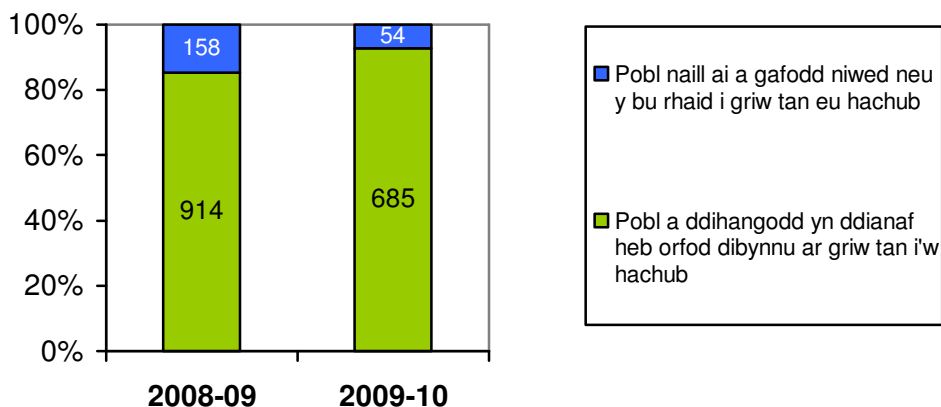
Yn y rhan fwyaf o'r achosion (93% yn 2009-10), gellir cyfyngu tanau damweiniol mewn cartrefi i un ystafell. Fe allai'r cartref fod gryn bellter o'r orsaf dân agosaf, felly rhaid bod yn ofalus iawn i sicrhau bod unrhyw dân yn cael ei ganfod yn gynnar a bod drysau mewnol yn cael ei gadw ar gau er mwyn rhwystro'r mwg a'r tân rhag lledu. Gall y mesurau syml hyn wneud byd o wahaniaeth i'r canlyniadau i bobl ac eiddo yn yr amser cyn i'r gwasanaeth tân ac achub gyrraedd.

Canran y Tanau Damweiniol mewn Cartrefi a Gyfyngwyd i'r Ystafell lle bu iddynt Gychwyn

Mae gwybod beth i'w wneud, a gwneud cynllun dianc cyn i argyfwng ddigwydd, yn gymorth i bobl mewn cartrefi ymateb yn gywir os bydd y larwm mwg yn canu, er mwyn iddynt allu mynd allan yn ddiogel heb orfod aros i injan dân gyrraedd. Roedd rhan fwyaf (92%) o bobl sy'n cael eu dal mewn tanau damweiniol mewn cartrefi yn 2009-10 wedi gallu dianc yn fyw a dianaf heb orfod aros i griw tân eu hachub.

Diangiadau Diogel Dianaf o Danau Damweiniol mewn Cartrefi

POBL IACHACH AM FWY O AMSER

Nod yr Awdurdod yw gweld adeg pan fydd larwm mwg ymhob cartref, a hwnnw wedi ei osod yn iawn ac yn gweithio. Fodd bynnag, law yn llaw â'r strategaeth i ddarparu cynifer o gartrefi ag y bodd â larymau mwg am ddim a chyingor am ddim, rydym eisiau canolbwyntio ein hymdrechion ar y bobl yn y gymdeithas sydd fwyaf agored i beryglon a'r lleiaf galluog i ofalu amdanynt eu hunain. Trwy gydweithio gydag asiantaethau gofal eraill yng Ngogledd Cymru a gwneud defnydd o ffynonellau gwybodaeth dibynadwy, rydym yn ceisio cadw nifer yr adegau pan fo pobl yn cael eu lladd neu eu hanafu oherwydd tân mor isel ag y bo modd.

Yn ôl yn 2003, datganodd y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol ac Adfywio ar y pryd mai targed Llywodraeth y Cynulliad oedd gostwng nifer y tanau yng Nghymru rhwng 30% a 50% yn y pum mlynedd ganlynol. Ers hynny, mae'r Cynulliad wedi egluro mai'r ffigyrau gwaelodlin i'w defnyddio i asesu cynnydd yr Awdurdodau Tân ac Achub yn erbyn y targed uchelgeisiol hwn fyddai'r rhai ar gyfer blwyddyn galendr 2004 pan fu 26 o farwolaethau tân yng Nghymru (21 o ganlyniad o danau damweiniol a 5 o ganlyniad i danau bwriadol).

Er bod marwolaethau oherwydd tân yn digwydd yn gymharol anaml yng Ngogledd Cymru, maen nhw'n ddigwyddiadau trasig y mae'r Awdurdod yn benderfynol o wneud ei orau i ostwng eu nifer hyd yn oed yn rhagor. Y gwirionedd trist yw y bydd hi, yn y rhan fwyaf o achosion, yn rhy hwyr i achub unrhyw un y tân erbyn i'r Gwasanaeth dderbyn yr alwad am gymorth. Ar adegau, ni fyddwn yn derbyn yr alwad hyd nes y bydd y tân wedi ei ddiffodd ei hun. Felly mae'r gwaith atal yn flaenllaw yn strategaeth yr Awdurdod ar gyfer gostwng nifer y bobl sy'n cael eu lladd neu eu hanafu oherwydd tân.

POBL IACHACH AM FWY O AMSER

Yn 2009-10, fe wnaeth tân ladd llai nag un person, ac anafu llai na naw o bobl, am bob 100,000 o bobl yng Nghymru.

Yng Ngogledd Cymru yn 2009-10, ni chofnodwyd yr un farwolaeth oherwydd tân mewn eiddo annomestig, ond bu farw 8 o bobl eu bywydau mewn tanau mewn eiddo domestig. Roedd dau o'r tanau hynny wedi cael eu cynnau'n fwriadol. Gan fod marwolaethau tanau yn cael eu cysylltu mor aml â bod yn agored i beryglon, bydd y Gwasanaeth yn parhau i ganolbwyntio ar weithio gydag asiantaethau gwirfoddol a gofal er mwyn adnabod pobl sydd fwyaf mewn perygl, a hynny er mwyn targedu'r holl gynghorion a chefnogaeth diogelwch a chael yr effaith fwyaf.

	Marwolaethau tân oherwydd tanau damweiniol	Marwolaethau tân oherwydd tanau bwriadol	Yr holl farwolaethau tân
2008-09	4	0	4
Am bob 100,000 o boblogaeth	0.59	0	0.59
2009-10	6	2	8
Am bob 100,000 o boblogaeth	0.88	0.29	1.18

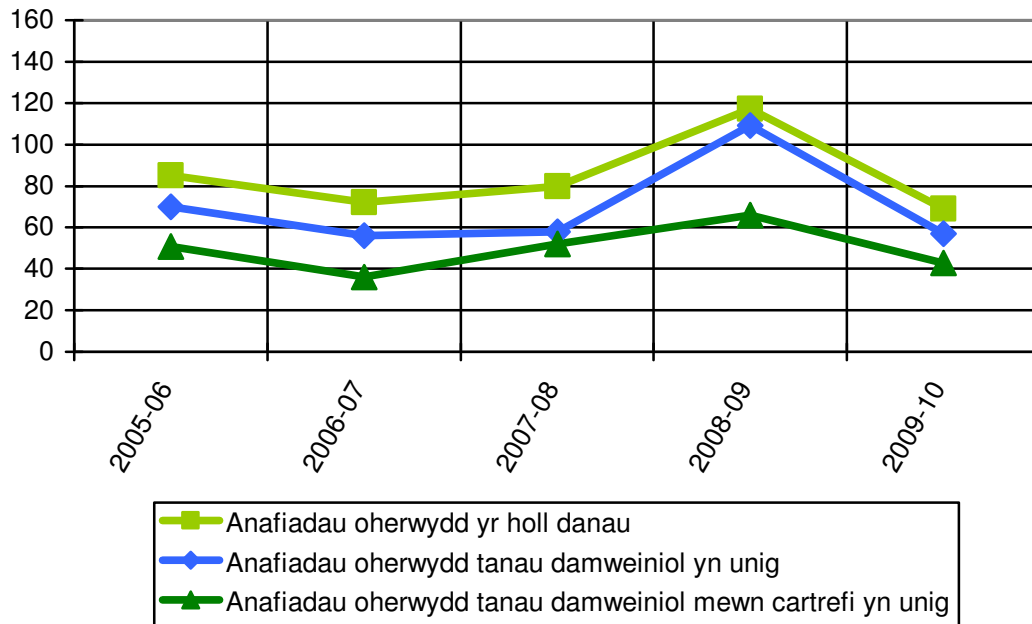
Yn ystod 2009-10, cofnodwyd bod 69 o bobl wedi cael anaf mewn tân. Mae hyn yn cynnwys toriadau a chleisiau yn ogystal â llosgiadau a sgaldiadau. Mewn tanau damweiniol y cafwyd 57 o'r anafiadau hynny, a 43 ohonynt mewn tanau damweiniol mewn cartrefi.

	Anafiadau tân oherwydd tanau damweiniol	Anafiadau tân oherwydd tanau bwriadol	Yr holl anafiadau tân
2008-09	109	8	117
Am bob 100,000 o boblogaeth	16.08	1.18	17.26
2009-10	57	12	69
Am bob 100,000 o boblogaeth	8.41	1.77	10.1

O'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, fe wnaeth nifer yr anafiadau tân ostwng yn sylweddol yn 2009-10, ac mae'r lefel sy'n cyd-fynd fwy â'r blynyddoedd a fu.

Anafiadau oherwydd tan

Er ein bod yn falch o'r gostyngiad o'i gymharu â 2008-09, efallai bod y newidiadau wrth gofnodi mân anafiadau yn y System genedlaethol newydd ar gyfer Cofnodi Digwyddiadau, a ddaeth i rym yn y Gwasanaeth yn Ebrill 2009, yn gyfrifol am rai gwahaniaethau rhwng blynnyddoedd.

Mae'r adran o'r llywodraeth ganolog sy'n gyfrifol am lunio ystadegau tân trwy Brydain wedi nodi'r diffyg parhad posib hwn mewn ystadegau anafiadau tân trwy Brydain sydd yn bodoli o ganlyniad i'r system Adroddiadau Data Tân (FDR) a oedd ar bapur gan mwyaf i'r System newydd ar gyfer Cofnodi Digwyddiadau⁷

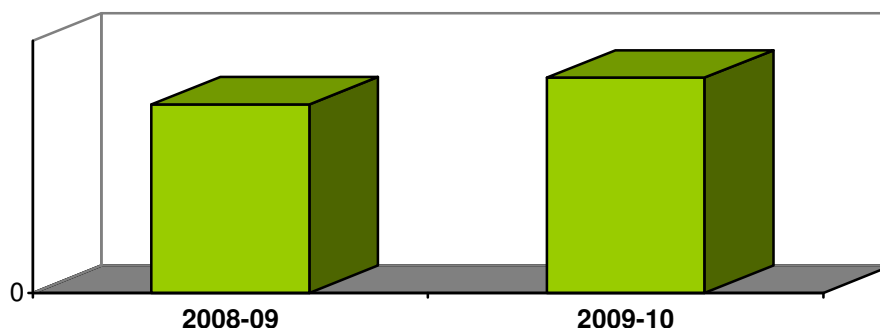
⁷ Monitor Ystadegau Tân Ebrill 2009-Mawrth 2010 Rhifyn 03/10 20 Awst 2010 tud. 21. Hawlfraint y Goron. <http://www.communities.gov.uk/publications/corporate/statistics/monitorq1q420091>

TANAU MEWN EIDDO ANNOMESTIG

Mae tua 27,000 o eiddo annomestig yng Ngogledd Cymru, a'r rhan fwyaf ohonynt yn dod dan ddeddfwriaeth sydd â'r nod o sicrhau diogelwch y bobl ynddynt. Mae'r adeiladau hyn yn cynnwys, er enghraifft, ysbytai, cartrefi gofal, tai wedi eu troi'n fflatiau, adeiladau cyhoeddus, ysgolion, siopau, adeiladau trwyddedig, swyddfeydd, ffatrioedd, hostelau a gwestai.

Yn 2009-10, cafwyd tân mewn 256 o eiddo annomestig y bu'n rhaid i'r Gwasanaeth Tân ac Achub fynd atynt. Mae hynny'n cyfateb i tua 9.38 o danau am bob 1,000 o eiddo o'r fath, o'i gymharu â 10.74 yng Nghymru gyfan.

Tanau mewn eiddo annomestig

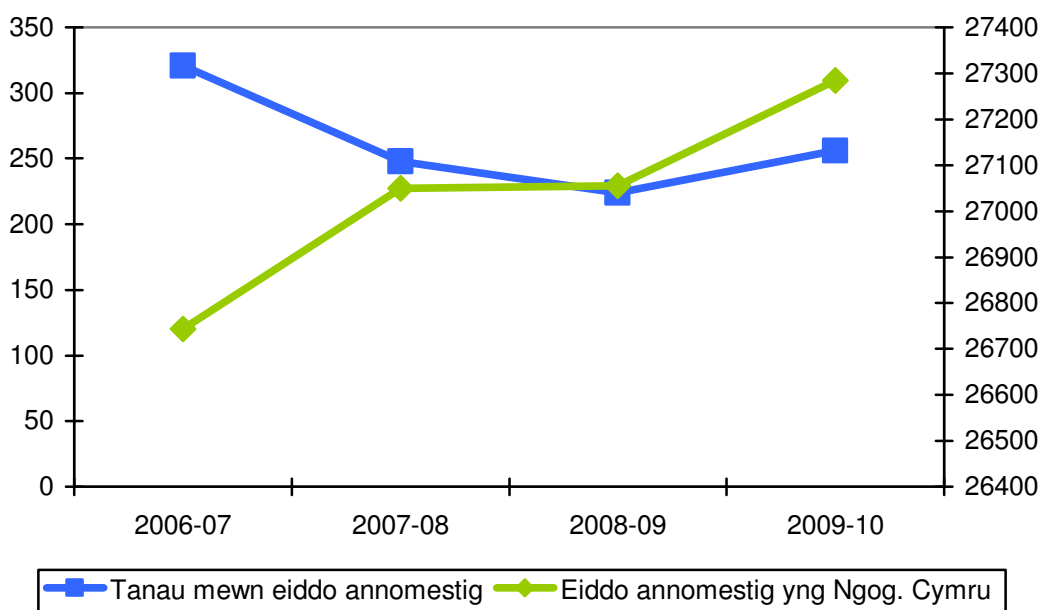
Ym mis Hydref 2006, daeth y Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005 i rym. Roedd dyfodiad y gorchymyn hwn yn newid rôl yr Awdurdod Tân ac Achub i fod yn un yn ymwneud â gorfodaeth yn hytrach nag ardystiad, felly mae ffocws y Gwasanaeth wedi newid yn fwy diweddar i flaenoriaethu safleoedd hysbys i gael archwiliad ffurfiol o'u trefniadau ar gyfer diogelwch tân.

ARCHWILIADAU DIOGELWCH TÂN AR SAFLEOEDD

Cynhaliwyd cyfanswm o 806 o archwiliadau diogelwch tân ar safleoedd yn ystod y flwyddyn – 275 mewn gwestai a hosteli, 123 mewn ffatrioedd, swyddfeydd a gweithleoedd eraill, 49 mewn siopau, 60 mewn ysgolion a safleoedd addysg bellach, 42 mewn tai amlfeddiannaeth, y rheini sydd wedi eu troi'n fflatiau, a fflatiau pwrpasol sydd 4 llawr neu uwch. Yn ystod y flwyddyn, cyflwynwyd 33 o Rybuddion Gorfodaeth ac 8 o Rybuddion Gwahardd.

Ymatebodd y gwasanaeth i 497 o ymgynghoriadau statudol ac anstatudol gan asiantaethau eraill (e.e. rheoliadau adeiladu, safonau gofal a thrwyddedu) a oedd yn golygu 1,014 o oriau o waith yn ystod y flwyddyn⁸.

Ers dyfodiad y Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005, mae nifer yr eiddo annomestig yng Ngogledd Cymru wedi codi o 26,743 i 27,284. Yn yr un cyfnod, fodd bynnag, fe wnaeth nifer tanau yr aethpwyd atynt yn yr adeiladau hynny ostwng o 321 i 256, gan awgrymu bod y trefniadau newydd dan y Gorchymyn yn effeithiol.

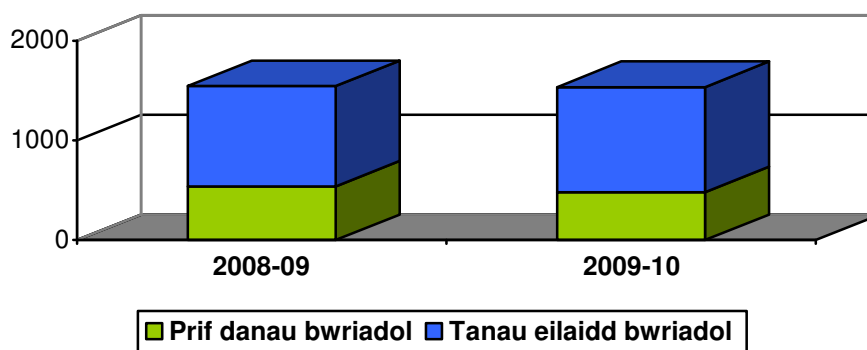
⁸ Darparwyd yr wybodaeth yn Ffurflenni Gweithredol Blynyddol 2009-10, FSWs.

TANAU BWRIADOL

Mae tanau bwriadol yn golygu risg mawr nid yn unig i fywydau ond hefyd i ansawdd y bywydau hynny, ffyniant economaidd yr ardal, ei ysgolion, ei synnwyr o gymuned, ei safleoedd hoff, yn hanesyddol ac o ran treftadaeth, a'r dirwedd amgylcheddol a naturiol.

Mae gan bobl wahanol gymhellion dros gynnau tanau'n fwriadol, gan gynnwys er mwyn celu tystiolaeth o drosedd neu er mwyn twyllo cwmnïau yswiriant neu er mwyn peri niwed bwriadol i'w hunain neu bobl eraill. Felly, mae'n gwneud synnwyr i'r Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Heddlu weithio gyda'i gilydd i ostwng nifer yr achosion o danau bwriadol, beth bynnag fo'r cymhelliad y tu ôl iddynt.

Tanau bwriadol

Fe wnaeth nifer y tanau bwriadol ostwng ychydig yn 2009-10 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol (o 1545 i 1536). Er y cafwyd gostyngiad sylweddol yng nghategori'r prif danau, cafwyd cynnydd, oedd bron yr un faint, yn y categori tanau eilaidd.

Wedi dweud hynny, roedd y 1,054 o danau eilaidd bwriadol yn 2009-10 yn welliant mawr ar y 1,314 yn 2007-08 a'r 1,711 yn 2006-07. Mae hyn yn dangos bod y cydweithio rhwng Heddlu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn effeithiol.

	Prif danau bwriadol	Tanau bwriadol eilaidd	Yr holl danau bwriadol
2008-09	540	1005	1545
Am bob 10,000 o boblogaeth	7.96	14.82	22.79
2009-10	482	1054	1536
Am bob 10,000 o boblogaeth	7.11	15.55	22.66

DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG

Heblaw am fynd at danau, bydd y gwasanaeth tân ac achub yn mynd at amrywiaeth eang o ddigwyddiadau nad ydynt yn ymwneud â thân, sef 'digwyddiadau gwasanaeth arbennig'. Yn 2009-10 aeth y gwasanaeth at 767 o ddigwyddiadau ar y ffyrdd, 90 (11.7%) lle'r oedd rhaid rhyddhau pobl oedd yn sownd. Mae hyn yn cymharu ag 887 o ddigwyddiadau ar y ffyrdd yn y flwyddyn flaenorol, a 100 (11.3%) o'r rheini lle'r oedd rhaid rhyddhau pobl.

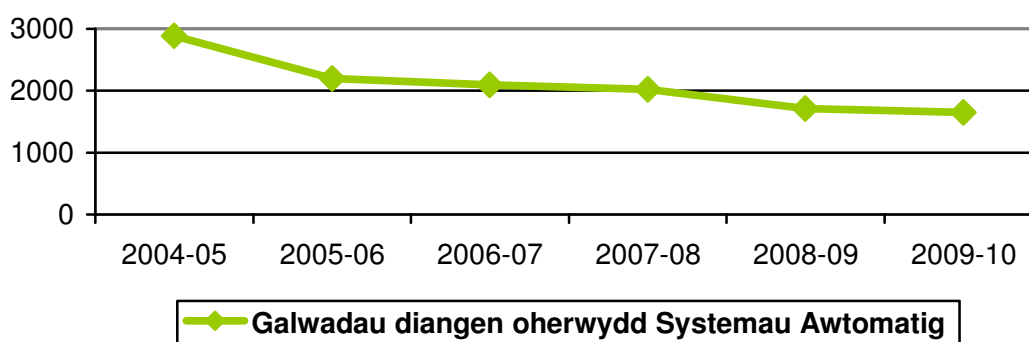
Aethpwyd at 735 o ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig yn 2009-10, gan gynnwys er mwyn ymdrin â gollyngiadau a diferiadau (81), darparu/cael gwared ar ddŵr (54), achub anifeiliaid (43), rhyddhau lifftiau (56) a chynorthwyo i gael mynediad (70), cael pobl i ddiogelwch (95) a rhoi cymorth i wasanaethau'r Heddlu a'r Ambiwlans (40). Roedd y cyfanswm fymryn yn is na'r flwyddyn flaenorol (764).

GALWADAU DIANGEN

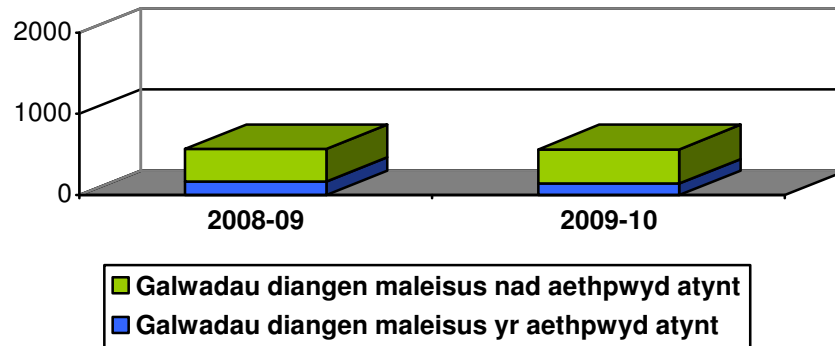
Mae'r Awdurdod yn cefnogi gosod Larymau Tân Awtomatig mewn eiddo annomestig fel ffordd i rybuddio pawb ar y safle fod tân wedi cychwyn. Fodd bynnag, pan fo'r larymau hyn naill ai heb gael eu gosod yn iawn neu eu cynnal a'u cadw'n iawn, neu pan nad yw'r systemau'n cael eu rheoli'n iawn, maent yn dueddol i greu galwadau diangen, sy'n golygu risg ychwanegol pan fod pobl yn dechrau anwybyddu'r hyn a ddylai fod yn arwydd iddynt fynd allan o'r adeilad.

At hynny, os bydd injan dân yn cael ei hanfon at safle pan nad oes unrhyw argyfwng, mae hyn yn wastraffus ac yn golygu y gallai fod yn rhaid i injan dân arall ddod o ardal bellach i ddelio â digwyddiad brys go iawn.

**Galwadau diangen oherwydd systemau awtomatig
mewn eiddo annomestig**

Mae'r gostyngiad yn sicr yn beth calonogol, ond mae'r 1,646 o ddigwyddiadau o'r fath yn 2009-10 yn dal yn golygu bod rhwng pedair a phump o'r galwadau diangen hyn yn digwydd bob dydd. Felly, bydd y Gwasanaeth yn parhau i weithio gyda rheolwyr safleoedd i ostwng y nifer yn gyffredinol, ond gan dargedu'r systemau hynny sy'n creu nifer o alwadau diangen.

Galwadau diangen maleisus

Bob blwyddyn, bydd y Gwasanaeth yn derbyn nifer o alwadau maleisus sy'n cael eu gwneud gyda'r bwriad o gael ymateb er nad oes unrhyw sefyllfa frys. Yn ogystal â bod yn anghyfreithlon, gallai'r math hwn o ymddygiad gynyddu lefel y risg trwy ddefnyddio adnoddau'n ddiangen, ac felly mae'n ddefnydd diangen ar arian yr Awdurdod. Am y rhesymau hyn, mae'r Gwasanaeth yn gwneud ei orau glas i adnabod y galwadau ffug hyn fel rhai maleisus cyn anfon unrhyw adnoddau atynt. Lle bo modd, mae'r Gwasanaeth hefyd yn cymryd camau yn erbyn pobl sy'n fwriadol yn gwneud y galwadau ffug hyn.

Mae bod mewn sefyllfa i allu ymateb yn gyflym i alwad 999 yn un o feini prawf y gwasanaeth tân ac achub, ac mae'r mater yn cael ei gymryd yn gwbl o ddifrif. Roedd adolygiad diweddar o'r amseroedd ymateb mewn gwasanaethau tân ac achub yn Lloegr yn ceisio esbonio pam fod amseroedd ymateb wedi bod yn codi'n genedlaethol ers 1999. Roedd eu dadansoddiad yn dangos mai'r effaith bwysicaf unigol oedd y cynnydd yn lefel y drafnidiaeth ar y ffyrdd. Nid oedd awgrymiadau eraill, megis ystyriaethau iechyd a diogelwch, y cynnydd yn y gwaith Diogelwch Tân Cymunedol gan griwiau a chael gwared ar y safonau cenedlaethol o ofal tân, yn cael eu cefnogi gan y dystiolaeth.

Cafodd ein penderfyniad i adleoli'r brif Ystafell Reoli i gyfleuster pwrpasol gyda Heddlu Gogledd Cymru ei wneud yn rhannol er mwyn gwella'r gwaith o gydlyn ymateb i alwadau am gymorth. Rydym hefyd wedi gwneud trefniant gyda Gwasanaeth Ambiwylans Cymru fel ein bod yn cael gwybod am wrthdrawiadau ar y ffyrdd yn gynt er mwyn inni allu gwneud penderfyniad gwybodus ynglŷn ag anfon criw tân ar unwaith ai peidio. Yr hyn a arferai ddigwydd oedd y byddai gwasanaethau brys eraill yn cyrraedd yn gyntaf a dim ond wedyn y byddai rhywun yn gwneud asesiad i benderfynu a oedd angen y gwasanaeth tân ac achub ai peidio, ac roedd hynny'n golygu nad oedd y gwaith i ryddhau pobl oedd yn sownd yn eu cerbyd yn cychwyn tan yn hwyrach.

Mae gwaith arall yn ddiweddar i wella'r amseroedd troi allan a chyrraedd o orsafoedd tân, yn cynnwys defnyddio technoleg newydd i gynorthwyo gyda'r gwaith o ddedol yr injan dân agosaf neu gerbyd arall i gyrraedd, newid amseroedd cychwyn a gorffen shifftiau ar orsafoedd criw dydd, a diweddarau systemau anfon allan, cyfathrebu a gwybodaeth yn yr Ystafell Reoli yn barhaus.

Yng Ngogledd Cymru, mae 44 o orsafoedd tân, 36 sydd â dim ond criw diffodd tân sy'n gweithio ar y System Dyletswydd yn ôl y Galw lle byddant yn ymateb i declyn hysbysu o le bynnag y byddant yng nghyffiniau'r orsaf. Felly, mae cyflymder yr amser cyrraedd yn cymryd hyn i ystyriaeth, ac mae argaeledd digon o ddiffoddwyr tân ar y System Dyletswydd yn ôl y Galw yn ffactor allweddol o ran cynnal gofal llawn yng Ngogledd Cymru.

Trwy gael rheolaeth dda o'r fflyd, a rhoi gwasanaeth rheolaidd o ansawdd uchel i'r cerbydau hefyd yn chwarae eu rhan, gan gynnwys bod yn ofalus wrth drefnu'r gwiriadau cynnal a chadw - ar yr orsaf dân ei hun os oes modd - gellir cwtdogi ar yr amser nad yw'r cerbydau ar gael.

Ar yr adegau prin hynny pan fydd oedi wrth gyrraedd safle digwyddiad, caiff hynny ei archwilio'n drylwyr er mwyn gallu dysgu gwersi i wella'r perfformiad yn gyffredinol.

⁹ Adolygiad yr Adran dros Gymunedau a Llywodraeth Leol o amseroedd ymateb Gwasanaethau Tân ac Achub – Cyfres Ymchwil i Dân 1/2009

<http://www.communities.gov.uk/publications/fire/frsresponsetimes>

YMRWYMIAD GWASANAETH LLYWODRAETH Y CYNULLIAD

Ymrwymodd Llywodraeth y Cynulliad i sicrhau y bydd 80% o gartrefi (o'u mesur trwy Gymru i gyd) yn ddigon agos i orsaf dân i alluogi i injan dân gyrraedd o fewn 10 munud. Dywedir bod cartrefi sydd y tu mewn i'r dalgylchoedd hyn 'o fewn y safon gwasanaeth 10 munud'.

O fewn y 10 munud, caniateir i'r criwiau yn ôl y galw ymateb i'w gorsaf tân a newid i'w dillad diffodd tân cyn troi allan. Felly, mae'r pellter o orsaf dân yn sicr o fod yn eithaf byr.

Mae tanau y gwyddys eu bod wedi diffodd erbyn i'r Gwasanaeth gael ei alw wedi eu heithrio o'r cyfrif.

Y safon 10 munud

Yn 2008-09, roedd 445 o danau mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru yn cwrdd â'r meini prawf, a chawsant eu cynnwys yn y cyfrif. O blith y rheini, cyrhaeddwyd 391 (87.87%) o fewn 10 munud.

Yn 2009-10, roedd 440 o danau mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru yn cwrdd â'r meini prawf, a chawsant eu cynnwys yn y cyfrif. O blith y rheini, cyrhaeddwyd 354 (80.45%) o fewn 10 munud.

Y safon 5 munud

Mae safon 5 munud Llywodraeth y Cynulliad yn cael ei ddefnyddio mewn perthynas â rhai o'r ardaloedd dwys eu poblogaeth a risg uchel yng Nghymru. Er eu bod wedi cael eu hadnabod trwy fodelu risg ar gyfrifiadur fel rhai sy'n dueddol o fod â chyfraddau anafusion uwch, nid yw'r ardaloedd hyn o reidrwydd o fewn 5 munud i orsaf dân.

Yn 2008-09, roedd 115 o danau mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru yn cwrdd â'r meini prawf, a chawsant eu cynnwys yn y cyfrif. O blith y rheini, cyrhaeddwyd 31 (26.96%) o fewn 5 munud.

Yn 2009-10, roedd 151 o danau mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru yn cwrdd â'r meini prawf, a chawsant eu cynnwys yn y cyfrif. O blith y rheini, cyrhaeddwyd 37 (24.50%) o fewn 5 munud.

Absenoldeb salwch

Yn Ebrill 2008, dyfarnwyd y wobr aur i'r Gwasanaeth yn y Safon Gorfforaethol Iechyd yn y Gwaith i gydnabod ei lwyddiannau o ran iechyd a lles yn y gweithle. Bellach, y mae'n gweithio tuag at y lefel blatinwm, gan adlewyrchu ymrwymiad yr Awdurdod i gefnogi iechyd a lles y staff.

Yn 2009-10, nifer y diwrnodiau neu shifftiau a gollwyd gan staff oedd 4,023, sy'n hafal i 8.77 am bob gweithiwr sy'n cyfateb i lawn amser (ac eithrio staff ar y System Dyletswydd yn ôl y Galw). Er bod gostyngiad yn y nifer a gollwyd gan staff yr ochr weithredol, fe wnaeth staff yr ystafell reoli a'r ochr gefnogol golli cryn dipyn yn fwy, ac felly cafwyd cynnydd cyffredinol o 238 o ddiwrnodiau/shifftiau a gollwyd.

Mae pob aelod o'r staff sy'n absennol oherwydd salwch yn dod dan bolisi rheoli absenoldeb y Gwasanaeth, sy'n ceisio cael cydbwysedd rhwng cymorth cefnogol a chamau teg a chllir gan y rheolwyr.

Ymddeoliadau ar sail afiechyd

Mae'r gwasanaeth tân ac achub yn cymryd iechyd a diogelwch yn gwbl o ddifrif, nid yn unig ar gyfer criwiau tân sy'n mynd at ddigwyddiadau brys sy'n gallu bod yn beryglus ond hefyd ein gweithwyr unigol, mecanigion, cogyddion, gyrwyr, thechnegwyr cynnal a chadw - yn wir, pob un o'n gweithwyr.

Cyn belled ag y bo modd, rydym yn addasu ar gyfer afiechyd difrifol tymor hir ac anabledd, ac yn gwneud addasiadau priodol fel y gall pobl barhau'n gyflogedig gyda ni. O dro i dro, fodd bynnag, ymddeol ar sail afiechyd yw'r unig ddewis realistig.

Yn 2009-10, cafwyd 6 o ymddeoliadau o'r Gwasanaeth oherwydd afiechyd. Mae hyn yn 0.58% o gyfanswm y gweithlu. Roedd dau ohonynt heb fod yn gysylltiedig â'r gwaith, un oherwydd anaf i'r cefn a dau oherwydd anafiadau i'r pen-glin. Roedd un dal heb benderfynu ar ddiwedd y flwyddyn adrodd.

Anafiadau i'r Staff

Ym mis Mawrth 2010, fe gyhoeddodd yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ddatganiad gyda'r bwriad o egluro sut y dylai'r Gwasanaeth Tân ac Achub gydymffurfio â dyletswyddau iechyd a diogelwch yn y gwaith o fewn eu gwaith ar yr ochr weithredol. Dan y teitl **Striking the Balance**, mae'r datganiad hwn yn nodi'r heriadau penodol i'r Awdurdodau Tân ac Achub fel cyflogwyr. Roedd yn nodi:

Mae gweithredu'r gyfraith iechyd a diogelwch yn her i gyflogwyr Tân ac Achub mewn perthynas â rhywfaint o'u gweithgarwch ar yr ochr weithredol oherwydd:

- rhaid iddynt anfon diffoddwyr tân i sefyllfaoedd peryglus er mwyn achub bywydau, pan fyddai pawb arall yn ceisio dianc o'r perygl;
- yn aml, mae disgwyliadau afrealistig gan y cyhoedd y bydd diffoddwyr tân yn eu rhoi eu hunain mewn perygl hyd yn oed pan fo peryglon o'r fath yn gorbwyso unrhyw fanteision posib i'w hennill;
- mae llawer o'r digwyddiadau y mae diffoddwyr tân yn eu hwynebu yn gallu datblygu'n gyflym, rhai'n gallu datblygu mewn ffyrdd annisgwyl – ac fe allai diffoddwyr tân, o bryd i'w gilydd, wynebu sefyllfaoedd sydd y tu hwnt i'w profiad;
- rhaid iddynt baratoi gweithwyr unigol i allu gwneud penderfyniadau mewn sefyllfaoedd peryglus, cyflym, ac sy'n llawn emosiwn a phwysau, hyd yn oed pan allai fod, weithiau, wybodaeth anghyflawn neu anghywir am y sefyllfa;
- rhaid iddynt ymateb i sefyllfaoedd peryglus sydd heb fod wedi eu creu ganddynt hwy eu hunain – mae hyn yn wahanol i'r rhan fwyaf o sectorau eraill, lle mai busnes y cyflogwr sy'n creu'r peryglon; ac
- efallai na fyddant yn gallu rheoli neu liniaru rhai agweddau ar yr amgylchedd gweithio.

Nid yw'r Gwasanaeth yn cyfyngu ei reolaeth iechyd a diogelwch i ddigwyddiadau ar yr ochr weithredol wrth gwrs, ac mae pob damwain a ddigwyddodd ac a fu bron â digwydd, ynghyd ag anafiadau, yn cael eu cymryd gymaint o ddifri, p'un ai ydynt yn digwydd (er enghraifft) mewn swyddfa, cegin, amgylchedd hyfforddi neu allan yn y gymuned.

Yn 2009-10, collwyd 687 o ddyddiau dyletswydd arferol oherwydd anafiadau a gafodd 35 o bobl mewn digwyddiadau ar yr ochr weithredol. Collwyd 406 o'r 687 o ddyddiau dyletswydd gan dri o'r 35 o bobl hynny.

Collwyd 285 o ddyddiau dyletswydd arferol eraill oherwydd anafiadau a gafodd 29 o bobl yn ystod hyfforddiant ar gyfer diwrnodiau gweithredol, a chollwyd 151 o ddyddiau dyletswydd arferol oherwydd anafiadau a gafodd 35 o bobl yn ystod gweithgareddau cyffredin.

Yn ystod y flwyddyn, roedd 7 anaf yn rhai i'w hadrodd fel anafiadau mawr, dan y Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus 1995 (RIDDOR), ond nid oedd yr un anaf yn angheuol.

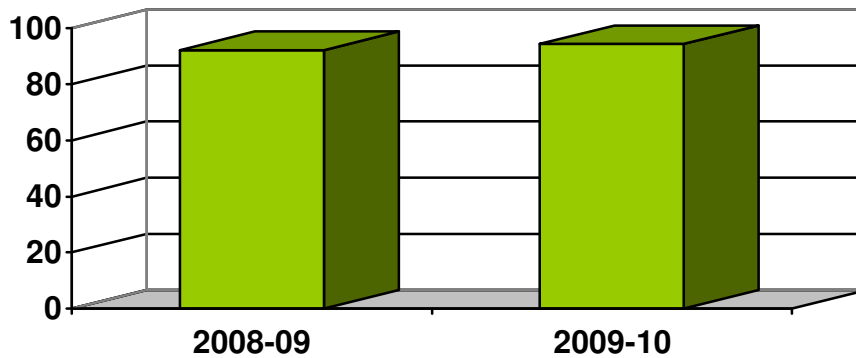
SEFYDLIAD EFFEITHLON Y MAE'N DDA GWNEUD BUSNES AG O

Mae'r Awdurdod yn ceisio bod yn sefydliad da i wneud busnes ag o, ac un agwedd ar hynny yw pa mor gyflym y mae'n setlo ei filiau gyda chwmnïau sy'n darparu nwyddau a gwasanaeth masnachol.

Yn 2009-10, fe wnaeth y Gwasanaeth brosesu 10,435 o anfonebau oedd yn dod o fewn y categori hwn – 337 yn fwy nag yn 2008-09.

Talwyd 9,841 (94.3%) o fewn 30 days o dderbyn yr anfoneb.

**Canran yr Anfonebau Diddadl a Dalwyd o fewn
30 Diwrnod**

NEWIDIADAU I FFIGYRAU 2008-09 A ADRODDWYD O'R BLAEN

Mae'r newidiadau mewn meddalwedd cofnodi digwyddiadau a systemau electronig, a gyflwynwyd yn ddiweddar, wedi rhoi cyfle gwych i wirio ac ailwirio data am ddiwyddiadau 2008-09 a adroddwyd yn ein Cynllun Gwella a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2009. At hynny, ym Mai 2010, fe wnaeth y Swyddfa Ystadegau Gwladol ddiwygio'r rhagamcanion poblogaeth canol-blwyddyn ar gyfer 2008, a chafodd hyn ei gynnwys yma.

O'r herwydd, rydym wedi gallu adnabod a chywiro data yn y meysydd canlynol:

Cyfeirnod	Diffiniad	Canlyn- iadau a gyhoeddwyd	Canlyn- iadau wedi archwilia d	Canlyn- iadau terfynol a wiriwyd
	Yr holl danau yr aethpwyd atynt	3,442	3,442	3,389
FRS/RRC/S/001(i)	am bob 10,000 o boblogaeth	50.73	50.73	49.95
	Prif danau	1,509	1,509	1,504
FRS/RRC/S/001(ii)	am bob 10,000 o boblogaeth	22.24	22.24	22.17
	Tanau damweiniol mewn cartrefi	501	501	485
FRS/RRC/S/001(iii)	am bob 10,000 o gartrefi	16.51	16.51	15.99
	Tanau bwriadol	1,596	1,596	1,545
FRS/RRC/S/001(iv)	am bob 10,000 o boblogaeth	23.52	23.52	22.77
	Tanau eilaidd	1,557	1,557	1,509
	am bob 10,000 o boblogaeth	22.95	22.95	22.24
	Tanau mewn eiddo annomestig	258	258	224
FRS/RRC/S/003	am bob 1,000 eiddo annomestig	9.54	9.54	8.28
	Tanau bwriadol eilaidd	1,037	1,040	1,005
FRS/RRC/C/004ii	am bob 10,000 o boblogaeth	15.28	15.33	14.81
	Prif danau bwriadol	570	556	540
FRS/RRC/C/004i	am bob 10,000 o boblogaeth	8.4	8.19	7.96

Cyfeirnod	Diffiniad	Canlyn- iadau a gyhoeddwyd	Canlyn- iadau wedi archwilia d	Canlyn- iadau terfynol a wiriwyd
	Anafiadau a achoswyd gan danau	111	111	117
FRS/RRC/S/002(iv)	Am bob 100,000 o boblogaeth	16.36	16.36	17.24
	Anafiadau a achoswyd gan danau damweiniol	102	102	109
FRS/RRC/S/002(v)	am bob 100,000 o boblogaeth	15.03	15.03	16.06
	Anafiadau a achoswyd gan danau damweiniol mewn cartrefi	55	55	66
FRS/RRC/C/001(v)	am bob 100,000 o boblogaeth	8.11	8.11	9.73
	Anafiadau a achoswyd gan danau bwriadol	9	9	8
FRS/RRC/S/002(vi)	am bob 100,000 o boblogaeth	1.33	1.33	1.18
	Galwadau diangen oherwydd larymau tân awtomatig mewn eiddo annomestig	1,301	1,301	1,707
FRS/RRC/C/003	am bob 1,000 eiddo annomestig	48.09	48.09	63.09
	Galwadau ffug maleisus yr aethpwyd atynt	170	170	166
BVPI146ii	am bob 1,000 o boblogaeth	25.05	25.05	24.46

Mae dadansoddiad llawn o'r holl ffigyrau yn Adran 6.

GWELLA ANSAWDD BYWYDAU POBL MEWN AMRYWIOL FFYRDD

Roedd llwyddiant wrth ymdrin ag argyfyngau ar yr ochr weithredol, a hynny'n aml dan amgylchiadau anodd a pheryglus, yn amlwg trwy gydol y flwyddyn. Fodd bynnag, yn ogystal â hyn, roedd y gwasanaeth hefyd yn cymryd rhan mewn amrywiaeth eang o fentrau gyda'r nod o wella ansawdd bywyd pobl, lleihau risg a gwella'r gwasanaeth yn gyffredinol.

Mae eitemau newyddion yn cael eu rhyddhau trwy gydol y flwyddyn, a byddant ar gael ar wefan y Gwasanaeth. Dyma ddetholiad o weithgarwch y flwyddyn, gan ddangos amrywiaeth eang o bethau y mae'r gwasanaeth yn cymryd rhan ynddynt.

Ebrill 2009 – Bu rheolwyr y Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn ffug-ymarfer cenedlaethol (*Exercise Taliesin*) i gynorthwyo i baratoi ar gyfer canlyniadau gorniferus oherwydd pandemig ffliw yn y dyfodol.

Mai 2009 - Bu criwiau yn delio â digwyddiad cemegol ar Ystâd Ddiwydiannol lle'r oedd 22 o anafusion yn dioddef trafferthion anadlu, haint ar y llygaid a chyfog.

Mehafin 2009 - Fel rhan o Fis Ymwybyddiaeth Sipsiwn a Theithwyr, fe wnaeth y Gwasanaeth apêl arbennig i bobl sy'n byw mewn carafannau a threlars i ddilyn camau diogelwch sylfaenol er mwyn eu cadw eu hunain mor ddiogel â phosib yn eu cartrefi.

Gorffennaf 2009 - Arwyddwyd cytundeb newydd gyda Chymdeithas Tai Gogledd Cymru er mwyn sicrhau bod pob tenant newydd yn derbyn archwiliad diogelwch tân yn y cartref gan y Gwasanaeth a bod yr holl denantiaid personol yn derbyn archwiliad yn ystod yr ymweliad blynyddol y Gymdeithas â'r eiddo.

Awst 2009 – Mewn Diwrnod Amgylcheddol, bu pobl y gwasanaeth yn ymuno â phartneriaid o sefydliadau eraill i gael gwared ar 17 tonnell o sbwriel o'r strydoedd, a chynnal 47 o archwiliadau diogelwch tân yn y cartref.

Medi 2009 – Yn dilyn ymgyrch recriwtio ar y cyd, fe wnaeth 12 o ddiffoddwyr tân newydd amser cyflawn gwblhau eu hyfforddiant a chael eu dyrannu i'w gorsafoedd.

Hydref 2009 – Cynhaliwyd Seminar Pencampwyr y Gymraeg ar gyfer Pencampwyr newydd a fydd yn gweithio o fewn yr ardaloedd sirol i gynorthwyo dysgwyr ymhlith y staff ac i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith ymhlith staff yn yr ardaloedd.

Tachwedd 2009 – Fel rhan o Wythnos Diogelwch ar y Ffyrdd, bu cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth Tân ac Achub yng Nghymru yn adeilad y Cynulliad ym Mae Caerdydd i godi ymwybyddiaeth o'u gwaith ym maes gwrthdrawiadau ar y ffyrdd.

Rhagfyr 2009 - Bu swyddogion o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru Gwasanaeth a Heddlu Gogledd Cymru yn ymweld â chartrefi trigolion oedrannus fel rhan o fenter i gynnig sicrwydd a chynghorion diogelwch.

Ionawr 2010 – Roedd prif swyddogion tân yng Nghymru yn croesawu’r Gorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol (LCO) Diogelwch Tân Domestig gan Lywodraeth y Cynulliad y bu swyddogion y Gogledd yn gyfrannog yn ei symud yn ei flaen.

Chwefror 2010 – Cafodd partneriaeth newydd eu ffurfio gyda’r Groes Goch Brydeinig yng Nghonwy a Sir Ddinbych y bu staff y Gwasanaeth yn eu hyfforddi i roi cyngorion diogelwch tân a gosod larymau mwg am ddim yng nghartrefi’r trigolion y byddant yn ymweld â hwy.

Mawrth 2010 - croesawyd tri o bobl ifanc gan y Gwasanaeth i weithio gyda’r gwasanaeth am naw mis ar gynllun lleoliad gwaith arbennig.

GWEITHIO GYDAG ERAILL– BLWYDDYN O GYDWEITHIO

Mae'r awydd i gyflawni mwy ledled y sector cyhoeddus yng Nghymru trwy gydweithio yn un y mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi bod yn gweithio'n galed i'w gyflawni, ac mae'n cymryd yr awenau mewn nifer o agweddau ar weithio ar y cyd. Dyma rai enghreifftiau yn unig o'r math o fentrau y mae'r Gwasanaeth yn rhan ohonynt:

- Rhoi hyfforddiant ac offer i staff mewn sefydliadau partner e.e. Gofal a Thrwsio, Cymdeithas Tai Gogledd Cymru, Tai Pennaf, Tai Clwyd i ddarparu Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref i'r bobl y byddant yn dod i gysylltiad â hwy.
- Addysgu gyrrwyr ifanc trwy'r fenter Pass Plus Cymru.
- Gostwng nifer y damweiniau beiciau modur trwy weithio fel partneriaid yn fenter Beicio Diogel gyda gwasanaethau tân ac achub eraill a Llywodraeth y Cynulliad.
- Addysgu pob gyrrwr trwy'r Arddangosfeydd Ardrawiad sy'n cael eu rhedeg gyda Heddlu Gogledd Cymru, Ambiwllans Cymru a swyddogion diogelwch y ffyrdd o'r cynghorau sir.
- Ymweld ag ysgolion i roi gwybodaeth am ddiogelwch tân fel rhan o gwricwlwm Cyfnodau Allweddol 1 i 4.
- Cynnal archwiliadau amlasiantaethol er mwyn sicrhau bod pob agwedd ar ddiogelwch (gan gynnwys diogelwch tân) mewn adeiladau trwyddedig yn foddhaol.
- Cydweithio ag asiantaethau lleol eraill (gan gynnwys cyfleustodau) i baratoi ar gyfer unrhyw argyfyngau ar raddfa fawr a allai ddigwydd yn y dyfodol.
- Cydweithio fel rhan o wasanaeth swyddogion y wasg ar alwad ar y cyd â Heddlu Gogledd Cymru, a hynny fel ffordd gynaliadwy o ddarparu cymorth y tu allan i oriau i'r cyfryngau.
- Gweithio gyda Choleg Llysfasi a Heddlu Gogledd Cymru i ddatblygu ac asesu sgiliau Cymraeg ymhlith staff.
- Cydweithio â gwasanaethau tân ac achub eraill ar hyfforddiant, caffael, recriwtio, trefniadau'r ystafell reoli, dan ddarparu cefnogaeth i'n gilydd mewn digwyddiadau ar draws ffiniau.
- Cynnal ymarferion gydag amrywiaeth o sefydliadau ymateb eraill er mwyn sicrhau gwaith llwyddiannus ar y cyd mewn digwyddiadau, e.e. Brigâd Dân Dulyn, yr Awyrlu, timau Achub Mynydd, nyrsys gofal trawma, twnelau'r A55, Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau.

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ymrwymo i adolygu'n barhaus pa mor effeithiol yw ei waith ar y cyd a'r trefniadau partneriaeth, ac i gynyddu nifer y partneriaethau cynhyrchiol y mae'n eu trefnu.

1. Asesiad Cymheiriaid o Sicrwydd Gweithredol Darparu Gwasanaethau

Fel rhan o'r broses Sicrwydd Gweithredol (rhagor o fanylion i'w cael yn Adran 5 o'r ddogfen hon), fe wnaeth tîm o aseswyr cymheiriaid gynnal ymweliad dros wythnos a arweiniodd at adroddiad ar hunanasesiad yr Awdurdod yn erbyn dau lwybr ymholi - sef Hyfforddiant a Datblygu, ac Iechyd a Diogelwch.

Nododd y tîm:

- fod cynnydd da wedi ei wneud i fewnosod diwylliant Iechyd a Diogelwch yn y sefydliad drwyddo draw. Roedd yn amlwg fod y rhan fwyaf o'r staff yn deall eu cyfrifoldebau a'r dulliau o adrodd er mwyn gostwng nifer y damweiniau/rhai fu bron â digwydd.
- bod proses eglur ar gyfer ymchwilio i ddamweiniau, sy'n diwygio ac yn goleuo polisiau a gweithdrefnau.
- y cafwyd cynnydd gyda gweithredu a choladu Gwybodaeth yr Ochr Weithredol gan ddefnyddio'r Cardiau Gwybodaeth am Beryglon gyda system sicrhau ansawdd yn ei lle er mwyn cael cysondeb.
- bod gweithdrefnau monitro'r ochr weithredol wedi cael eu cyflwyno, a bod y gwasanaeth yn dysgu o'r ôl-drafodaethau a phrofiad digwyddiadau blaenorol er mwyn gwella Iechyd a Diogelwch drwy'r gwasanaeth.
- y byddai cyhoeddi'r Strategaeth Iechyd a Diogelwch a chyflwyno polisiau cyfoes a hawdd eu defnyddio, gan dynnu sylw at unrhyw newid o'r fersiwn flaenorol, yn cefnogi'r Gwasanaeth wrth iddo gyflawni rhagor o'i gyfrifoldebau Iechyd, Diogelwch a Lles.
- y byddai ymgynghori'n ehangach trwy'r sefydliad yn gymorth i roi rhagor o gefnogaeth i'r strwythurau a'r trefniadau rheolaethol presennol.
- y byddai cyflwyno cyfres o ddangosyddion lleol yn rhoi cefnogaeth i'r Gwasanaeth roi hwb i wella, a hynny trwy adnabod tueddiadau a nodi meysydd sy'n gofyn sylw.
- bod gan y Gwasanaeth bolisiau a gweithdrefnau ar gyfer darparu hyfforddiant a datblygiad a oedd yn adlewyrchu Canllawiau Cenedlaethol, ac yn argymhell y dylai'r gwasanaeth barhau i adolygu ei bolisiau er mwyn sicrhau eu bod yn gyfredol.
- bod y Gwasanaeth wedi ceisio gweithredu a chynnal strwythur ar gyfer dylunio, datblygu a darparu ei ofynion Hyfforddiant a Datblygu. Fe wnaeth y tîm awgrymu ffyrdd i ehangu'r gwelliant hwn.
- Cafodd y Cofnodion Datblygiad Personol (*PDR*) eu cadw er mwyn cael tystiolaeth o gymhwysedd y staff. Awgrymodd y tîm ffyrdd i ehangu rhagor ar broses y Cofnodion hyn.

2. Swyddfa Archwilio Cymru

Yn Hydref 2009, cyhoeddodd Swyddfa Archwilio Cymru ei Lythyr Blynyddol at yr Awdurdod am 2008-09.

Roedd yn cadarnhau:

- bod y Datganiad o Gyfrifon wedi ei lunio'n gywir, ac na chafwyd unrhyw wendidau perthnasol yn y systemau ariannol arwyddocaol.
- bod gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn eu lle i sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn 2008-09.
- bod Cynllun Gwella'r Awdurdod 2009-10 yn cwrdd â'r gofynion statudol ac yn darparu barn gytbwys am ei berfformiad yn 2008-09.
- bod yr Awdurdod wedi gwneud cynnydd wrth ymdrin ag ystod o risgiau, a bod angen iddo nawr gytuno ar feysydd blaenoriaethau fel y nodir yn yr Asesiad Risg ar y Cyd yn 2009.
- bod yr Awdurdod wedi gwneud cynnydd wrth ostwng y lefelau risg i'r ochr weithredol a nodwyd gan y Tîm Asesu Cymheiriaid, a'i fod yn gweithio tuag wella rhagor ar ei ymateb ar yr ochr weithredol.
- bod yr Awdurdod wedi gwneud cynnydd wrth ostwng lefel y risg a nodwyd yn yr Asesiad Risg ar y Cyd.

Nid oedd yr Archwilydd Penodedig yn nodi unrhyw angen am arolygiad statudol dan adran 10A o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999, ac roedd yn argymhell na ddylai'r Gweinidogion Cymreig roi unrhyw gyfarwyddyd ar y pryd hwnnw dan adran 15 o'r Ddeddf.

3. Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch

Yn Rhagfyr 2009, aeth y Gwasanaeth drwy arolygiad gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (*HSE*) fel un o wyth o Wasanaethau Tân ac Achub trwy'r Deyrnas Unedig. Roedd pedwar argymhelliad yn ei ddilyn.

1. O ran sicrhau bod gan y Gwasanaeth strwythur rheolaethol effeithiol a threfniadau ar gyfer cyflawni polisiau, roedd yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yn argymhell adolygu'r trefniadau a oedd mewn lle i alluogi rheolaeth leol er mwyn cyflawni eu rôl wrth ddarparu gweithlu cymwys. Dylai'r adolygiad hwn gynnwys effeithiolrwydd y mecanweithiau cefnogi sydd yn eu lle ar y pryd (e.e. Swyddog Hwyluso Hyfforddiant a Datblygiad, archwilio, ayyb.) yn ogystal â materion rheolaeth yn lleol a'r trefniadau monitro sydd yn eu lle.

Ymrwymodd y Gwasanaeth i sefydlu gweithgor ar gyfer cynnal adolygiad manwl o'r trefniadau hyn, adnabod ble yn union mae unrhyw ddiffygion a llunio argymhellion manwl i weithredu arnynt cyn diwedd 2010.

2. O ran sicrhau bod gan y Gwasanaeth drefniadau digonol ar gyfer sicrhau ymddiriedaeth, cyfraniad a chyfranogiad pob gweithwyr, roedd yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yn argymhell y dylai'r Gwasanaeth adolygu ei effeithiolrwydd yn hyn o beth, gan gymryd i ystyriaeth y trafferthion sydd o osod y system Cofnodion Datblygiad Personol, yn ogystal ag edrych ar y canfyddiad ymhlith y gweithwyr o ddiffyg ymgynghoriad ynglŷn â chyflwyno dulliau newydd o weithio.

Ymrwymodd y Gwasanaeth i adolygu'r dulliau ymgynghori presennol gyda'r cyrff cynrychioliadol, ac i geisio ffyrdd i ddod dros unrhyw fylchau. Bu hefyd yn cynllunio i adolygu aelodaeth pwyllgorau, gweithgorau a grwpiau gorchwyl a gorffen, ac i wneud gwelliannau yn y modd y mae gwybodaeth yn cael ei lledaenu yn fewnol. Y dyddiad targed ar gyfer y rhain oedd cyn diwedd 2010.

3. O ran sicrhau bod gan y Gwasanaeth drefniadau digonol ar gyfer sicrhau cymhwysedd yr holl staff, fe wnaeth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yr un argymhelliad ag yn 1 (uchod), ac ychwanegu y dylai'r Gwasanaeth sicrhau bod systemau mewn lle – rhai addas i'r diben ac yn cael eu defnyddio'n gyson a chywir - i gefnogi'r unigolion llai profiadol hynny sy'n rheoli digwyddiadau. At hynny, dylai'r gwasanaeth sicrhau bod proses gadarn yn ei lle ar gyfer sicrwydd ansawdd yr hyfforddiant a ddarperir gan hyfforddwyr.

Byddai'r argymhellion hyn yn cael eu codi gan yr un gweithgor cyn diwedd 2010.

4. Gwnaeth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yr un argymhelliad ag yn 1 a 3 (uchod) mewn perthynas â mesur perfformiad yn erbyn safonau er mwyn cynorthwyo ymhle a phryd y mae angen gwelliant.

Byddai'r un gweithgor yn codi'r un mater hefyd cyn diwedd 2010.

ADRAN 3

Y FLWYDDYN GYFREDOL 2010-11

Ymgynghoriad 2008 ar Gynllun Gweithredu Cynllun Lleihau Risg 2010-11

Fe wnaeth yr Awdurdod gyhoeddi Cynllun Lleihau Risg Llawn yn Hydref 2006 ar gyfer 2007-08 a thu hwnt. Roedd y cynllun gweithredu blynyddol ar gyfer 2009-10 yn cynnwys pedwar cynnig, gydag un ohonynt yn cael ei roi o'r neilltu yn ddiweddarach yn dilyn yr ymgynghoriad dros 12 wythnos yn Haf 2008.

Er mwyn symud ymlaen gyda dau amcan allweddol y Gwasanaeth o gynyddu diogelwch cymunedol a gwella rhagoriaeth yr ochr weithredol, penderfynodd yr Awdurdod barhau gyda'r gwaith yn 2010-11 ar y tair menter i leihau risg a ddechreuwyd eisoes yn 2009-10.

Mae'r rhain yn ymwneud ag

1. Adolygu'r modd y mae'r Gwasanaeth yn darparu gofal goruchwyliol gan reolwyr canol ac uwch reolwyr mewn digwyddiadau brys, a hynny gyda'r nod o ddarparu adnoddau ar gyfer tîm sicrwydd gweithredol a gwaith diogelwch cymunedol.
2. Torri ar ddeuddeg swydd sy'n benodol i'r Peiriannau Ysgol ac Esgynlawr (ALPs), gan drosglwyddo'r gwaith i griwiau tân ac ailddyrrannu adnoddau i waith ataliol.
3. Sefydlu gweithgor bychan i gynnal adolygiad o Risg drwy Ogledd Cymru er mwyn canfod a yw'r safonau gofal tân yn briodol mewn perthynas â'r risg o fewn y gymuned, ac i edrych a yw'r adnoddau gorau yn y llefydd gorau i ymateb i'r risgiau hynny.

CYNLLUNIAU GWASANAETH

Mae camau arfaethedig bellach wedi cael eu hintegreiddio yng Nghynlluniau Adrannau am y flwyddyn. Mae pedwar cam adrannol arfaethedig wedi eu crynhoi yma dan ddeg pennawd penodol yn ymwneud â gwella.

1. Amddiffyn ac atal
2. Effeithiolrwydd yr ochr weithredol
3. Cydnerthedd

4. Cydraddoldeb ac amrywiaeth
5. Iaith a threftadaeth
6. Cynaliadwyedd

7. Newid cyfreithiol a gwleidyddol
8. Gwybodaeth
9. Technoleg
10. Cynnal trefniadau ar gyfer gweithlu rhagorol a theg.

1. Amddiffyn ac Atal

Prif rôl yr awdurdod tân ac achub yw cynorthwyo i amddiffyn Gogledd Cymru rhag cael niwed oherwydd tân a pheryglon eraill. Mae hyn yn cyfrannu at gael cymunedau diogel, ac sy'n gadarn yn economaidd, ac at wella ansawdd a hyd bywydau pobl.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

1. Gostwng nifer y tanau damweiniol a bwriadol, a'r marwolaethau a'r anafiadau cysylltiedig, trwy ddarparu cefnogaeth a chyngor sy'n amserol ac wedi eu targedu (gan gynnwys trwy rwydweithio cymdeithasol a negeseuon ar ffonau symudol) ar y cyd â sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus, asiantaethau gwirfoddol ac Atal Tân fel y bo'n briodol.
2. Cefnogi asiantaethau eraill i ostwng nifer y gwrthdrawiadau ar y ffyrdd a'r marwolaethau a'r anafiadau cysylltiedig.

2. Effeithiolrwydd yr Ochr Weithredol

Mae'r Gwasanaeth yn wastad yn ceisio gwella ei ymateb brys trwy adolygu a diweddarau'r ffordd y mae'n gweithredu a'r offer y mae'n eu defnyddio.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

3. Symud ymlaen gyda dyfodiad arfaethedig systemau cenedlaethol newydd ar gyfer cyfathrebu radio a gwybodaeth.
4. Symud ymlaen gyda'r cynlluniau ar gyfer gwella'r gallu i chwilio ac achub mewn trefi (USAR), achub â rhaff, achub o ddŵr, ac achub anifeiliaid mawr.
5. Cyflwyno chwe pheiriant tân newydd, yr Uned Meistroli Digwyddiadau newydd, a symud ymlaen gyda'r adolygiad ar nifer a lleoliad pymplau symudol ysgafn.
6. Darparu dillad newydd ar gyfer yr ochr weithredol (cyfarpar amddiffyn personol) i ateb manyleb ar gyfer Cymru gyfan.
7. Adeiladu ar y mesurau presennol ar gyfer monitro perfformiad gweithredol criwiau tân cyn, yn ystod, ac wedi digwyddiadau.
8. Canolbwyntio ar wella effeithiolrwydd y gofal a ddarperir trwy'r System Dyletswydd yn ôl y Galw.
9. Parhau i wella gwaith yr ystafell reoli tân trwy gydweithio gyda gwaith ystafelloedd rheoli'r heddlu a'r ambiwlans.
10. Parhau i wella adeiladu'r Awdurdod trwy gyflwyno'r rhaglen arfaethedig o brosiectau cyfalaf, cynnal a chadw a mân waith.

3. Cydnerthedd

Adolygir a chryfheir yn gyson gydnerthedd y Gwasanaeth Tân ac Achub mewn perthynas â digwyddiadau sy'n tarfu'n lleol a chenedlaethol.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

11. Parhau gyda'r prosiect cydnerthedd Cymru gyfan rhwng ystafelloedd rheoli yng Nghymru, gan gynnwys gwneud gwelliannau i ddata, polisïau a gweithdrefnau, a chaledwedd a meddalwedd electronig.
12. Parhau gyda rhoi'r fersiwn newydd o'r rhwydwaith ardal eang a'r datrysiad data symudol (ill dau yn rhan o brosiect cenedlaethol) ar waith fesul cam.
13. Parhau i wella systemau gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh).
14. Parhau i adolygu a defnyddio Rheolaeth Parhad Busnes, a gwella gallu'r Gwasanaeth i ddelio â digwyddiadau ar raddfa fawr.

4. Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

Mae'r gwasanaeth tân ac achub yn genedlaethol yn dal yn bennaf yn wyn ac yn ddynion, ond mae wedi ymrwmo i gael gweithlu mwy amrywiol sy'n adlewyrchu amrywiaeth y bobl y mae'n eu gwasanaeth, ac i sicrhau bod y gwasanaethau y mae'n eu darparu yn cwrdd ag anghenion a disgwyliadau'r amrywiaeth lawn o bobl yn y gymuned.

Bwriad y Ddeddf Cydraddoldeb newydd 2010 yw cysoni'r gyfraith ar gamwahaniaethu, a chryfhau'r gyfraith i gefnogi cynnydd mewn perthynas â chydraddoldeb. Bydd gwahanol adrannau o'r Ddeddf yn dod i rym ar wahanol adegau. Disgwylir i ddyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus ddod i rym yn Ebrill 2011.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

15. Symud ymlaen gyda datblygu Cynllun Cydraddoldeb Sengl sy'n adlewyrchu gofynion y Ddeddf Cydraddoldeb newydd.
16. Darparu hyfforddiant a datblygu mewn agweddau penodol ar faterion amrywiaeth ar gyfer aelodau'r awdurdod, uwch reolwyr a phenaethiaid adrannau.

5. Iaith a Threftadaeth

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i'r egwyddor y gall, trwy werthfawrogi iaith a threftadaeth Cymru, nid unig gyfrannu at yr ymdeimlad o les sydd gan bobl, ond hefyd eu diogelwch.

Iaith –

Boed mewn sefyllfaoedd o argyfwng neu mewn sefyllfaoedd busnes arferol, mae pobl yn gwerthfawrogi medru cyfathrebu â ni yn eu dewis iaith. At hynny, wrth i nifer y siaradwyr Cymraeg godi, mae'n dod yn fwyfwy amlwg mai mater o arfer dda yw cynnig dewis iaith, nid consesiwn. Rydym wedi ymrwymo i ddarparu Gwasanaeth sydd o safon cyn uchred yn Gymraeg ag yn Saesneg.

Yn 2009, fe wnaeth Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ddiwygio ei Gynllun Iaith Gymraeg ac ymestyn ei gynlluniau hyd at 2010-13. Mae nifer o'r camau arfaethedig yn ymwneud â meithrin Gwasanaeth sy'n llwyr mewn cytgordd â'n cyhoedd Cymraeg. Rhoddir manylion ar gael gafael ar y Cynllun yn Adran 5.

Treftadaeth –

Mae gan Ogledd Cymru dreftadaeth hynod gyfoethog, y byddai rhannau ohoni yn amhosib eu hail-greu petaent yn cael eu colli trwy dân neu lifogydd. Er enghraifft, mae adeiladau neu strwythurau eraill sy'n bwysig yn hanesyddol neu o ran pensaernïaeth; gwarchodfeydd bywyd gwyllt, môr a natur; safleoedd sy'n bwysig yn ddaearegol; gerddi hanesyddol, planhigion a thirweddau cynlluniedig; llyfrgelloedd, orielau a chasgliadau arbennig; safleoedd o bwysigrwydd gwyddonol arbennig a safleoedd sy'n bwysig yn gymunedol, yn bwysig un ac oll. Yn ogystal â gwella ansawdd bywyd pobl, mae sawl bywoliaeth a chymuned yn dibynnu ar barhad y safleoedd hyn.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

17. Monitro'r modd y cwblheir y camau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Iaith Gymraeg diwygiedig 2010-13.

Mae'r meysydd ffocws eleni yn cynnwys:

- prosesau recriwtio;
- cyflwyno proses newydd ar gyfer cofnodi nifer y galwadau brys y bydd yr Ystafell Reoli yn eu trin yn Gymraeg ac yn Saesneg; a
- chodi ymwybyddiaeth o'r Cynllun ymhlith contractwyr allanol y mae'r adran Rheoli Cyfleusterau yn eu dwyn i mewn i wneud gwaith, a sicrhau y bydd unrhyw arwyddion ffurfiol sy'n cael eu caffael trwy'r adran hon yn rhai dwyieithog.

6. Cynaliadwyedd

Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn wastad wedi ceisio gweithredu mor effeithiol ac effeithlon ag y bo modd ac i wneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ganddo ar ei gyfer. At hynny, mae'r Awdurdod yn cydnabod y cyfraniad gwerthfawr y mae'r gwasanaeth tân ac achub yn ei wneud i ansawdd bywydau pobl.

Trwy ein Cynllun Datblygiad Cynaliadwy, ein nod yw sicrhau ein bod yn cyfrannu i Gymru sy'n well, yn fwy diogel ac yn wyrddach. Rydym yn cydnabod bod arnom ni hynny nid yn unig i'r bobl leol sy'n talu am wasanaethau heddiw, ond hefyd i genedlaethau trigolion Gogledd Cymru yn y dyfodol, fel y byddwn cyhyd ag y bo modd, yn:

- gwastraffu cyn lleied â phosib yn ein gweithrediadau ein hunain; ac yn
- atal ac yn rheoli tanau a digwyddiadau eraill a allai niweidio'r amgylchedd.

Mae gostwng nifer y tanau yn gymorth i leihau allyriadau carbon a llygredd i'r awyr, dŵr a'r tir. Mae hefyd yn gallu bod yn gymorth i amddiffyn cynefinoedd naturiol pwysig.

Mae gostwng nifer y galwadau diangen yn gymorth i gwtogi ar nifer y teithiau a wneir gan injanau tân a cherbydau eraill, sy'n gallu cyfrannu at ostyngiad cyffredinol yn y defnydd o danwydd.

Meysydd Ffocws ar gyfer 2010-11

18. Gwella'r modd y caiff galwadau ffug eu hadnabod, a thrwy hynny ostwng nifer y teithiau diangen a gwastraffus lle nad oes unrhyw argyfwng.
19. Talu sylw arbennig i ostwng nifer y tanau yn gyffredinol, ac yn benodol i danau yn yr awyr agored sy'n achosi difrod i gefn gwlad.
20. Gwella systemau ar gyfer monitro'r defnydd o danwydd ac olrhain cerbydau o safbwynt gwella rheolaeth amgylcheddol ac arbed ynni lle bo modd.

7. Newid Cyfreithiol a Gwleidyddol

Fel sefydliad yn y sector cyhoeddus, mae'r Awdurdod yn ceisio cymryd rhan ar y llwyfan gwleidyddol er mwyn cael cymaint o effeithiolrwydd â phosib. Mae newidiadau yn y ddeddfwriaeth sy'n effeithio ar y ffordd y mae'r awdurdod tân ac achub yn cael ei gyfarwyddo a'i reoli hefyd yn rhan bwysig o'r rheolaeth effeithiol hon.

Maes ffocws ar gyfer 2010-11

21. Parhau i gynnal perthnasoedd effeithiol gyda rhanddeiliaid gwleidyddol wedi etholiad cyffredinol 2010.
22. Addasu i'r prosesau newydd a'r amserlen sy'n gysylltiedig â dyfodiad y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

8. Gwybodaeth

Mae'r gwasanaeth yn dibynnu'n fawr ar wybodaeth sy'n amserol, yn berthnasol ac yn ddigonol er mwyn gallu seilio penderfyniadau arnynt, gyrru gwelliannau, a mesur ei berfformiad ei hun.

Maes ffocws ar gyfer 2010-11

23. Parhau i gynyddu argaeledd gwybodaeth amserol a pherthnasol yn ymwneud â pherfformiad (gan gynnwys y system Ffynnon genedlaethol); a diweddarau mewnwyd y gwasanaeth.
24. Cyfrannu at ddatblygiad cydweithredol System Cofnodi Digwyddiadau (*IRS*) Cymru gyfan sydd wedi ei deilwra'n benodol ar gyfer anghenion Cymru.
25. Parhau i ymateb i faterion y tynnwyd sylw atynt yn arolwg y staff o safbwyntiau am gyfathrebu corfforaethol, gan gynnwys datblygu system o friffiadau tîm.
26. Parhau i wella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y broses ymgynghori ynglŷn â'r gyllideb; cynllunio blynyddol ar lefel y gwasanaeth, siroedd a gorsafoedd; cofnodi ac adrodd gwybodaeth am y staff a'r gweithlu; cofnodi ac adrodd gwybodaeth am y fflyd; gwybodaeth yr ochr weithredol a rheoli cofnodion diogelwch tân; gwariant ar oramser, ac effeithlonrwydd.

9. Technoleg

Fel gyda phob sefydliad, mae'r tân ac achub yn dibynnu'n fawr ar dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu i gefnogi ei effeithiolrwydd yn weithredol ac yn gorfforaethol.

Maes ffocws ar gyfer 2010-11

27. Parhau i gyflwyno a diweddarau systemau a gallu o ran technoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh) er mwyn cefnogi gwaith effeithlon, effeithiol a diogel. Mae'r rhain yn cynnwys gosodiadau clyweled, teclynnau hysbysu a radios safle tân, cyfrifiaduron ac argraffwyr, systemau'r ystafell reoli, systemau gwybodaeth am ddigwyddiadau; a systemau cyfrifyddu ariannol.

10. Trefniadau ar gyfer Gweithlu Rhagorol a Theg

Fel cyflogwr mawr gyda gweithlu amrywiol, mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn gyson yn ceisio dod o hyd i ffyrdd i gadw gweithlu sgilgar a brwdfrydig, sydd ar gael pan fo angen, er mwyn bod yn effeithiol wrth ddarparu a chefnogi'r gwaith o gyflwyno gwasanaethau tân ac achub.

Amcanion ar gyfer 2010-11

28. Cwblhau newidiadau yn dilyn adolygiad o staff yn yr ystafell reoli.
29. Cwblhau archwiliad o gyflog cyfartal.
30. Creu Cynllun Cydraddoldeb Sengl.
31. Cytuno ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda chwmni'n arbenigo ar gyfraith cyflogaeth.
32. Cytuno ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth neu benodi swyddog ymchwilio mewnol.
33. Parhau i symud ymlaen gyda'r Adolygiad o Swyddogion.
34. Ymestyn yr amrywiaeth o gytundebau ar y System Dyletswydd yn ôl y Galw i gynnwys cytundebau 25% a 50% er mwyn sicrhau 100% o argaeledd o ran peiriannau'r System yn ôl y Galw.
35. Datblygu proffil nodweddion a phriodweddau personol o'r Gwasanaeth o'r cofnodion cyfredol.
36. Adolygu'r cofnodion datblygiad personol a mewnosod Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol diwygiedig ar gyfer diffoddwyr tân.
37. Sefydlu systemau sicrwydd ansawdd ar gyfer dysgu a datblygu staff hyfforddi.
38. Adolygu'r ddarpariaeth hyfforddiant gyrru ar gyfer gyrrwyr cerbydau brys.
39. Atgyfnerthu'r rhaglen ddatblygu sgiliau rheolwyr goruchwyliol.
40. Darparu gwybodaeth i weithwyr y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ynglŷn â'r opsiynau sydd ar gael i gynyddu'r buddion pensiwn, gan gynnwys mesurau effeithiol i gynilo ar gyfer ymddeoliad.

YMGYNGHORIAD 2009 AR Y CYNLLUN LLEIHAU RISG 2011-12 A THU HWNT

Yn haf 2009, fe wnaeth yr Awdurdod ymgynghori'n eang gyda'r cyhoedd ynglŷn â phedair egwyddor sylfaenol a fyddai'n llywio eu hadolygiad sylfaenol o'r risgiau a'r adnoddau.

Roedd y pedair egwyddor hyn ymwneud â:

- Ph'un ai i barhau i gynnal yr un lefel o weithio gyda phobl ifanc petai arian allanol ar gyfer hyn yn cael ei dynnu'n ôl.
- P'un ai i ailgyfeirio adnoddau o weithgareddau eraill a chynyddu hyblygrwydd yn y modd y mae'n cyflogi staff ar y system dyletswydd yn ôl y galw.
- P'un ai i ymgymryd â'r cyfrifoldeb ychwanegol (anstatudol) am gyd-ymateb.
- Pa ddull i'w fabwysiadu o ran cael y Gwasanaeth i ddarparu gwerth am arian, fforddiadwyedd a darparu gwasanaethau'n effeithlon.

Anfonwyd dogfen yr ymgynghoriad i 850 o gyfeiriadau a mwy, gan gynnwys pob Cyngor Sir a Chyngor Cymuned/Tref o fewn ardal Gogledd Cymru. Hefyd, cafodd dros 1,000 eu postio i bob un o staff Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, yn ogystal â bod ar gael ar y fewnrwyd a'r rhyngwyd ar gyfer y cyhoedd yn gyffredinol. Cafodd cyflwyniadau eu rhoi mewn cyfarfodydd lleol, a dosbarthwyd copïau o ddogfen yr ymgynghoriad mewn digwyddiadau cymunedol yn yr ardal dros gyfnod yr haf.

Bu'r cyfnod ymgynghori cychwynnol ymlaen am dri mis hyd at Fedi 4ydd 2009. Cafodd hyn ei ymestyn hyd at ddiwedd Medi 2009 er mwyn rhoi rhagor o gyfle i roi cyhoeddusrwydd i'r ymgynghoriad mewn cyfarfodydd rheolaidd nad ydynt fel arfer yn cael eu cynnal yn ystod Gorffennaf ac Awst – e.e. cyfarfodydd o'r uwch dîm rheoli a chyfarfodydd craffu a chyfarfodydd cymunedol lleol. Derbyniwyd 66 o ymatebion i gyd.

Yr ymatebion a ddaeth i law oedd:

Cwestiwn	Dylai	Na ddylai	Arall
Petai cyllid allanol ar gyfer gwaith ieuenctid yn cael ei dynnu, a ddylai'r Awdurdod ddod â'i weithgareddau ieuenctid i ben?	51.5% (34)	40.9% (27)	7.6% (5)
Os 'na' (h.y. ni ddylid dod â hynny i ben, a ddylid ailgyfeirio adnoddau o weithgareddau eraill?)	51.9% (14)	37.0% (10)	11.1% (3)
A ddylai'r Awdurdod ailgyfeirio adnoddau a chynyddu hyblygrwydd wrth gyflogi staff ar yr ochr Dyletswydd yn ôl y Galw er mwyn cynnal a gwella argaeledd mewn ardaloedd gwledig?	75.8% (50)	15.2% (10)	9.1% (6)
A ddylai'r Awdurdod gyflwyno cynlluniau cyd-ymateb, o ystyried y goblygiadau ariannol a gwrthwynebiad o du Undeb yr FBU?	43.9% (29)	50.0% (33)	6.1% (4)

I ateb cwestiwn ynglŷn â pha strategaeth y dylai'r Awdurdod fod yn anelu ati o ran gwerth am arian, fforddiadwyedd a darparu gwasanaethau'n effeithlon, y safbwyntiau a fynegwyd oedd y dylai'r Awdurdod:

	Gwneud mwy	Gwneud yr un fath	Gwneud llai
Costio mwy	45.5% (30)	13.6% (9)	4.5% (3)
Costio llai	6.0% (4)	7.6% (5)	13.6% (9)

Datganiadau Sefyllfa

Wedi ystyried yr ymatebion, datblygodd yr Awdurdod ddatganiadau sefyllfa ynglŷn â'r tri mater cyntaf:

Gweithio gyda phobl ifanc: fe wnaeth yr Awdurdod fynegi ei gefnogaeth i'r gwaith hwn, a datgan ei fwriad i aros am adroddiad ynglŷn â'r mater a oedd eisoes wedi ei gomisiynu gan y Cynulliad.

Y System Dyletswydd yn ôl y Galw: fe wnaeth yr Awdurdod fynegi ei gefnogaeth i drefniadau arloesol a hyblyg er mwyn cynnal y gofal tân mewn ardaloedd gwledig, a datgan ei fwriad i aros am ganlyniad adolygiad o'r System a oedd eisoes wedi ei gomisiynu gan y Cynulliad.

Cyd-ymateb: penderfynodd yr Awdurdod beidio â symud ymlaen gyda'r cynllun cyd-ymateb.

ADRAN 4

Y FLWYDDYN I DDOD 2011-12

Dros gyfnod yr haf 2010, bu'r Awdurdod yn ymgynghori ynglŷn ag amcanion drafft ar gyfer 2011-12 a thu hwnt. Roedd yr ymgynghoriad yn ymwneud â dwy agwedd ar wella.

Roedd yr **agwedd gyntaf** yn ymwneud â'r ddyletswydd gyffredinol i wella, ac yn gofyn i bobl a oeddent yn meddwl ei bod yn iawn i'r Awdurdod deimlo'n hyderus ei fod yn mynd i allu gwella. Roedd yr ymgynghoriad yn disgrifio:

- rhan yr Awdurdod mewn partneriaethau a chydweithredu, hunanasesiadau ac adolygiadau, archwiliadau mewnol, asesu cymheiriaid ac archwiliadau ac arolygiadau allanol;
- gweithdrefnau ffurfiol yr Awdurdod ar gyfer cynllunio ac adrodd, trefniadau monitro, trefniadau adrodd a ffynonellau ar gyfer cyngor proffesiynol;
- trefniadau'r Awdurdod ar gyfer datblygu'r aelodau a chodau ymarfer, strwythurau pwyllgorau er mwyn gyrru gwelliant, polisiau a gweithdrefnau er mwyn ymdrin â methiannau (e.e. ar gyfer ymdrin â chwynion).

Roedd yr **ail agwedd** yn ymwneud â saith amcan penodol o ran gwella, a thair ohonynt wedi eu hadnabod trwy'r broses Cynllunio i Leihau Risg.

Yn dilyn cymeradwyaeth yr Awdurdod i Gynllun draft ar gyfer Lleihau Risg a Gwella 2009-12 a dogfen ymgynghorol, rhoddwyd y cynllun draft ar wefan yr Awdurdod i gyfeirio ati fel 'gwaith yn mynd rhagddo' yn aros archwiliad, argaeledd data cymharol, ayyb. Yn unol â'r arweiniad a gafwyd, caniatwyd cyfnod o 12 wythnos ar gyfer ymgynghori, a derbyniwyd ymatebion y cyfnod hyd at, ac yn cynnwys, y dyddiad cau sef 10 Medi 2010.

Cafodd 3,500 o gopiâu papur dwyieithog o'r ddogfen ymgynghorol 'Dweud eich Dweud' eu hargraffu a'u dosbarthu, ac anfonwyd e-byst i roi gwybod i bobl fod y ddogfen hefyd ar gael yn electronig ar wefan yr Awdurdod.

Cysylltwyd ag ystod eang o unigolion a sefydliadau, gan gynnwys: Cynghorau Tref a Chymuned, cynghorwyr sir, ASau, ACau ac ASEau, cymdeithasau tai, sefydliadau yn y sector gwirfoddol, awdurdodau tân ac achub, cwmnïau a broceriaid yswiriant, rhai cyflogwyr diffoddwyr tân y system ar gael yn ôl y galw, ac amrywiaeth o sefydliadau a allai fod â diddordeb yn y pynciau penodol eleni.

Anfonwyd copi at bob aelod o'r Awdurdod a'r staff.

Anfonwyd copiâu i lyfrgelloedd trwy'r Gogledd, a'u dosbarthu mewn sioeau amaethyddol lleol a gynhaliwyd yn yr haf. Rhyddhawyd datganiad i'r wasg gan yr adran Cyfathrebu Corfforaethol, a chyda phob dogfen ymgynghorol a aeth yn y post, roedd llythyr gan y Cadeirydd yn esbonio'r broses ac yn annog pobl i gymryd rhan.

Roedd y ddogfen ymgynghorol a'r cynllun drafft ar gael ar wefan yr Awdurdod, sydd â system 'Readspeaker' ar gyfer pobl sy'n cael trafferth darllen. Roedd gwybodaeth ar gael hefyd trwy safle Facebook y Gwasanaeth.

Derbyniwyd ymatebion trwy'r holiadur a ddarparwyd, trwy lythyr ac e-bost, ac yn electronig trwy'r cyswllt ar wefan yr Awdurdod.

Daeth 22 o ymatebion ysgrifenedig i law cyn y dyddiad cau, ac un wedi hynny. Cafodd pob un ei ddadansoddi, a bu Panel Gweithredol yr Awdurdod yn ystyried crynodeb o'r cynnwys ar 20 Medi 2010.

Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion a ddaeth i law yn cefnogi'r amcanion arfaethedig er mwyn gwella, a'r trefniadau y mae'r Awdurdod yn bwriadu eu rhoi yn eu lle i sicrhau gwelliant parhaus.

Roedd rhai ymatebion yn ceisio rhagor o eglurhad ac esboniad am y bwriadau, tra'r oedd eraill yn cynnig awgrymiadau ar gyfer mesurau ychwanegol neu wahanol.

Nid oedd yr un yn anghytuno'n uniongyrchol â'r hyn yr oedd yr Awdurdod yn ei fwriadu, er bod rhai yn mynegi barn ynglŷn â'r blaenoriaethau cymharol petai'r sefyllfa ariannol yn gwasgu.

Amcan	Ceisio cadw pobl a chymunedau'n ddiogel trwy atal marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi.
Rheswm	Mae diogelwch cymunedol yn flaenoriaeth proffil uchel i Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Er bod nifer gwirioneddol y marwolaethau a'r anafiadau oherwydd tanau mewn cartrefi yn yr ardal yn isel, mae effaith pob un yn uchel iawn. Gwnaed cynnydd da dros y degawd diwethaf wrth ostwng nifer yr achosion o danau damweiniol mewn cartrefi, ond mae gostyngiad tebyg yng nghyfradd y marwolaethau ac anafiadau yn profi'n anodd ei sicrhau. O'i chymharu ag mewn ardaloedd eraill, mae'r gyfradd achosion yn dal yn uwch nag y gallai fod.
Y canlyniad a ddisgwyli r	Mae pobl yn disgwyl bod yn ddiogel gartref. Gyda'r gefnogaeth a'r cyngor cywir, gall pobl eu diogelu eu hunain rhag tanau damweiniol, trwy atal tân rhag digwydd yn y lle cyntaf, a thrwy wybod sut i ymateb yn gyflym ac yn gywir os bydd un yn digwydd. Lle bo hynny'n methu, dylai pobl fod yn hyderus y bydd y gwasanaeth tân ac achub yn ymateb yn gyflym ac yn effeithiol i'w hachub ac i gyfyngu ar y difrod i'w heiddo.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gweithredu Strategaeth Diogelwch Cymunedol/Lleihau Risg, sy'n cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> • Darparu Cyngor Diogelwch Cymunedol • Targedu a theilwra'r ddarpariaeth Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref • Darparu offer yn rhad ac am ddim yn ôl yr angen a asesir. 2. Asesiad cymheiriad o'r Strategaeth Diogelwch Cymunedol. 3. Monitro'n barhaus yr achosion o danau mewn cartrefi. 4. Cael sefydliadau partner i ddysgu gwersi o ganlyniad i danau mewn cartrefi er mwyn lleihau'r tebygolrwydd ohonynt yn digwydd eto. 5. Defnyddio gwybodaeth i ragweld ac atal tanau mewn cartref. 6. Datblygu safon cyrraedd lleol er mwyn cefnogi ymateb cyflym a chywir i danau mewn cartrefi. 7. Gwella argaeledd gorsafoedd tân y system yn ôl y galw, trwy reolaeth fwy effeithlon o'r prosesau recriwtio.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Gostyngiad mewn marwolaethau ac anafiadau o ganlyniad o danau damweiniol mewn cartrefi • Cynnydd yn y % o bobl a ddihangodd yn ddianaf a heb gymorth o danau damweiniol mewn cartrefi • Cynnydd yn y % o danau damweiniol mewn cartrefi a gyfyngwyd i'r ystafell lle bu iddynt gychwyn • Gostyngiad yn y % o danau mewn cartrefi lle nad oedd larwm mwg yno • Cynnydd yn y % o Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a gynhaliwyd yn dilyn atgyfeiriad gan sefydliad partner • Cwblhau asesiad cymheiriad o'r Strategaeth Diogelwch Cymunedol • Gostyngiad yn niffyg argaeledd gorsafoedd y system yn ôl y galw oherwydd lefel criwio annigonol • Datblygu safon cyrraedd lleol, a mesur gwaelodlin yn ei erbyn.

Amcan	Cynorthwyo i leihau'r risg o danau'n digwydd yn ddamweiniol mewn eiddo annomestig, fel bod gweithgarwch arferol yn gallu parhau ac nad yw bywydau pobl sy'n ymweld ac yn gweithio yno'n cael eu rhoi mewn perygl.
Rheswm	Gyda dyfodiad y Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005 yn trosglwyddo cyfrifoldeb am ddiogelwch tân mewn adeiladau perthnasol i reolwyr y safleoedd hynny. Roedd hynny'n golygu bod y gwasanaeth tân ac achub yn newid o fod yn gorff tystysgrifo i fod yn awdurdod gorfodi. Gyda disgwyl cyfnod o gyfyngu economaidd, mae posibilrwydd i danau gynyddu mewn eiddo annomestig lle mae pobl i'w cael a lle nad pobl i'w cael.
Y canlyniad a ddisgwylir	Mae pobl yn disgwyl bod yn ddiogel mewn eiddo annomestig megis adeiladau cyhoeddus, gweithleoedd, gwestai, siopau a safleoedd chwaraeon. Mae angen i gymunedau hefyd deimlo'n hyderus na fydd tân yn difrodi eu hysgolion lleol, eu hysbytai, busnesau, cyfleusterau diwylliannol neu hamdden, neu'n achosi i sylweddau peryglus gael eu rhyddhau i'r amgylchedd.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Datblygu'n barhaus raglen dargedu archwiliadau o drefniadau diogelwch tân mewn eiddo annomestig gan ddefnyddio gwybodaeth leol a gwybodaeth sydd yn y System Rheoli Cofnodion. 2. Ymateb cyflym a chywir i danau mewn eiddo annomestig gan griwiau tân sydd â gwybodaeth ar derfynellau data symudol wedi eu cysylltu â chofnodion am beryglon a gwybodaeth arall.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Gostyngiad yn nifer y tanau mewn eiddo annomestig. • Cynnydd yn nifer cardiau gwybodaeth yr ochr weithredol a gwblheir. • Cynnydd yn nifer yr ymweliadau risg â safleoedd risg uchel.

Amcan	Cynorthwyo i leihau'r perygl a'r difrod a achosir gan argyfyngau nad ydynt yn danau, megis llifogydd, gwrthdrawiadau ar y ffyrdd, a digwyddiadau cemegol.
Rheswm	Mae'r gwasanaeth tân ac achub yn ymateb i ystod eang o ddigwyddiadau nad ydynt yn danau, a hynny gyda gradd uchel o arbenigedd technegol ac offer arbenigol. Mae llifogydd a digwyddiadau eraill sy'n ymwneud â'r tywydd yn gyffredin iawn yn y gaeaf, ac mae gwrthdrawiadau ar y ffyrdd yn fwy cyffredin na thanau trwy gydol y flwyddyn. Mae yna bosibilrwydd o ddigwyddiadau cemegol mewn adeiladau ac wrth gludo.
Y canlyniad a ddisgwylir	Amgylchedd mwy diogel, lle mae graddfa'r difrod i adeiladau a'r niwed i bobl yn cael eu lleihau gan wasanaeth achub sydd â sgiliau ac offer da.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parhau i weithio'n rhyngasiantaethol (e.e. gydag Asiantaeth yr Amgylchedd) a chyfranogiad gweithredol yn y Fforwm Cydnerthedd Lleol. 2. Parhau i gymryd rhan mewn cynlluniau sydd â'r nod o gynyddu diogelwch ar y ffyrdd, megis Pass Plus Cymru, y Cynllun Addysg Moduro a'r Sioeau Gwrthdrawiadau. 3. Datblygu dull o greu proffiliau o wrthdrawiadau ar y ffyrdd yng Ngogledd Cymru er mwyn cefnogi a gwella'r strategaeth i liniaru eu heffeithiau. 4. Datblygu dangosyddion perfformiad lleol, a mesurau gwaelodlin yn eu herbyn, i gefnogi gwelliant yn y maes hwn. 5. Cynnydd parhaus yn y cofnodion cywir o ddeunyddiau peryglu sydd ar safleoedd.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Bod wedi datblygu a chyflwyno dangosyddion perfformiad lleol sy'n cefnogi gwelliant profedig o ran effeithiolrwydd wrth ymateb i ddigwyddiadau brys nad ydynt yn danau.

Amcan	Cynorthwyo i fynd i'r afael â phroblemau llosgi bwriadol fel nad yw pobl, cymunedau, busnesau, yr amgylchedd a threftadaeth yr ardal yn cael eu rhoi mewn perygl.
Rheswm	<p>Mae pobl yn cynnau tanau'n fwriadol am amrywiaeth o resymau. Mae rhai'n gysylltiedig â throseddau a phatrymau ymddygiad gwrthgymdeithasol- yr hyn a elwir yn droseddau 'signal', sef rhai a allay droi'n fwy difrifol os na chedwir llygad arnynt. Mae rhai eraill yn gysylltiedig â chyflyrau seicolegol a/neu ymddygiadol, sy'n arwain at hunanladdiad neu pyromania.</p> <p>Gwnaed cyswllt rhwng cynnydd mewn llosgi bwriadol ag adegau o ddirwasgiad a dirywiad economaidd, ac mae gostyngiad yng nghyllidebau'r sector cyhoeddus yn gallu golygu bod llai arian yn cael ei wario ar fesurau diogelwch megis gosod camerâu CCTV mewn ardaloedd problemus. Mae cost adnewyddu'r difrod a achosir gan danau bwriadol mewn adeiladau cyhoeddus (e.e. ysgolion) a mannau cyhoeddus (e.e. parciau) yn gwthio cyllidebau hyd yn oed ymhellach.</p>
Y canlyniad a ddisgwylir	Dim cynnydd mewn tanau bwriadol.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cydweithredu â Heddlu Gogledd Cymru ac asiantaethau cyhoeddus a gwirfoddol eraill i atal tanau bwriadol a fandaliaeth oherwydd tân. 2. Gweithio'n agos gyda grwpiau ac unigolion penodol (e.e. trwy gynlluniau'r Ffenics a FACE) i ddylanwadu ar ymddygiad a'i gyfeirio oddi wrth losgi bwriadol.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Gostyngiad yn nifer y tanau bwriadol yr awn atynt • Nifer y bobl sy'n cwblhau cyrsiau'r Ffenics • Bod wedi datblygu a chyflwyno dangosyddion perfformiad lleol, sy'n dangos ac yn hybu gwelliant o ran effeithiolrwydd cyrsiau'r Ffenics a'r cynlluniau FACE er mwyn dylanwadu ar ymddygiad a'i gyfeirio oedi wrth losgi bwriadol.

Amcan	Canolbwyntio ar wella datblygiad cynaliadwy'r Awdurdod trwy gael y cydbwysedd iawn rhwng effaith amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol darparu gwasanaeth tân ac achub.
Rheswm	Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru eisoes wedi cyflawni llawer o waith amgylcheddol ac arbed ynni, yn bennaf trwy leihau ei ôl troed carbon trwy reoli ei adeiladau a'i gerbydau a'i ddefnydd o danwydd, ynni a dŵr. Fodd bynnag, mae llawer mwy i'w wneud, gan gynnwys rhoi'r cynllun datblygiad cynaliadwy ar waith fesul cam.
Y canlyniad a ddisgwylir	Gogledd Cymru sy'n well, yn ddiogelach ac yn wyrddach, a hynny trwy reoli'i datblygiad cynaliadwy yn barhaus.
Y camau arfaethedig	Rhoi'r Cynllun Gweithredu Datblygiad Cynaliadwy ar waith fesul cam.
Mesurau llwyddiant	Pob agwedd ar y Cynllun Gweithredu Datblygiad Cynaliadwy yn cael ei fonitro: <ul style="list-style-type: none"> • Gostyngiad yn nefnydd y Gwasanaeth o ynni a thanwydd • Gostyngiad yn allyriadau tŷ gwydr y Gwasanaeth (ôl troed carbon y Gwasanaeth ei hun) • Gostyngiad yn y defnydd o ddŵr • Gostyngiad yn y gwastraff y mae'r Gwasanaeth yn ei anfon i'w dirlenwi • Cynnydd yng ngwerth ystâd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru o ran bioamrywiaeth • Gostyngiad mewn carbon o ganlyniad i ostwng nifer y tanau yng Ngogledd Cymru

Amcan	Dod yn well am adnabod ac ymgysylltu â phobl a allai eu cael eu hunain dan anfantais gymdeithasol a/neu economaidd, fel ein bod yn gallu gwella eu synnwyr o les, a lleihau'r risg i'w diogelwch personol.
Rheswm	<p>Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn treulio llawer o amser yn meithrin perthynas â grwpiau lleiafrifol a chyrraedd allan at bobl sydd mewn mwy o berygl oherwydd amgylchiadau personol neu gyflwr eu hiechyd.</p> <p>Mae enghreifftiau'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyflogi Cydlynedd y Trydydd Sector i gynorthwyo i ddatblygu cytundebau lefel gwasanaeth gyda chynrychiolwyr o amrywiaeth o grwpiau lleiafrifol ▪ Darparu archwiliadau diogelwch tân yn y cartref wedi eu teilwra ar gyfer gwahanol anghenion (e.e. pobl anabl neu oedrannus a bregus); ▪ Cynnal cyrsiau wythnos ar gyfer carcharorion yng Ngharchar Altcourse yng Nglannau Mersi; ▪ Cynnal amrywiaeth eang o raglenni ar gyfer pobl ifanc ac ysgolion; ▪ Gweithio gyda gyrwyr ifanc i gynorthwyo i hybu mwy o ymwybyddiaeth o ddiogelwch ar y ffyrdd. <p>Fodd bynnag, ar hyn o bryd nid oes gan y Gwasanaeth ddull cydlynedig ar gyfer creu proffiliau o'i gymunedau er mwyn targedu gweithgarwch diogelwch cymunedol i gael yr effaith orau.</p>
Y canlyniad a ddisgwylir	Bod yn well am dargeddu cynghorion ynglŷn ag atal tanau, yn seiliedig ar ddealltwriaeth gadarn o gymunedau penodol.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dwyn ynghyd ystod o wybodaeth am boblogaethau o ffynonellau dibynadwy er mwyn cefnogi'r gwaith o dargeddu cynghorion diogelwch effeithlon ac effeithiol. 2. Datblygu Cynllun Cydraddoldeb Sengl sy'n cynorthwyo i amddiffyn pobl rhag cael eu trin yn annheg ar sail eu hoedran, anabledd, gender, priodas neu bartneriaeth sifil, beichiogrwydd, hil, crefydd neu gred, neu gyfeiriadedd rhywiol.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu proses i ddwyn ynghyd yr wybodaeth berthnasol am rannau penodol o ardal y Gwasanaeth. • Datblygu a mabwysiadu Cynllun Cydraddoldeb Sengl.

Amcan	Sicrhau bod trefniadau Cynllunio a Rheoli Parhad Busnes y Gwasanaeth mor gynhwysfawr a sicr ag y gallent fod.
Rheswm	<p>Mae'r cyhoedd yn disgwyl i'r gwasanaeth tân ac achub fod ar gael drwy'r amser, ac mae'n anodd dychmygu adeg pan na fyddai. Eto mae'r gwasanaethau brys hefyd yn agored i sefyllfaoedd megis absenoldebau oherwydd ffliw pandemig neu fethiant yn y cadwyni cyflenwi nwyddau a gwasanaethau hanfodol. Ac yn wahanol i'r gorffennol, ni fyddai'r lluoedd arfog ar gael i ddarparu gofal tân petai streic genedlaethol.</p> <p>Mae polisi cynhwysfawr Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ar reoli parhad busnes yn ei le, ac mae'r staff yn gwybod beth a ddisgwylir ganddynt. Fodd bynnag, rhaid gwella'r modd y mae'r cynlluniau parhad busnes yn cael eu profi a'u diweddarau.</p>
Y canlyniad a ddisgwylir	Mwy o sicrwydd na fydd pob agwedd ar weithrediadau'r gwasanaeth tân ac achub, a'r trefniadau sy'n cefnogi'r gweithrediadau hynny, yn cael eu tarfu gan ddigwyddiad annisgwyl.
Y camau arfaethedig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ail-werthuso adnoddau a chyfrifoldebau Cynllunio Parhad Busnes er mwyn hybu pwyslais o'r newydd ar symud ymlaen gyda'r cynlluniau cyfredol a datblygu rhai newydd yn barhaus; 2. Rhoi cymaint o bwys ar reoli parhad busnes yn gorfforaethol ac yn weithredol, er mwyn sicrhau nad oes yr un maes wedi ei anghofio, a bod y cynlluniau adfer yn rhai cadarn.
Mesurau llwyddiant	<ul style="list-style-type: none"> • Diffinio'n glir a dyrannu cyfrifoldeb am Reoli Parhad Busnes o fewn y Gwasanaeth. • Datblygu a rhoi cyfundrefn brofi ac ymarfer ar waith fesul cam er mwyn gwirio cywirdeb y cynlluniau cyfredol.

ADRAN 5

GWYBODAETH ARALL

MANYLION CYSYLLTU

Cyfeiriad post: Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
Pencadlys y Gwasanaeth Tân ac Achub
Ffordd Salesbury
Parc Busnes Llanelwy
Llanelwy
Sir Ddinbych
LL17 0JJ

Ffôn: 01745 535250

Gwefan: www.gwastan-gogcymru.org.uk

GWYBODAETH YCHWANEGOL

- Daeth y **Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004** i rym yn Hydref 2004, gan ddod yn lle'r hen Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 1947 yng Nghymru a Lloegr.
Mae'n egluro dyletswyddau a phwerau Awdurdodau Tân ac Achub i:
  - Hybu diogelwch tân
  - Ymladd tanau
  - Diogelu pobl ac eiddo rhag tanau
  - Achub pobl o ddamweiniau ar y ffyrdd
  - Ymateb i risgiau penodol eraill, megis digwyddiadau cemegol
  - Ymateb i argyfyngau ar raddfa fawr, megis ymosodiadau terfysgol
- Cyhoeddwyd y **Fframwaith Cenedlaethol 2008-11** gan Lywodraeth y Cynulliad dan adran 21 o Ddeddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004. Mae'n nodi gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cynulliad ar gyfer y tri Awdurdod Tân ac Achub yng Nghymru a'r hyn y gellid ei ddisgwyl ohonynt dros gyfnod y fframwaith.
- Daeth y **Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009** i rym ar 1^{af} Ebrill 2010. Roedd yn creu cyfundrefn statudol sy'n integreiddio'r broses o wella gwasanaethau lleol yn fwy tymor byr a chynllunio cymunedol mwy tymor hir. Cyhoeddwyd arweiniad penodol ar yr elfen wella (Rhan 1) ar gyfer gwasanaethau tân ac achub gan y Cynulliad ym Mai 2010.
- Daeth y **Gorchymyn Awdurdodau Tân ac Achub (Cynlluniau Gwella) (Cymru) 2010** i rym ar Ebrill 1^{af} 2010. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau tân ac achub gyhoeddi eu cynlluniau gwella wedi 30 Medi yn y flwyddyn cyn y flwyddyn

ariannol y mae'r cynllun gwella yn ymwneud â hi, cyhyd ag y bo hynny'n rhesymol yn ymarferol.

- Daeth y **Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005** i rym yn Hydref 2006, gan ddisodli 70 darn o gyfraith yn ymwneud â diogelwch tân. Mae'n berthnasol i bob eiddo annomestig yng Nghymru a Lloegr, gan gynnwys y rhannau cymunol o flociau o fflatiau a thai amlfeddiannaeth. Roedd yn diddymu'r gofyniad i fusnesau fod â thystysgrifau tân ac yn rhoi'r cyfrifoldeb ar y sawl sy'n gyfrifol am y safle i ymdrin â diogelwch tân ar y safleoedd hynny.
- Derbyniodd y **Ddeddf Cydraddoldeb 2010** gydsyniad brenhinol yn Ebrill 2010, gan ddisodli dros 100 darn o ddeddfwriaeth. Rhagwelir y bydd y ddyletswydd cydraddoldeb sector cyhoeddus yn dod i rym yn Ebrill 2011, sef rhyw chwe mis wedi i brif ddarpariaethau'r ddeddf ddod i rym.
- Derbyniodd y **Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004** gydsyniad brenhinol yn Hydref 2004. Mae'n darparu un fframwaith ar gyfer amddiffyn sifil sy'n ymwneud ag ymatebwyr lleol i argyfyngau ar raddfa fawr sy'n bygwth niwed difrifol i les dynol, yr amgylchedd neu i ddiogelwch. Mae'r Gwasanaethau Tân ac Achub yn ymatebwyr 'Categori 1' dan y ddeddf hon.
- **Cangen Tân Llywodraeth y Cynulliad**
Cafodd y cyfrifoldeb am ddarparu gwasanaethau tân ac achub a hybu diogelwch tân yng Nghymru ei ddatganoli i Lywodraeth y Cynulliad ar 10 Tachwedd 2004. Mae'r isadran Diogelwch Cymunedol o Lywodraeth y Cynulliad wedi ei lleoli yn Rhyd-y-car, Merthyr Tudful CF48 1UZ.
<http://wales.gov.uk/topics/housingandcommunity/safety/?skip=1&lang=cy>
- **Yr Ymgynghorydd Tân ac Achub**
Daeth y Gorchymyn Gwasanaethau Tân ac Achub (Penodi Arolygydd) (Cymru) 2009 i rym ar 14 Mai 2009. Mr Paul Young oedd y cyntaf i'w benodi i'r swydd hon yng Nghymru dan adran 28(1) o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004. Mae'n cynghori ar sicrwydd gweithredol, arweiniad a materion polisi technegol, ynghyd â pherfformiad, cydraddoldeb ac amrywiaeth.
- **Swyddfa Archwilio Cymru**
Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyhoeddi adroddiadau ar ran yr Archwilydd Cyffredinol y mae gofyn iddo/iddi asesu pa mor debygol yw hi y bydd yr Awdurdod yn parhau i wella a ph'un ai yw'r Awdurdod yn cyflawni ei ddyletswyddau ac yn gweithredu yn unol â'r canllawiau perthnasol a ddaeth. Mae archwilwyr hefyd yn gweithio gydag awdurdodau tân trwy Gymru i gyflwyno rhaglen o archwiliadau ariannol a gwerth-am-arian.
<http://www.wao.gov.uk/>

YMYRRYD YN ACHOS METHU NEU BOSIBILRWYDD O FETHU CYDYMFFURFIO

Mae'r Cynulliad gan bwerau ymyrryd:

- dan adran 22 o **Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004** os yw'n ystyried bod Awdurdod Tân ac Achub yn methu, neu'n debygol o fethu, gweithredu yn unol â'r Fframwaith Cenedlaethol.
- dan adran 29 o **Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2009** os yw'n ystyried bod Awdurdod Tân ac Achub yn methu, neu mewn perygl o fethu, cydymffurfio â'r Mesur. Fodd bynnag, ni all Gweinidogion Cymreig, ymhob achos heblaw am yr amgylchiadau mwyaf eithriadol, ond ymyrryd wedi iddynt gynnig cefnogaeth wirfoddol i'r Awdurdod dan adran 28 o'r Mesur.

AMSERLEN YR AWDURDOD TÂN AC ACHUB AR GYFER RHOI'R MESUR LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) 2009 AR WAITH

Bydd rhoi'r Mesur newydd ar waith fesul cam yn digwydd dros nifer o fisoedd wrth i awdurdodau tân ac achub ddilyn y prosesau blynyddol cysylltiedig.

Hefyd, mae angen cyflwyno Dau Orchymyn:

- Cyflwynwyd Gorchymyn Awdurdodau Tân ac Achub (Cynlluniau Gwella) (Cymru) 2010 (Rhif 481) yn Ebrill 2010 i alluogi i gyhoeddi cynlluniau gwella'r awdurdodau tân ac achub yn Hydref bob blwyddyn.
- Gorchymyn i gyflwyno Dangosyddion Perfformiad o 2011-12 ymlaen. Caiff hwn ei lunio yn ystod 2010-11, ond yn y cyfamser mae'r awdurdodau tân ac achub a Swyddfa Archwilio Cymru wedi cytuno i ddefnyddio trefniadau dros dro.

Er i'r Mesur ddod i rym yn gyntaf o Ebrill 2010 ymlaen, bydd yn cymryd dwy flynedd a hanner arall cyn iddo ddod i rym yn llwyr:

Hydref 2009

Yr Awdurdodau'n cyhoeddi eu Cynllun Gwella, a'u Cynllun Lleihau Risg rhag blaen ar gyfer 2010-11 dan y trefniadau blaenorol.

Ebrill 2010

Swyddfa Archwilio Cymru yn ymgymryd â'i "Asesiad Corfforaethol" rhag blaen. Yn absenoldeb cyhoeddi amcanion ar gyfer gwella dan y Mesur newydd, bydd y Swyddfa yn cyfeirio at amcanion Cynllun Lleihau Risg yr Awdurdod a gyhoeddwyd ganddynt yn Hydref 2009.

Hydref 2010

Awdurdodau'n cyhoeddi eu Cynlluniau i Leihau Risg/Gwella dan y Mesur.

Bydd yr olwg am yn ôl ar berfformiad yn seiliedig ar adrodd ynglŷn â pherfformiad yn erbyn y Cynlluniau Lleihau Risg/Cynlluniau Gwella o Hydref 2008 ymlaen, a oedd yn ymwneud â 2009-10 (na chyhoeddwyd dan y Mesur)

Bydd y cynllun am ymlaen yn cynnwys amcanion o ran gwella, fel y nodir yn y Mesur ar gyfer y flwyddyn 2011-12.

Tachwedd 2010	Bydd asesiad Swyddfa Archwilio Cymru o berfformiad yn edrych ar Ddangosyddion Perfformiad (DPau) a oedd yn statudol dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 ar gyfer 2009-10, a'r perfformiad am 2009-10 yn seiliedig ar Gynllun Lleihau Risg 2008 (na chyhoeddir dan y Mesur).
Chwefror-Ebrill 2011	Bydd Asesiad Corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru am ymlaen yn defnyddio amcanion y Cynllun Cyfunol i Leihau Risg/Gwella 2011-12 dan y Mesur.
Hydref 2011	Bydd Awdurdodau'n cyhoeddi Cynlluniau i Leihau Risg/Gwella yn ymwneud â pherfformiad yn 2010-11 yn seiliedig ar y Cynllun Lleihau Risg a gyhoeddwyd yn Hydref 2009 (na chyhoeddwyd dan y Mesur). Byddant hefyd yn cynnwys Dangosyddion Perfformiad a ddatblygir ond nad ydynt yn statudol dan y Gorchymyn ar gyfer 2010-11. Bydd y cynlluniau'n cynnwys amcanion gwella ar gyfer 2012-13.
Tachwedd 2011	Bydd asesiad Swyddfa Archwilio Cymru o berfformiad yn cynnwys asesiad o DPau anstatudol ar gyfer 2010-11 ac amcanion gwella ar gyfer 2010-11 (na chyhoeddir dan y Mesur).
Chwefror-Ebrill 2012	Bydd Asesiad Corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio amcanion Cynllun i Leihau Risg/Gwella 2012-13 dan y Mesur.
Hydref 2012	Awdurdodau'n cyhoeddi Cynlluniau i Leihau Risg/Gwella yn ymwneud â pherfformiad yn 2011-12 yn seiliedig ar eu Cynllun i Leihau Risg/Gwella a gyhoeddwyd yn Hydref 2010 dan y Mesur. Byddant yn cynnwys dangosyddion perfformiad statudol ar gyfer 2011-12. Bydd y cynlluniau'n cynnwys amcanion gwella ar gyfer 2013-14.
Tachwedd 2012	Bydd asesiad Swyddfa Archwilio Cymru o berfformiad yn cynnwys asesiad o'r dangosyddion perfformiad statudol ar gyfer 2011-12 ac amcanion gwella ar gyfer 2011-12 dan y Mesur.

Yn Nhachwedd 2006, cyflwynwyd trefniadau newydd gan Lywodraeth y Cynulliad ar gyfer asesu perfformiad yr ochr weithredol. Mae'r broses asesu, sy'n bwydo i mewn i Raglen Cymru ar gyfer Gwella, yn golygu bod Awdurdodau'n llenwi hunanasesiad yn erbyn fframwaith a ddarperir, ac yn dilyn hynny yn cael asesiad cymheiriaid gan dimau o'r ddau wasanaeth tân ac achub yng Nghymru yn adrodd ar gywirdeb yr hunanasesiad hwn.

Blwyddyn 1 (2006) – Asesiad llawn gan ddefnyddio pecyn yn deillio o'r pecyn ar gyfer Lloegr.

Blwyddyn 2 (2007) – Asesiad o bwnc penodol, sef parodrwydd ar gyfer argyfyngau mawr a fyddai'n tarfu, gyda ffocws ar lifogydd.

Blwyddyn 3 (2008) – Asesiad yn seiliedig ar gynnydd yn erbyn materion a nodwyd yn asesiadau'r ddwy flynedd flaenorol.

Blwyddyn 4 (2009) - Hunanasesiad llawn yn erbyn saith Prif Lwybr Ymholi yn ymwneud â Rheoli Risg Cymunedol, Atal, Amddiffyn, Iechyd a Diogelwch, Hyfforddi a Datblygu, a Rheoli Galwadau a Chefnogaeth i Ddigwyddiadau. Roedd yr Asesiad Cymheiriaid yn canolbwyntio ar ddau Brif Lwybr Ymholi, sef Iechyd a Diogelwch a Hyfforddi a Datblygu.

Blwyddyn 5 (2010) – Asesiad o'r ddau brif lwybr ymholi penodol yn ymwneud â Rheoli Risg Cymunedol, a Diogelwch Cymunedol.

ADRAN 6

GWYBODAETH AM BERFFORMIAD

Crynodeb o ffigyrau perfformiad :

Blwyddyn	2007-08	2008-09 cyhoeddwyd	2008-09 wedi archwiliad	2008-09 diweddarw yd	2009-10 amcanol
DANGOSYDDION STRATEGOL CENEDLAETHOL					
RRC/S/001i N Cyfanswm nifer y tanau	3704	3442	3442	3389	3370
RRC/S/001i D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	54.83	50.73	50.73	49.99	49.71
RRC/S/001ii N Cyfanswm nifer yr holl brif danau	1564	1509	1509	1504	1485
RRC/S/001ii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	23.15	22.24	22.24	22.18	21.90
RRC/S/001iii N Cyfanswm nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi	526	501	501	485	479
RRC/S/001iii D Cyfanswm nifer y cartrefi yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	301063	303377.13	303377.13	303377.13	304412
am bob 10,000 o boblogaeth	17.47	16.51	16.51	15.99	15.74
RRC/S/001iv N Cyfanswm nifer yr holl danau bwriadol	1840	1596	1596	1545	1536
RRC/S/001iv D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	27.24	23.52	23.52	22.79	22.66
RRC/S/002i N Cyfanswm nifer y marwolaethau tân	10	4	4	4	8
RRC/S/002i D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	1.48	0.59	0.59	0.59	1.18
RRC/S/002ii N Cyfanswm nifer y marwolaethau tân damweiniol	8	4	4	4	6
RRC/S/002ii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971

Blwyddyn	2007-08	2008-09 cyhoeddwyd	2008-09 wedi archwiliad	2008-09 diweddarw yd	2009-10 amcanol
am bob 100,000 o boblogaeth	1.18	0.59	0.59	0.59	0.88
RRC/S/002iii N Cyfanswm nifer of marwolaethau a achoswyd gan danau a gychwynnwyd yn fwriadol	2	0	0	0	2
RRC/S/002iii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	0.30	0.00	0.00	0.00	0.29
RRC/S/002iv N Cyfanswm nifer yr anafiadau tân (ac eithrio archwiliadau rhagofalus)	80	111	111	117	69
RRC/S/002iv D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	11.84	16.36	16.36	17.26	10.18
RRC/S/002v N Cyfanswm nifer yr anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) oherwydd tanau a gychwynnodd yn ddamweiniol	58	102	102	109	57
RRC/S/002v D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	8.59	15.03	15.03	16.08	8.41
RRC/S/002vi N Anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) oherwydd tanau a gychwynnwyd yn fwriadol	22	9	9	8	12
RRC/S/002vi D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	3.26	1.33	1.33	1.18	1.77
RRC/S/003 N Nifer y tanau mewn eiddo annomestig	248	258	258	224	256
RRC/S/003 D Nifer yr eiddo annomestig yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	27050	27055	27055	27055	27284
am bob 1,000 o boblogaeth	9.17	9.54	9.54	8.28	9.38
RRC/S/004i Nifer y cartrefi yn y categori uwch a llawer uwch na'r risg cyfartalog (fel y pennwyd gan y meddalwedd FSEC) ac wedi derbyn Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref o fewn y flwyddyn adrodd, ac sydd o fewn y safon gwasanaeth 5 munud.	-	-	-	-	1273
RRC/S/004ii Nifer y cartrefi yn y categori uwch a llawer uwch na'r risg cyfartalog (fel y pennwyd gan y meddalwedd FSEC) ac wedi derbyn Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref o fewn y flwyddyn adrodd, ac sydd o fewn y safon gwasanaeth 10 munud.	-	-	-	-	2157
RRC/S/004iii Nifer y cartrefi yn y categori uwch a llawer uwch na'r risg cyfartalog (fel y	-	-	-	-	1917

Blwyddyn	2007-08	2008-09 cyhoeddwyd	2008-09 wedi archwiliad	2008-09 diweddarw yd	2009-10 amcanol
pennwyd gan y meddalwedd FSEC) ac wedi derbyn Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref o fewn y flwyddyn adrodd, ac sydd y tu allan i'r safon gwasanaeth 10 munud.					
RRC/S/004iv Nifer y tanau mewn cartrefi lle'r oedd Archwiliad Diogelwch Tân yn y Cartref a/neu weithgarwch cysylltiedig i leihau risg wedi digwydd o fewn dwy flynedd cyn y tân.	-	-	-	71	129
EFR/S/001 N Cyfanswm nifer y digwyddiadau o feini prawf yr aethpwyd atynt o fewn 10 munud	-		391	391	354
EFR/S/001 D Cyfanswm nifer y digwyddiadau o fewn y meini prawf	-		445	445	440
Canran yr aethpwyd atynt o fewn 10 munud			87.87%	87.87%	80.45%
EFR/S/002 N Cyfanswm nifer y digwyddiadau o fewn y meini prawf yr aethpwyd atynt o fewn 5 munud	-		31	31	37
EFR/S/002 D Cyfanswm nifer y digwyddiadau o fewn y meini prawf	-		115	115	151
Canran yr aethpwyd atynt o fewn 5 munud			26.96%	26.96%	24.50%
DANGOSYDDION CRAIDD					
RRC/C/001i N Marwolaethau a achoswyd gan danau a gychwynwyd yn ddamweiniol mewn cartrefi	7	4	4	4	6
RRC/C/001i D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	1.04	0.59	0.59	0.59	0.88
RRC/C/001ii1 N Marwolaethau a achoswyd gan danau a gychwynwyd yn fwriadol mewn cartrefi	1	0	0	0	2
RRC/C/001ii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	0.15	0.00	0.00	0.00	0.29
RRC/C/001iii N Marwolaethau a achoswyd gan danau a gychwynwyd yn ddamweiniol mewn eiddo annomestig	0	0	0	0	0
RRC/C/001iii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971

am bob 100,000 o boblogaeth	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
RRC/C/001iv N Marwolaethau a achoswyd gan danau a gychwynwyd yn fwriadol mewn eiddo annomestig	0	0	0	0	0
RRC/C/001iv D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
RRC/C/001v N Anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) yn digwydd oherwydd tanau a gychwynwyd yn ddamweiniol mewn cartrefi	52	55	55	66	43
RRC/C/001v D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	7.70	8.11	8.11	9.73	6.34
RRC/C/001vi N Anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) yn digwydd oherwydd tanau a gychwynwyd yn fwriadol mewn cartrefi	17	5	5	4	4
RRC/C/001vi D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	2.52	0.74	0.74	0.59	0.59
RRC/C/001vii N Anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) yn digwydd oherwydd tanau a gychwynwyd yn ddamweiniol mewn eiddo annomestig	2	6	6	6	7
RRC/C/001vii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	0.30	0.88	0.88	0.88	1.03
RRC/C/001viii N Anafiadau (ac eithrio archwiliadau rhagofalus) yn digwydd oherwydd tanau a gychwynwyd yn fwriadol mewn eiddo annomestig	2	1	1	1	3
RRC/C/001viii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 100,000 o boblogaeth	0.30	0.15	0.15	0.15	0.44
RRC/C/002i N Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus a dderbyniwyd	652	545	545	565	563
RRC/C/002i D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
per 1,000 population	0.97	0.80	0.80	0.83	0.83
RRC/C/002ii N Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus nad aethpwyd atynt	498	375	375	399	423
RRC/C/002ii D Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus a dderbyniwyd	652	545	545	565	563

% o'r cyfanswm nad aethpwyd atynt	76.38%	68.81%	68.81%	70.62%	75.13%
RRC/C/002iii N Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus	154	170	170	166	140
RRC/C/002iii D Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus a dderbyniwyd	652	545	545	565	563
% o'r cyfanswm nad aethpwyd atynt	23.62%	31.19%	31.19%	29.38%	24.87%
RRC/C/003 N Cyfanswm nifer y galwadau diangen a achoswyd gan systemau canfod tân awtomatig a systemau larwm mewn eiddo annomestig	2020	1301	1301	1707	1646
RRC/C/003 D Nifer yr eiddo annomestig yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	27050	27055	27055	27055	27284
am bob 1,000 eiddo annomestig	74.68	48.09	48.09	63.09	60.33
RRC/C/004i N Nifer y prif danau bwriadol	527	570	556	540	482
RRC/C/004i D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	7.80	8.40	8.19	7.96	7.11
RRCC/004ii N Nifer y tanau eilaidd bwriadol	1313	1037	1040	1005	1054
RRC/C/004ii D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	19.44	15.28	15.33	14.82	15.55
RRC/C/005i N Tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt lle'r oedd larwm mwg a/neu offer arall i ganfod tân wedi canu	375	337	337	337	285
RRC/C/005i D Cyfanswm nifer y tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt	595	551	551	551	545
% lle'r oedd larwm wedi canu	63.03%	61.16%	61.16%	61.16%	52.29%
RRC/C/005ii N Tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt lle'r oedd larwm mwg a/neu offer arall i ganfod tân yno ond heb ganu	79	79	79	79	123
RRC/C/005ii D Cyfanswm nifer y tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt	595	551	551	551	545
% lle'r oedd larwm yno, ond heb ganu	13.28%	14.34%	14.34%	14.34%	22.57%
RRC/C/005iii N Tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt lle nad oedd larwm mwg a/neu offer i ganfod tân i'w cael yno	141	135	135	135	137
RRC/C/005iii D Cyfanswm nifer y tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt	595	551	551	551	545
% lle nad oedd unrhyw larwm	23.70%	24.50%	24.50%	24.50%	25.14%

ERAILL					
CHR/ C/001i N Nifer staff unigol yr ochr weithredol sy'n gweithio ar y systemau amser cyflawn ac yn ôl y galw sy'n eu categoreiddio eu hunain fel rhai ag anabledd	16	14	14	14	15
CHR/ C/001i D Cyfanswm nifer y staff unigol ar yr ochr weithredol sy'n gweithio ar y system amser cyflawn a'r ddyletswydd yn ôl y galw	896	869	869	869	850
% ag anabledd	1.79%	1.61%	1.61%	1.61%	1.76%
CHR/ C/001ii N Nifer unigolion yn staff yr ystafell reoli a'r rhai nad ydynt ar yr ochr weithredol sy'n eu categoreiddio eu hunain fel rhai ag anabledd	8	8	8	8	9
CHR/ C/001ii D Cyfanswm nifer unigolion yn staff yr ystafell reoli a'r rhai nad ydynt ar yr ochr weithredol	167	174	174	174	184
% ag anabledd	4.79%	4.60%	4.60%	4.60%	4.89%
CHR/ C/001iii N Cyfanswm nifer y bobl rhwng 18 a 64 mlwydd oed sy'n eu categoreiddio eu hunain fel rhai ag anabledd yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	68848	68848	68848	68848	68848
CHR/ C/001iii D Cyfanswm nifer y bobl rhwng 18 – 64 mlwydd oed yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	391153	391153	391153	391153	391153
% ag anabledd	17.60%	17.60%	17.60%	17.60%	17.60%
CHR/ C/002i N Nifer yr aelodau unigol o'r staff sy'n eu categoreiddio eu hunain fel rhai'n perthyn i grŵp ethnig lleiafrifol	9	10	10	10	8
CHR/ C/002i D Cyfanswm nifer yr aelodau unigol o'r staff	1063	1043	1043	1043	1034
% lleiafrifoedd ethnig	0.85%	0.96%	0.96%	0.96%	0.77%
CHR/ C/002ii N Cyfanswm nifer y personau o leiafrifoedd ethnig rhwng 18 a 64 mlwydd oed yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	3930	3930	3930	3930	3930
CHR/ C/002ii D Cyfanswm nifer y bobl rhwng 18 – 64 mlwydd oed yn ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	394760	394760	394760	394760	394760
% lleiafrifoedd ethnig	1.00%	1.00%	1.00%	1.00%	1.00%
CHR/ C/003 N Cyfanswm nifer y diffoddwagedd tân a gyflogir	32	33	33	33	37
CHR/ C/003 D Nifer y diffoddwyr tân unigol a gyflogir	896	869	869	869	850
% merched	3.57%	3.80%	3.80%	3.80%	4.35%

CHR/ C/004i N Cyfanswm nifer y diwrnodiau gwaith/shifftiau sy'n Cyfateb i Lawn Amser a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch gan yr holl staff (ac eithrio'r staff ar gael yn ôl y galw)	3594	3755	3755	3755	4023
CHR/ C/004i D Nifer gyfartalog yr holl staff (ac eithrio'r system yn ôl y galw) Cyfateb i Lawn Amser	441.7	449.98	449.98	449.98	459
diwrnodiau/shifftiau a gollwyd am bob person	8.14	8.34	8.34	8.34	8.76
CHR/ C/004ii N Cyfanswm nifer y diwrnodiau gwaith/shifftiau sy'n Cyfateb i Lawn Amser a gollwyd gan staff lifrai amser cyflawn	2310	2520	2520	2520	2241
CHR/ C/004ii D Nifer gyfartalog y staff lifrai amser cyflawn sy'n Cyfateb i Lawn Amser	299	298	298	298	295
diwrnodiau/shifftiau a gollwyd am bob person	7.73	8.46	8.46	8.46	7.60
CHR/ C/004iii N Cyfanswm nifer y diwrnodiau gwaith/shifftiau sy'n Cyfateb i Lawn Amser a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch gan staff yr ystafell reoli	149	145	145	145	444
CHR/ C/004iii D Nifer gyfartalog staff yr ystafell reoli sy'n Cyfateb i Lawn Amser	30.82	30.82	30.82	30.82	30
diwrnodiau/shifftiau a gollwyd am bob person	4.83	4.70	4.70	4.70	14.80
CHR/ C/004iv N The cyfanswm nifer of ddiwrnodiau gwaith/shifftiau sy'n Cyfateb i Lawn Amser a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch gan staff nad ydynt ar yr ochr weithredol	1135	1090	1090	1090	1338
CHR/ C/004iv D Nifer gyfartalog nad ydynt ar yr ochr weithredol sy'n Cyfateb i Lawn Amser	111.8	121.16	121.16	121.16	133
diwrnodiau/shifftiau a gollwyd am bob person	10.15	9.00	9.00	9.00	10.06
CHR/ C/005i N Cyfanswm nifer yr ymddeoliadau ar sail afiechyd	4	3	3	3	6
CHR/ C/005i D Nifer gyfartalog cyfanswm gweithwyr y Gwasanaeth Tân ac Achub	1050.5	1053	1053	1053	1039
fel % o gyfanswm y gweithlu	0.38%	0.28%	0.28%	0.28%	0.58%
CHR/ C/005ii N Nifer yr ymddeoliadau ar sail afiechyd yn yr ochr weithredol amser cyflawn	0	1	1	1	0
CHR/ C/005ii D Nifer gyfartalog y staff ar yr ochr weithredol amser cyflawn	299	298	298	298	295
fel % o gyfanswm gweithlu'r System Dyletswydd Amser Cyflawn	0.00%	0.34%	0.34%	0.34%	0.00%
CHR/ C/005iii N Nifer yr ymddeoliadau ar sail afiechyd ymhlith staff ar gael yn ôl y galw	3	2	2	2	6
CHR/ C/005iii D Nifer gyfartalog staff ar gael yn ôl y galw	587	584.5	584.5	584.5	565
fel % o gyfanswm gweithlu'r System Dyletswydd yn ôl y galw	0.51%	0.34%	0.34%	0.34%	1.06%
CHR/ C/005iv N Nifer yr ymddeoliadau ar sail afiechyd ymhlith staff yr ystafell reoli	0	0	0	0	0

CHR/ C/005iv D Nifer cyfartalog staff yr ystafell reoli	32.5	33	33	33	34
fel % o gyfanswm gweithlu'r Ystafell Reoli	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
CHR/ C/005v N Nifer yr ymddeoliadau r sail afiechyd ymhlith staff nad ydynt ar yr ochr weithredol	1	0	0	0	0
CHR/ C/005v D Nifer gyfartalog y staff nad ydynt ar yr ochr weithredol	132	137.5	137.5	137.5	146
fel % o gyfanswm y gweithlu nad ydynt ar yr ochr weithredol	0.76%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
CFH/ C/001 N Nifer yr anfonebau diddadi a dalwyd o fewn 30 diwrnod	8748	9310	9310	9310	9841
CFH/ C/001 D Nifer yr anfonebau diddadi a dalwyd yn ystod y flwyddyn	9649	10098	10098	10098	10435
% a dalwyd o fewn 30 diwrnod	90.66%	92.20%	92.20%	92.20%	94.31%
Lleol N Cyfanswm nifer of tanau eilaidd yr aethpwyd atynt		1557	1557	1509	1538
Lleol D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth		22.95	22.95	22.26	22.69
Lleol N Cyfanswm nifer y galwadau ffug maleisus yr aethpwyd atynt	154	170	170	166	140
Lleol D Poblogaeth ardal yr Awdurdod Tân ac Achub	675563	678543	678543	677971	677971
am bob 10,000 o boblogaeth	2.28	2.51	2.51	2.45	2.06
Lleol Cyfanswm nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref a gynhaliwyd	26,504	31,180	31,180	31,180	32,802
Lleol Canran y tanau damweiniol mewn cartrefi a gyfyngwyd i'r ystafell lle cychwynnodd	95%	92%	92%	92%	93%
Lleol Canran y bobl a ddihangodd heb anaf na chymorth o danau damweiniol mewn cartrefi heb gymorth yr Awdurdod Tân ac Achub ar y safle	88%	85%	85%	85%	92%
Lleol Nifer yr ymddeoliadau ar sail afiechyd am bob 1,000 o weithwyr yn Cyfateb i Lawn Amser		3.1	3.1	3.1	5.8

YMGYNGHORIADAU

	Ymgynghoriad	Cyhoeddi	Am y flwyddyn
Cynllun Lleihau Risg Llawn	Haf 2006	Mis Hydref 2006	2007-08 ymlaen
Cynllun Gweithredu Blynyddol	Haf 2007	Mis Hydref 2007	2008-09
Cynllun Gweithredu Blynyddol	Haf 2008	Mis Hydref 2008	2009-10
Cynllun Gweithredu Blynyddol	Haf 2008	Mis Hydref 2009	2010-11
Cynllun Lleihau Risg Llawn (egwyddorion)	Haf 2009		
Cynllun Llawn i Leihau Risg a Gwella (manwl)	Haf 2010	Mis Hydref 2010	2011-12

SUT GALL UNRHYW UN GYFRANNU I AMCANION GWELLA YN Y DYFODOL

Mae Adrannau 5 a 6 o'r Mesur Llywodraeth Leol 2009 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ymgynghori'n eang cyn dod i benderfyniadau terfynol ynglŷn â gwella.

Mae Llywodraeth y Cynulliad yn argymhell y dylai Awdurdodau ymgynghori â dinasysddion, busnesau lleol, partneriaid cynllunio cymunedol, awdurdodau tân ac achub eraill, a phartneriaid cyfredol a phosib eraill.

Mae'r Awdurdod yn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus bob haf pan fydd yn rhoi cyhoeddusrwydd i'w amcanion lleihau risg a gwella am y flwyddyn i ddod, a bydd yn gwahodd sylwadau gan unrhyw un sydd â diddordeb yn yr hyn y mae'r Awdurdod yn ei wneud. Rhoddir ystyriaeth i bob sylw a ddaw i law, cyn cyhoeddi cynlluniau'r flwyddyn ganlynol yn derfynol.

Os bydd unrhyw un yn dymuno cyfrannu syniadau newydd ynglŷn ag amcanion ar gyfer gwella yn y dyfodol ysgrifennu at y Rheolwr Cynllunio Corfforaethol ym Mhencadlys y Gwasanaeth Tân ac Achub, Ffordd Salesbury, Parc Busnes Llanelwy, Llanelwy, Sir Ddinbych LL17 0JJ.